

Januar 2020

U d k a s t

Forslag

til

Lov om udbygning og drift af Flyvestation Skrydstrup¹⁾

Kapitel 1

Formål og bemyndigelse

§ 1. Loven har til formål at fastlægge rammerne for et samlet projekt vedrørende udbygning og dele af driften af Flyvestation Skrydstrup, således at der sikres en optimal anvendelse af Danmarks kampflykapacitet under behørig iagttagelse af plan-, miljø- og naturbeskyttelsesmæssige hensyn.

Stk. 2. Det samlede projekt efter stk. 1 består af:

- 1) Et anlægsprojekt, hvor Flyvestation Skrydstrup udbygges i overensstemmelse med det kort, der fremgår af bilag 1, ved anlæggelsen af et bygningskompleks og infrastruktur til brug for kampflykapaciteten samt ved etablering af støjafskærmning.
- 2) Et driftsprojekt, som vedrører flystøj og terminalstøj fra Forsvarets aktiviteter på Flyvestation Skrydstrup. Driftsprojektet omfatter flystøj og terminalstøj før, under og efter anlægsprojektet.

Stk. 3. Anlægsprojektet og driftsprojektet gennemføres inden for rammerne af de udførte vurderinger af projekternes indvirkning på miljøet, jf. dog stk. 4.

Stk. 4. Forsvarsministeren kan meddele tilladelse til ændringer i anlægsprojektet efter stk. 2, nr. 1, forudsat, at kravene i kapitel 3 om habitat- og artsbeskyttelse er efterlevet.

Stk. 5. Kapitel 2 og kapitel 5 finder tilsvarende anvendelse på ændringer af anlægsprojektet, som tillades efter stk. 4.

§ 2. Forsvarsministeren bemyndiges til at udbygge Flyvestation Skrydstrup, således at lovens formål efter § 1 opfyldes.

---

¹ Loven indeholder bestemmelser, der gennemfører dele af Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter, EF-Tidende 1992, nr. L 206, side 7, som ændret senest ved Rådets direktiv 2013/17/EU af 13. maj 2013, EU-Tidende 2013, nr. L 158, side 193, og dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/147/EF af 30. november 2009 om beskyttelse af vilde fugle, EU-Tidende 2010, nr. L 20, side 7, som ændret senest ved Europa-Parlamentets og Rådets forordning 2019/1010/EU af 5. juni 2019, EU-tidende 2019, nr. L 170, s. 115.

Kapitel 2 Fravigelse af regler i anden lovgivning

§ 3. Ved gennemførelse af anlægsprojektet efter § 1, stk. 2, nr. 1, finder §§ 3 og 20 i lov om naturbeskyttelse ikke anvendelse.

Stk. 2. Hensynene bag de bestemmelser, der er nævnt i stk. 1, varetages i stedet af forsvarsministeren efter denne lov.

Stk. 3. Forsvarsministeren kan, hvis anlægsprojektets særlige karakter gør det påkrævet, fastsætte regler om, at nærmere bestemte regler udstedt i medfør af lov om naturbeskyttelse ikke finder anvendelse for anlægsprojektet.

§ 4. Ved gennemførelse af anlægsprojektet efter § 1, stk. 2, nr. 1, finder reglerne om kommuneplanlægning og lokalplanlægning i kapitel 4, 5 og 6 samt § 35, stk. 1, i lov om planlægning ikke anvendelse.

Stk. 2. Hensynene bag de bestemmelser, der er nævnt i stk. 1, varetages i stedet af forsvarsministeren efter denne lov.

Stk. 3. Kommuneplaner og lokalplaner efter lov om planlægning må fremadrettet ikke stride mod rammerne for driftsprojektet efter § 1, stk. 2, nr. 2, herunder regler, som fastsættes i medfør af § 7, stk. 5.

§ 5. Ved gennemførelse af anlægsprojektet efter § 1, stk. 2, nr. 1, finder § 16, stk. 1, og § 16 A i byggeloven ikke anvendelse.

Stk. 2. Hensynene bag de bestemmelser, der er nævnt i stk. 1, varetages i stedet af forsvarsministeren efter denne lov.

Stk. 3. Forsvarsministeren kan, hvis anlægsprojektets særlige karakter gør det påkrævet, i konkrete tilfælde tillade fravigelse af nærmere bestemte regler udstedt i medfør af byggeloven.

§ 6. Ved gennemførelse af anlægsprojektet efter § 1, stk. 2, nr. 1, finder § 8, § 50, stk. 5-7, og § 71 i lov om forurenede jord ikke anvendelse.

Stk. 2. Hensynene bag de bestemmelser, der er nævnt i stk. 1, varetages i stedet af forsvarsministeren efter denne lov.

Stk. 3. Forsvarsministeren kan, hvis anlægsprojektets særlige karakter gør det påkrævet, fastsætte regler om, at nærmere bestemte regler udstedt i medfør af lov om forurenede jord ikke finder anvendelse for anlægsprojektet.

§ 7. Ved gennemførelse af anlægsprojektet efter § 1, stk. 2, nr. 1, finder §§ 19 og 33 i lov om miljøbeskyttelse ikke anvendelse.

Stk. 2. Fravigelsen af de bestemmelser, der er nævnt i stk. 1, omfatter i relation til oplægning af jord også nedsivning af stoffer, som måtte finde sted efter anlægsprojektets afslutning, hvis nedsivningen er en følge af oplægning af jord, der er sket i forbindelse med anlægsprojektet.

Stk. 3. Driftsprojektet efter § 1, stk. 2, nr. 2, er ikke omfattet af kravet om miljøgodkendelse efter § 33 i lov om miljøbeskyttelse.

Stk. 4. Hensynene bag de bestemmelser, der er nævnt i stk. 1 og 3, varetages i stedet af forsvarsministeren efter denne lov.

Stk. 5. Forsvarsministeren fastsætter nærmere regler om driftsprojektet efter § 1, stk. 2, nr. 2. Forsvarsministeren kan i den forbindelse bl.a. fastsætte regler om flystøj, terminalstøj, afskæring af klageadgang og egenkontrol.

Stk. 6. Forsvarsministeren kan, hvis anlægsprojektets særlige karakter gør det påkrævet, fastsætte regler om, at nærmere bestemte regler udstedt i medfør af miljøbeskyttelsesloven ikke finder anvendelse for anlægsprojektet.

§ 8. Miljøstyrelsen fører tilsyn med overholdelsen af regler fastsat i medfør af § 7, stk. 5.
Stk. 2. Forsvarsministeren kan efter forhandling med miljøministeren fastsætte nærmere regler om udøvelsen af tilsynet efter stk. 1, herunder om afskæring af klageadgang.

Kapitel 3 *Habitat- og artsbeskyttelse*

§ 9. Vurderer forsvarsministeren, at en ændring i anlægsprojektet efter § 1, stk. 4, ikke i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter vil påvirke et Natura 2000-område væsentligt, kan tilladelse hertil meddeles uden iagttagelse af stk. 2-6.

Stk. 2. Vurderer forsvarsministeren, at en ændring efter § 1, stk. 4, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, foretages der en nærmere konsekvensvurdering af virkningerne af ændringen på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område.

Stk. 3. Viser konsekvensvurderingen efter stk. 2, at det ikke kan udelukkes, at ændringen vil skade Natura 2000-områdets integritet, kan forsvarsministeren ikke meddele tilladelse til ændringen, jf. dog stk. 4 og 5.

Stk. 4. Uanset at en ændring vil kunne skade et Natura 2000-områdes integritet, jf. stk. 3, kan forsvarsministeren meddele tilladelse til ændringen, såfremt ændringen er bydende nødvendig af hensyn til væsentlige samfundsinteresser, herunder af social eller økonomisk art, fordi der ikke findes nogen alternativ løsning. Meddelelse af tilladelsen forudsætter, at der er truffet alle nødvendige kompensationsforanstaltninger for at sikre, at den globale sammenhæng i Natura 2000 beskyttes.

Stk. 5. Hvis ændringen vil skade et Natura 2000-område, der indeholder prioriterede naturtyper eller dyre- eller plantearter, kan tilladelse efter stk. 4 dog kun meddeles, når der foreligger bydende nødvendige hensyn til menneskers sundhed og den offentlige sikkerhed eller væsentlige gavnlige virkninger på miljøet, eller, efter udtalelse fra Europa-Kommissionen, andre bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser.

Stk. 6. Forsvarsministeren underretter Europa-Kommissionen om trufne kompensationsforanstaltninger efter stk. 4, 2. pkt.

Stk. 7. Bestemmelser i anden lovgivning, som fastsætter krav om vurdering af virkninger på Natura 2000-områder, finder ikke anvendelse på ændringer efter § 1, stk. 4.

§ 10. Forsvarsministeren kan ikke meddele tilladelse til ændringer efter § 1, stk. 4, såfremt aktiviteten kan

- 1) beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra a, eller
- 2) ødelægge de plantearter, som er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra b, i alle livsstadier.

Stk. 2. Uanset stk. 1 kan forsvarsministeren meddele tilladelse til ændringen, hvis der ikke findes et tilfredsstillende alternativ, og hvis tilladelsen ikke hindrer, at den pågældende bestands bevaringsstatus opretholdes i dens naturlige udbredelsesområde. Tilladelse til ændringen skal have til formål at sikre hensyn til den offentlige sundhed og sikkerhed eller andre bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser, herunder af social og økonomisk art, og hensyn til væsentlige gavnlige virkninger på miljøet.

Stk. 3. Forsvarsministeren underretter Europa-Kommissionen om tilladelser efter stk. 2.

Kapitel 4

Kompensation for støjgener fra anvendelsen af F-35-kampfly på Flyvestation Skrydstrup

§ 11. Forsvarsministeren fastsætter regler om, at ejere af boliger og institutioner, der udsættes for støjgener som følge af regler udstedt i medfør af § 7, stk. 5, er berettigede til kompensation i form af enten dækning af omkostninger til støjisolering eller udbetaling af et fast beløb. Forsvarsministeren kan herunder fastsætte regler om kredsen af de berettigede, størrelsen og karakteren af kompensationen, udbetaling, afskæring af klageadgang og frister.

Stk. 2. Forsvarsministeren fastsætter regler om, at ejere af boliger, der i særlig grad udsættes for støjgener som følge af regler udstedt i medfør af § 7, stk. 5, tilbydes overtagelse af deres bolig med tilhørende grund. Forsvarsministeren kan herunder fastsætte regler om kredsen af de berettigede, værdifastsættelsen af boliger, fremgangsmåden ved overtagelse og frister.

Stk. 3. Ekspropriationskommissionen, jf. § 6, stk. 1, i lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom, fastsætter prisen for overtagelse af boliger med tilhørende grunde efter de regler, der fastsættes i medfør af stk. 2. Ekspropriationskommissionens prisfastsættelse kan indbringes for en taksationskommission, jf. § 7, stk. 2, i lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom. § 7 a i lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Kompensation efter stk. 1 indgår ikke ved vurderingen af, om en person har ret til ydelser fra det offentlige, og medfører ikke reduktion af sådanne ydelser.

Kapitel 5

Fravigelse af klageadgang

§ 12. Kommunalbestyrelsens, regionsrådets eller en statslig myndigheds afgørelse vedrørende anlægsprojektet efter § 1, stk. 2, nr. 1, som træffes efter lov om naturbeskyttelse, byggeloven, lov om jordforurening, lov om vandforsyning m.v., lov om miljøbeskyttelse samt regler udstedt i medfør af disse love, kan ikke påklages til anden administrativ myndighed, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsens, regionsrådets eller en statslig myndigheds afgørelse, som er omfattet af stk. 1, kan af forsvarsministeren påklages til den pågældende rekursinstans.

Kapitel 6

Domstolsprøvelse

§ 13. Søgsmål om prøvelse af afgørelser eller beslutninger efter denne lov eller regler, der fastsættes i medfør af loven, skal være anlagt inden seks måneder efter, at afgørelsen eller beslutningen er meddelt adressaten eller offentliggjort.

Stk. 2. Ved søgsmål om forhold vedrørende miljøet, der er omfattet af denne lov, skal retten påse, at omkostningerne ved sagen ikke er uoverkommeligt høje for de berørte parter.

Kapitel 7

Delegation

§ 14. Forsvarsministeren kan bemyndige en statslig myndighed, der er oprettet under ministeren, eller, efter forhandling med vedkommende minister, andre statslige myndigheder til at udøve de beføjelser, der i denne lov er tillagt ministeren.

Kapitel 8 *Ikrafttræden*

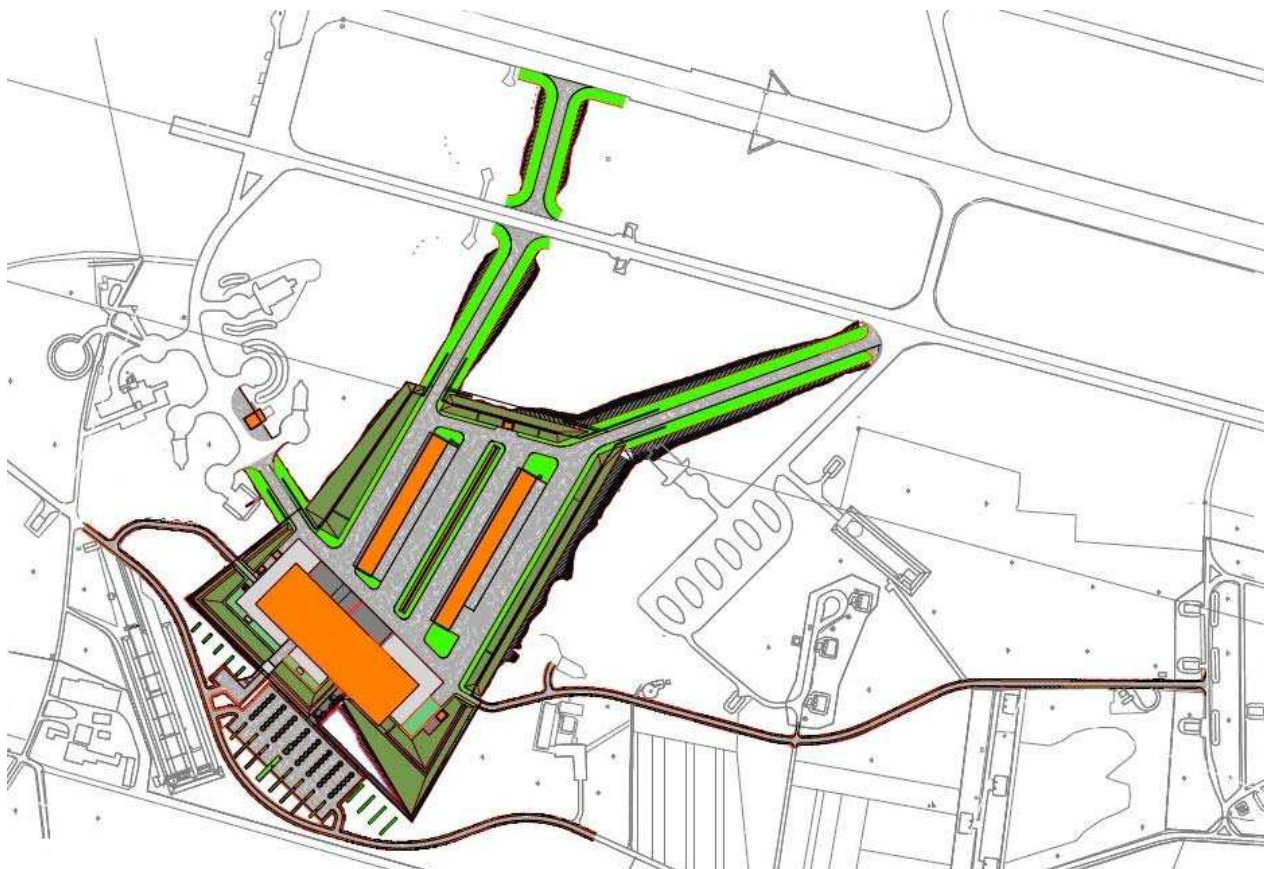
§ 15. Loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende.

Stk. 2. Afgørelser, herunder tilladelser og dispensationer, vedrørende byggemodningsarbejder med henblik på gennemførelse af anlægsprojektet efter § 1, stk. 2, nr. 1, som inden lovens ikrafttræden er truffet i medfør af bestemmelser i den lovgivning, der fraviges ved reglerne i lovens kapitel 2, finder ikke anvendelse på anlægsprojektet efter lovens ikrafttræden.

Kapitel 9 *Ændringer af anden lovgivning*

§ 16. I ligningsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 806 af 8. august 2019, som ændret senest ved § 5 i lov nr. 1583 af 27. december 2019, foretages følgende ændringer:

1. I § 7 F, stk. 1, nr. 10, ændres »varmeforsyning, og« til: »varmeforsyning,«.
2. I § 7 F, stk. 1, nr. 11, ændres »helårsboliger.« til: »helårsboliger, og«.
3. I § 7 F, stk. 1, indsættes som nr. 12:
»12) kompensation i form af fast beløb og dækning af omkostninger til støjisolering ydet i forbindelse med støjgener fra Flyvestation Skrydstrup efter regler fastsat i medfør af § 11, stk. 1, i lov om udbygning og drift af Flyvestation Skrydstrup.«

SIGNATURER:

- Grundkort
- Indre perimeterhegn
- Asfalt, taxiways og køreveje
- Asfalt, øvrige veje
- Beton
- Græsabat
- Græsarmering
- Volde
- Bygninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning

2. Baggrunden for lovforslaget

- 2.1. Anskaffelsen af F-35-kampfly
- 2.2. Beskrivelse af kampflyenes opgaver
- 2.3. Om Flyvestation Skrydstrup
- 2.4. Beskrivelse af anlægsprojektet
- 2.5. Beskrivelse af driftsprojektet
- 2.6. Miljømæssige vurderinger

3. Lovforslagets hovedindhold vedrørende anlægs- og driftsprojektet

- 3.1. Naturbeskyttelsesloven
  - 3.1.1. Gældende ret
  - 3.1.2. Forsvarsministeriets overvejelser
  - 3.1.3. Den foreslåede ordning
- 3.2. Planloven
  - 3.2.1. Gældende ret
  - 3.2.2. Forsvarsministeriets overvejelser
  - 3.2.3. Den foreslåede ordning
- 3.3. Byggeloven
  - 3.3.1. Gældende ret
  - 3.3.2. Forsvarsministeriets overvejelser
  - 3.3.3. Den foreslåede ordning
- 3.4. Jordforureningsloven
  - 3.4.1. Gældende ret
  - 3.4.2. Forsvarsministeriets overvejelser
  - 3.4.3. Den foreslåede ordning
- 3.5. Vandforsyningsloven
  - 3.5.1. Gældende ret
  - 3.5.2. Forsvarsministeriets overvejelser
  - 3.5.3. Den foreslåede ordning
- 3.6. Miljøbeskyttelsesloven
  - 3.6.1. Gældende ret
    - 3.6.1.1. Beskyttelse af jord og grundvand
    - 3.6.1.2. Miljøgodkendelse
      - 3.6.1.2.1. Vilkår om støj
    - 3.6.1.3. Tilsyn
    - 3.6.1.4. Klage
  - 3.6.2. Forsvarsministeriets overvejelser
  - 3.6.3. Den foreslåede ordning
    - 3.6.3.1. Anlægsprojektet
    - 3.6.3.2. Driftsprojektet
- 3.7. Ændringer i anlægsprojektet
  - 3.7.1. Gældende ret
  - 3.7.2. Forsvarsministeriets overvejelser

- 3.7.3. Den foreslåede ordning
- 4. Lovforslagets hovedindhold vedrørende tidligere indhentede tilladelser m.v.**
  - 4.1 Gældende ret
  - 4.2 Forsvarsministeriets overvejelser
  - 4.3 Den foreslåede ordning
- 5. Lovforslagets hovedindhold vedrørende kompensationsordning for støjgener**
  - 5.1. Gældende ret
  - 5.2. Forsvarsministeriets overvejelser
  - 5.3. Den foreslåede ordning
- 6. Lovforslagets hovedindhold vedrørende habitat- og artsbeskyttelse**
  - 6.1. Gældende ret
    - 6.1.1. Habitatvurdering
    - 6.1.2. Forbud mod beskadigelse af dyre- og plantearter
  - 6.2. Forsvarsministeriets overvejelser
  - 6.3. Den foreslåede ordning
- 7. Forholdet til internationale konventioner**
  - 7.1. Forholdet til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention
  - 7.2. Forholdet til Århuskonventionen
- 8. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige**
  - 8.1. Anlægsprojektets økonomiske konsekvenser for det offentlige
  - 8.2. Driftsprojektets økonomiske konsekvenser for det offentlige
  - 8.3. Anlægsprojektets og driftsprojektets implementeringskonsekvenser for det offentlige
- 9. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.**
- 10. Administrative konsekvenser for borgerne**
- 11. Miljømæssige konsekvenser**
  - 11.1. Miljømæssige konsekvenser af anlægsprojektet
    - 11.1.1. Landskab
    - 11.1.2. Befolkning og menneskers sundhed
    - 11.1.3. Flora og fauna
    - 11.1.4. Jordbund og forurenede jord
    - 11.1.5. Vand
    - 11.1.6. Luft og klima
    - 11.1.7. Kulturarv og arkæologi
  - 11.2. Miljømæssige konsekvenser af driftsprojektet
    - 11.2.1. Befolkning og menneskers sundhed
      - 11.2.1.1. Flystøj
      - 11.2.1.2. Støj fra terminalaktiviteter
    - 11.2.2. Vibrationer, infralyd og lavfrekvent støj
    - 11.2.3. Flora og fauna
- 12. Forholdet til EU-retten**
  - 12.1. Forholdet til VVM-direktivet og miljøvurderingsdirektivet
  - 12.2. Forholdet til habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet
- 13. Regionale konsekvenser, herunder for landdistrikter**
- 14. Hørte myndigheder og organisationer m.v.**
- 15. Sammenfattende skema**

1. Indledning

Den 9. juni 2016 indgik den daværende regering (Venstre) aftale med Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Radikale Venstre om anskaffelse af 27 nye F-35-kampfly til erstatning for de nuværende F-16-kampfly, som har været anvendt siden 1980. Det Konservative Folkeparti tilsluttede sig den politiske aftale i forbindelse med indtræden i VLAK-regeringen den 28. november 2016.

Indfasning af F-35-kampflyene, også kaldet Joint Strike Fighter, forventes at ske i perioden fra 2021 til 2026.

Baggrunden for anskaffelsen af de nye kampfly er bl.a., at Forsvarsministeriet har vurderet, at F-16-kampflyene kan holdes i operativ drift i relativt få år, hvorefter de vil være nedslidte og teknologisk utidssvarende.

Anskaffelsen af de nye F-35-kampfly er således væsentlig for at opretholde Danmarks nuværende operative kampflykapacitet, og anskaffelsen sikrer, at Forsvaret fortsat vil kunne foretage suverænitetsbevarelse. Derudover sikrer anskaffelsen, at Danmark også fremover vil kunne deltage i internationale operationer og dermed leve op til de forpligtelser, som Danmark har påtaget sig som medlem af NATO. Ultimativt vil kampflykapaciteten således skulle bidrage til NATO's kollektive forsvar af dansk og allieret territorium.

Det er planen, at de første fly til operativt brug skal modtages i Danmark i 2023. Forud herfor vil der dog blive leveret et antal fly, der anvendes til træningsformål i USA.

Det følger af aftalen af 9. juni 2016, at de danske kampfly fortsat skal operere fra Flyvestation Skrydstrup, der skal ombygges og klargøres til formålet. For at F-35-faciliteterne på Flyvestation Skrydstrup kan understøtte indfasningen af de nye kampfly, vil faciliteterne skulle være klar til ibrugtagning i første halvdel af 2023.

Udbygningen af Flyvestation Skrydstrup dimensioneres efter konkrete krav til F-35-kampflyene. Der er behov for en sammenhængende operativ og logistisk løsning, hvor der kan opereres fra en samlet lokation på flyvestationen. Særlige krav til sikkerhed og ønsket om støjreduktion kræver desuden en række bygningsmæssige foranstaltninger og etablering af støjafskærmning.

Formålet med dette lovforslag er for det første at skabe den bevillingsmæssige hjemmel til det anlægsprojekt, som består i udbygningen af Flyvestation Skrydstrup. Lovforslaget bebyrder således forsvarsministeren til at udbygge Flyvestation Skrydstrup.

For det andet har lovforslaget til formål at sikre, at projektet kan realiseres inden for den planlagte tidsmæssige ramme, således at F-35-faciliteterne er klar til ibrugtagning, når de første F-35-kampfly ankommer til Danmark i 2023.

Lovforslaget indebærer derfor, at der på en række punkter vil ske fravigelse af regler i den almindelige plan-, bygge-, natur- og miljølovgivning m.v. Det skyldes, at den almindelige lovgivning ikke vurderes at være velegnet til at regulere et projekt af denne unikke karakter, herunder fordi der stilles helt særlige sikkerhedskrav til byggeriet, og at byggeriet i helt særlig grad er tidskritisk. Lovforslaget indebærer imidlertid også, at plan-, bygge-, natur- og miljøhensyn fortsat vil blive varetaget i projektet, herunder at der i relevant omfang vil blive

gennemført afhjælpende foranstaltninger, såsom tilpassede flyvemønstre i driftsfasen. Lovforslaget indebærer endvidere en regulering af klageadgangen efter bygge-, natur- og miljølovgivningen m.v., idet erfaringer fra andre anlægsarbejder har vist, at klagesagsbehandling i forbindelse med tilladelser eller godkendelser efter bygge-, natur- og miljølovgivning m.v. kan medføre betydelige forsinkelser i anlægsarbejdet.

For det tredje har lovforslaget til formål at regulere støjforhold i driftsfasen for Flyvestation Skrydstrup, således at der tages højde for, at de gennemførte støjberegninger viser, at støjen ved kampflyenes anvendelse af Flyvestation Skrydstrup ikke vil kunne holdes inden for Miljøstyrelsens vejledende støjgrænser eller den nuværende miljøgodkendelse for flyvestationen. Med lovforslaget fastsættes de fremtidige rammer for flystøj og terminalstøj fra Forsvarets aktiviteter på Flyvestation Skrydstrup.

Regeringen (Socialdemokratiet), Venstre, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre, Det Konservative Folkeparti og Liberal Alliance indgik den 15. november 2019 aftale om en kompensationsmodel for flystøjen fra F-35-kampflyene.

Modellen omfatter støjkompensation for mere end 1.600 boliger i området omkring Flyvestation Skrydstrup. Beboerne vil kunne vælge mellem dækning af omkostninger til støjisolering eller udbetaling af et fast beløb. Endvidere får beboerne i de mest støjbelastede områder et tilbud om, at staten opkøber deres boliger med tilhørende grunde.

Lovforslaget indebærer for det fjerde, at denne kompensationsmodel bliver udmøntet.

2. Baggrunden for lovforslaget

2.1. Anskaffelsen af F-35-kampfly

De danske F-16-fly har, når de forventeligt udfases i perioden 2020-2024, fløjet i mere end 40 år. De nærmer sig dermed grænsen for, hvor mange flyvetimer der er tilbage i flyene.

Til at forberede beslutningsgrundlaget for anskaffelsen af nye kampfly blev tre kampflyskandidater evalueret inden for fire grundlæggende områder: Strategiske, militære, økonomiske og industrielle forhold.

Den afsluttende typevalgsproces blev påbegyndt i 2013 og var en genopstart af en tidligere typevalgsproces, som blev sat i bero i 2010. Beslutningen i 2010 om at udskyde den oprindelige typevalgsproces blev truffet med henvisning til, at det var muligt at anvende F-16-flyene længere end oprindeligt planlagt. I den afsluttede typevalgsproces indgik følgende tre kampflykandidater: Eurofighter, F/A-18F Super Hornet og F-35A Joint Strike Fighter (F-35).

Formålet med processen frem til typevalget var at skabe det bedst mulige grundlag for en politisk beslutning om typevalg blandt de tre deltagende kampflykandidater. Typevalgsprocessen skulle danne grundlag for, at der efter typevalg kunne indledes forhandlinger med den valgte kandidat om en efterfølgende anskaffelse. Desuden var det en del af typevalgsprocessen at fastlægge de økonomisk og operativt mest gunstige ud- og indfasningstidspunkter for kampflyene.

Valget faldt på F-35, og den 9. juni 2016 indgik den daværende regering (Venstre) aftale med Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Radikale Venstre om anskaffel-

se af 27 nye kampfly af typen F-35. Det Konservative Folkeparti tilsluttede sig den politiske aftale i forbindelse med indtræden i VLAK-regeringen den 28. november 2016.

F-35 er udviklet i et samarbejde mellem ni partnerlande (USA, Storbritannien, Holland, Italien, Tyrkiet, Canada, Australien, Norge og Danmark). Hovedproducenten er amerikanske Lockheed Martin.

2.2. Beskrivelse af kampflyenes opgaver

Det følger af den politiske aftale af 9. juni 2016, at F-35 skal kunne løse de samme opgaver, som de nuværende F-16, herunder indgå i den nationale opgaveløsning fra 2024. Fra 2025 forventes det, at F-35 vil kunne udsendes i begrænsede internationale operationer. Det fulde opgavekompleks forventes at kunne løses med F-35 fra 2027, hvilket indebærer, at F-35 vil kunne løse både nationale og internationale opgaver.

De nationale opgaver omfatter bl.a. opretholdelse af et permanent afvisningsberedskab, der kan indsættes til suverænitetshævdelse og overvågningsopgaver med et meget kort varsel.

De internationale opgaver indbefatter bl.a. et kampflybidrag på højt beredskab til NATO's kollektive forsvarsopgaver, hvor der kan udsendes fire kampfly i en periode på op til 12 måneder hvert tredje år. Herudover omfatter opgaverne periodisk kampflybidrag til NATO's Air Policing-missioner.

2.3. Om Flyvestation Skrydstrup

Flyvestation Skrydstrup i det sydlige Jylland er hjemsted for enheden Fighter Wing Skrydstrup og de danske F-16-kampfly – og fremadrettet også de kommende F-35-kampfly. Flyvestation Skrydstrups samlede areal udgør ca. 850 hektar. Perimetervejen rundt langs hegnet er ca. 13 km lang. Der er to landingsbaner, som hver er ca. 3 km lange.

Udover Fighter Wing Skrydstrup er Infirmeri Sydjylland, Forsvarets Flyvemedicinske Center, SAR-beredskab (eftersøgnings- og redningsberedskab), Forsvarets Forsyning, Depot og Distribution samt dele af Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse aktuelt placeret på Flyvestation Skrydstrup. I alt er der ca. 1.000 militære og civile ansatte på flyvestationen.

Visse af Flyvestation Skrydstrups faciliteter, herunder landingsbanerne, benyttes endvidere til civile aktiviteter, bl.a. i tilknytning til Vojens Lufthavn.

Flyvestationen er arealmæssigt og i forhold til ansatte en af landsdelens største arbejdspladser.

2.4. Beskrivelse af anlægsprojektet

Det anlægsprojekt, der foreslås reguleret med dette lovforslag, omfatter udbygning af Flyvestation Skrydstrup ved anlæggelsen af et bygningskompleks og infrastruktur til brug for kampflykapaciteten samt ved etablering af støjafskærmning. Dette anlæg betegnes som F-35-komplekset og fremgår af bilag 1.

I februar 2018 blev der i forsvarsforligskredsen (Socialdemokratiet, Venstre, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre, Det Konservative Folkeparti og Liberal Alliance) truffet beslutning

om at placere det samlede F-35-kompleks i den sydvestlige del af Flyvestation Skrydstrup, da dette er den optimale placering i forhold til at begrænse støjgenerne fra terminalstøj. Terminalstøj omfatter bl.a. støj fra fly ved garageringsanlæg, herunder fra opstartsprocedurer. Den fysiske placering af hangarfaciliteterne har dermed væsentlig betydning for terminalstøjen.

F-35-komplekset vil komme til at indeholde en hovedbygning med nye stabs- og føringsfaciliteter samt undervisnings-, værksteds-, kontor- og velfærdsfaciliteter. Hovedbygningen vil bestå af to bygninger, som placeres på terræn. Bygningerne opføres primært i to etager, men en mindre del, som bl.a. skal indeholde kantine og teknikrum, vil blive opført i tre etager.

Desuden vil komplekset komme til at indeholde to aflange bygninger med i alt 22 hangaretter til kampfly. Disse bygninger placeres ovenpå terræn, og den ene bygning vil få en længde på ca. 200 m og vil skulle indeholde 10 hangaretter, mens den anden vil få en længde på ca. 230 m og vil skulle indeholde 12 hangaretter. Begge bygninger med hangaretter vil få en bredde på ca. 40 m, og de enkelte hangaretter i de to bygninger vil blive placeret på række, adskilt af en mellemliggende servicebygning for hver anden hangarrette. En af servicebygningerne erstattes af en bygning med facilitet til afvisningsberedskabet for de nye F-35-kampfly med dertilhørende infrastruktur såsom soverum og mødefaciliteter.

Hangaretterne vil skulle fungere som garage og værksted for F-35-kampflyene. I hver af enderne af de enkelte hangaretter placeres en ca. 15 m bred port, og på den østlige side af bygningerne placeres overdækkede lydsluger ud for hver hangarrette. Lydslugerne er en udvendig overdækning, der er lukket i siderne, men åben i enderne, så flyene kan køre ind. Lydslugerne vil få en dybde på ca. 15 m, og på indvendige flader vil de blive beklædt med lydabsorberende materiale, der har til formål at reducere den støj, som udledes til omgivelserne.

Endvidere vil F-35-komplekset indeholde en støjafskærmning og øvrige tekniske anlæg, herunder øvrige mindre bygninger, som opføres i terræn. Støjafskærmningen vil komme til at bestå af jordvolde, hvorpå der placeres støjskærme af støjabsorberende materiale.

Der etableres desuden et grundvandskølingsanlæg til brug for køling af bygningerne, men dette anlæg vil ikke være omfattet af anlægsprojektet i lovforslagets forstand.

Faciliteterne vil som udgangspunkt have anlægshøjder på op til 13 m. Tekniske installationer vil kunne have anlægshøjder på op til 5 m over bygningshøjden. Alle faciliteterne vil være placeret samlet og understøtter dermed det såkaldte one-line-koncept, hvor operative og logistiske faciliteter er tæt forbundne for at sikre bedst mulig anvendelse af de tilgængelige ressourcer.

Der er tale om et stort og kompliceret byggeri, hvor helt særlige sikkerhedskrav gør sig gældende, både i byggefasen og i den efterfølgende driftsfase.

Det forventes, at forsvarsministeren vil delegere bygherreopgaven vedrørende anlægsprojektet til Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse, og at Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse således vil være anlægsmyndighed i forhold til anlægsprojektet. Såfremt forsvarsministeren vælger at delegere opgaven, vil ministeren skulle føre tilsyn med den pågældende myndigheds opgavevaretagelse.

De samlede udgifter til anlægsprojektet i form af opførelsen af F-35-komplekset forventes at udgøre 1 mia. kr.

F-35-komplekset forventes at blive daglig arbejdsplads for mere end 500 personer. Komplekset vil bestå af følgende arealer:

Bygninger:

Hovedbygning	ca. 25.000 m ²
Hangaretter	ca. 16.000 m ²
Bygninger i terræn	<u>ca. 1.000 m²</u>
Samlet areal for bygninger	ca. 42.000 m ²

Resterende arealer:

Belagte arealer	ca. 139.000 m ²
Støjvolde	ca. 45.000 m ²
Grønne arealer	<u>ca. 116.000 m²</u>
Samlede resterende arealer	ca. 300.000 m ²

Det foreslås dog, at forsvarsministeren skal kunne godkende ændringer i anlægsprojektet. Sådanne ændringer vil skulle have en sammenhæng med det beskrevne anlægsprojekt og vil derfor ikke kunne have karakter af et helt nyt og selvstændigt anlægsprojekt. Ændringer vil eksempelvis kunne omfatte ændringer af størrelsen eller placeringen af planlagte bygninger eller tilbygning af enkelte ekstra hangaretter inden for F-35-komplekset. Der henvises til afsnit 3.7 nedenfor.

2.5. Beskrivelse af driftsprojektet

Det driftsprojekt, der foreslås reguleret med dette lovforslag, omfatter flystøj og terminalstøj fra Forsvarets aktiviteter på Flyvestation Skrydstrup.

Flystøj er støj fra startende og landende fly samt taxikørsel i forbindelse med start og landing, mens terminalstøj er støj fra samtlige støjkloder på flyvestationen med undtagelse af flystøj, støj fra flyvestationens skydebane, støj fra sprængninger i harmoniseringsbanen og støj fra brandøvelser. Flystøj og terminalstøj omfatter i forhold til driftsprojektet ligeledes lavfrekvent støj og infralyd samt vibrationer. Driftsprojektet omfatter ikke støj fra civile aktiviteter på flyvestationen, herunder støj fra private fly, der benytter flyvestationens landingsbaner.

I forhold til støj fra Forsvarets aktiviteter på flyvestationen er flystøjen i forbindelse med start og landing med kampflyene den største støjklode. Støjbelastningen fra flyvestationens øvrige støjkloder består af støjbidrag fra mange enkeltaktiviteter, herunder opstartsprocedurer for kampfly. En væsentlig andel af støjkloderne er faste installationer. Endvidere er der bl.a. støjbidrag fra lastbiler, varebiler og personbiler, der opererer på flyvestationens områder.

Driftsprojektet omfatter flystøj og terminalstøj i forbindelse med driften af Flyvestation Skrydstrup efter anlægslovens ikrafttræden, altså både før, under og efter anlægsprojektets gennemførelse. Reguleringen af driftsprojektet omfatter således flystøj og terminalstøj i den fase, hvor F-16 udgør Danmarks kampflykapacitet, i den efterfølgende fase, hvor F-16 og F-

35 tilsammen udgør kampflykapaciteten, og i den senere fase, hvor F-35 alene udgør den samlede kampflykapacitet.

For så vidt angår F-16-kampflyene, vil de fortsat skulle operere fra Flyvestation Skrydstrup, indtil F-35-kampflyene selvstændigt kan overtage løsningen af de nationale opgaver, hvilket forventeligt vil ske fra 2024. Driftsprojektet vil derfor også omfatte flystøj og terminalstøj fra F-16-kampflyene, der i den resterende operative periode vil være placeret i den sydøstlige del af flyvestationen.

I dag er flystøj og terminalstøj reguleret i Flyvestation Skrydstrups miljøgodkendelse, som stammer fra 1999. Den operative og tekniske udvikling siden 1999 har dog gjort, at de forudsætninger, der dannede grundlag for miljøgodkendelsen, ikke længere er tidssvarende. Det er derfor i dag ikke muligt at overholde miljøgodkendelsens krav til flystøj og terminalstøj fuldt ud.

Den regulering, der foreslås som led i driftsprojektet, har således også til formål at sikre, at der fastsættes tidssvarende krav til flystøj og terminalstøj fra F-16-kampflyene, herunder at kravene giver mulighed for justeringer af F-16-aktiviteterne. Justeringerne vil have til formål at minimere støjbelastningen mest muligt samlet set, men både i forhold til miljøgodkendelsen og det aktuelle støjbillede vil der være naboer, som vil opleve en forøgelse af støjbelastningen under perioden med fortsat drift af F-16, mens andre vil opleve en formindskelse. Støjbilledet for perioden med fortsat drift af F-16 fremgår af de fremlagte flystøjsberegninger.

2.6. Miljømæssige vurderinger

Anlægsprojektet og driftsprojektet tjener alene et nationalt forsvarsformål, og derfor er hele det samlede projekt undtaget fra kravet om miljøvurdering efter § 3 i lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (miljøvurderingsloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 1225 af 25. oktober 2018. Lovens § 3 implementerer artikel 3, stk. 8, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/42/EF af 27. juni 2001 om vurdering af bestemte planers og programmers indvirkning på miljøet (miljøvurderingsdirektivet, også kaldet SMV-direktivet).

Det er desuden besluttet at undtage det samlede projekt fra miljøvurderingslovens § 4, stk. 1, da det vurderes, at en anvendelse af miljøvurderingslovens regler på projektet vil skade det nationale forsvarsformål. Lovens § 4, stk. 1, implementerer artikel 1, stk. 3, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/92/EU af 13. december 2011 om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/52/EU af 16. april 2014 (VVM-direktivet).

Forsvarsministeriet har imidlertid valgt at udarbejde en miljøkonsekvensvurdering af projektet for at belyse de miljømæssige konsekvenser af henholdsvis anlægsprojektet og driftsprojektet. Miljøkonsekvensvurderingen belyser således, hvilke miljømæssige konsekvenser projektet medfører, og redegør endvidere for, om det er muligt at afhjælpe, mindske eller undgå alle eller nogle af miljøkonsekvenserne. Lovforslagets miljømæssige konsekvenser beskrives nedenfor i afsnit 11. Miljøkonsekvensvurderingen er tilgængelig på hjemmesiden www.fmi.dk.

3. Lovforslagets hovedindhold vedrørende anlægs- og driftsprojektet

Efter gældende ret vil den udbygning af Flyvestation Skrydstrup, som forsvarsministeren bemyndiges til at gennemføre med hjemmel i den foreslåede anlægslov, forudsætte en række godkendelser, tilladelser og dispensationer efter de almindelige regler i plan-, bygge-, natur- og miljølovgivningen. Der vil ligeledes være øvrige bestemmelser i den almindelige lovgivning, som umiddelbart vil hindre eller forsinke gennemførelsen af anlægsprojektet.

Udbygningen af Flyvestation Skrydstrup udgør et vigtigt og komplekst statsligt anlægsprojekt, hvis realisering og fremdrift er afgørende for den kampflykapacitet, som udgør en vigtig del af det danske forsvar.

Hensynet til realiseringen af projektet med henblik på ibrugtagning af F-35-kampflyene inden for tidsplanen gør derfor, at det er nødvendigt med en særlig regulering af såvel anlægsprojektet som driftsprojektet. Der er således behov for en model, som sikrer, at unødige forsinkelser eller fordyrelser af projektet undgås, samtidig med, at hensynet til beskyttelsen af den lokale natur varetages på en betryggende måde. Det vil i den forbindelse – og i overensstemmelse med, hvad der er sædvanlig praksis ved anlægslove – være den foreslåede anlægslov, som vil udgøre det fornødne retlige grundlag for de fysiske arealindgreb, herunder opførelse af bygninger, installationer m.v., samt driftsforhold for flystøj og terminalstøj. Det foreslås derfor, at der med dette lovforslag sker fravigelse af en række konkrete krav samt regler om godkendelser, dispensationer og tilladelser i naturbeskyttelsesloven, planloven, byggeloven, jordforureningsloven og miljøbeskyttelsesloven.

De foreslåede fravigelser af den almindelige lovgivning indebærer ikke, at de plan-, bygge-, natur- og miljøhensyn, der ligger bag den pågældende lovgivning, ikke varetages. Hensynerne vil blot blive varetaget af forsvarsministeren indenfor rammerne af den foreslåede anlægslov.

I tråd hermed vil forsvarsministeren – eller den, ministeren delegerer bygherreopgaven til – skulle føre tilsyn med, at de valgte entreprenører udfører de påkrævede bygge- og anlægsarbejder i relation til anlægsprojektet i overensstemmelse med den foreslåede anlægslov, afgørelser efter loven og vilkår fastsat i sådanne afgørelser.

De områder, hvor der foreslås fravigelser af anden lovgivning, beskrives nedenfor.

3.1. Naturbeskyttelsesloven

3.1.1. Gældende ret

Lov om naturbeskyttelse (naturbeskyttelsesloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 240 af 13. marts 2019, indeholder en række bestemmelser om beskyttelse af visse naturtyper og om beskyttelseslinjer.

Der må efter naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1-3, ikke foretages ændring i tilstanden af visse beskyttede naturtyper, herunder søer, vandløb, heder, moser, strandenge, strandsumpe samt ferske enge og biologiske overdrev. Efter naturbeskyttelseslovens § 5 kan miljø- og fødevareministeren bl.a. fastsætte regler om, at bestemmelserne i § 3 ikke skal gælde for nærmere angivne kategorier af de pågældende naturtyper.

Efter § 6 kan miljø- og fødevareministeren fastsætte regler, som beskriver og afgrænser de naturtyper, der er nævnt i § 3, og fastsætte regler om beregning af arealstørrelser for disse naturtyper. Miljø- og fødevareministeren kan endvidere efter bestemmelsen fastsætte regler om, at naturlige søer i offentligt eje eller bestemte typer af sådanne søer skal være omfattet af § 3.

Efter § 7 kan miljø- og fødevareministeren fastsætte regler om registrering af beskyttede naturtyper, der er nævnt i § 3.

I medfør af bl.a. §§ 5-7 har miljø- og fødevareministeren udstedt bekendtgørelse nr. 1067 af 21. august 2018 om beskyttede naturtyper. Bekendtgørelsen indeholder regler, der bl.a. afgrænser nærmere, hvilke naturtyper som ikke er omfattet af § 3 i naturbeskyttelsesloven, regler om udpegning af vandløb samt regler om kommunalbestyrelsens forpligtelse til at give oplysninger om, hvorvidt en bestemt foranstaltning m.v. er omfattet af beskyttelsesordningen.

Efter naturbeskyttelseslovens § 18, stk. 1, må der ikke foretages ændring i tilstanden af arealer inden for 100 m fra fortidsminder, der er beskyttet efter museumsloven. Efter § 18, stk. 3, gælder forbuddet ikke for fortidsminder, der ikke er synlige i terrænet, eller for fortidsminder, der er nævnt i lovens bilag 1.

Efter naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 2, kan kommunalbestyrelsen i særlige tilfælde gøre undtagelse fra de nævnte bestemmelser.

Efter naturbeskyttelseslovens § 17, stk. 1, må der ikke placeres bebyggelse inden for en afstand af 300 m fra skove – de såkaldte skovbyggelinjer. Efter § 17, stk. 2, nr. 1, gælder dette forbud dog ikke for bestående forsvarsanlæg, og efter § 17, stk. 3, gælder forbuddet endvidere kun mellem bebyggelsen og skoven på strækninger, hvor der allerede findes væsentlig lovlig bebyggelse nærmere skoven end 300 m.

I forhold til rækkevidden af undtagelsen for bestående forsvarsanlæg henvises der i naturbeskyttelseslovens forarbejder til en tilsvarende (men nu ophævet) undtagelse angående strandbeskyttelseslinjer, hvoraf fremgår, at ændringer i lovligt bestående militære anlæg, herunder – inden for den naturlige, stedlige afgrænsning af disse – nye anlæg, (som af forsvarsmæssige grunde skal placeres ved kysten), kan ske uden dispensation, jf. bemærkningerne til naturbeskyttelseslovens § 17, stk. 2, nr. 1, og § 15, stk. 2, nr. 4, i lovforslag nr. L 70, som fremsat den 24. oktober 1991 (Folketingstidende 1991-1992, Tillæg A, spalte 1453-1456).

Offentlige anlæg i det åbne land skal efter naturbeskyttelseslovens § 20, stk. 1, placeres og udformes således, at der i videst muligt omfang tages hensyn til de landskabelige værdier og de øvrige interesser, der er nævnt i lovens § 1.

Efter naturbeskyttelseslovens § 20, stk. 2, kan miljø- og fødevareministeren fastsætte regler om, at placeringen og udformningen af nærmere angivne kategorier af offentlige anlæg skal godkendes af miljø- og fødevareministeren eller kommunalbestyrelsen. I medfør af bestemmelsen er der udstedt bekendtgørelse nr. 941 af 27. juni 2016 om godkendelse af offentlige vejanlæg og af ledningsanlæg m.v. i det åbne land. Bekendtgørelsen fastsætter i § 1, at der ikke må udføres offentlige vejanlæg eller ledningsanlæg mv. i det åbne land, før der er meddelt godkendelse efter reglerne i bekendtgørelsen.

3.1.2. Forsvarsministeriets overvejelser

På Flyvestation Skrydstrup findes en sø beliggende mod syd og en sø beliggende helt mod nord. Endvidere findes et overdrev beliggende mod nordvest. Disse tre naturtyper er registreret som beskyttet mod tilstandsændringer efter § 3 i naturbeskyttelsesloven. Anlægsprojektet vurderes ikke at medføre tilstandsændringer af de nævnte naturbeskyttede områder, men det kan ikke udelukkes, at der i forbindelse med anlægsprojektet kan udvikle sig naturområder, som vil blive omfattet af § 3.

For at sikre fremdriften af anlægsprojektet finder Forsvarsministeriet det hensigtsmæssigt, at hensynet bag bestemmelsen i § 3 varetages i dette lovforslag. Konsekvensen heraf vil være, at §§ 5-7, der vedrører miljø- og fødevareministerens adgang til at fastsætte nærmere regler om beskyttelsen i § 3, i praksis ikke finder anvendelse. Konsekvensen vil endvidere være, at de dele af bekendtgørelse nr. 1067 af 21. august 2018 om beskyttede naturtyper, som er fastsat i medfør af naturbeskyttelseslovens §§ 5-7, heller ikke finder anvendelse.

Størstedelen af Flyvestation Skrydstrup er endvidere omfattet af skovbyggelinje, og naturen inden for denne er beskyttet mod tilstandsændringer efter § 17, stk. 1, i naturbeskyttelsesloven. Det vil i forbindelse med anlægsprojektet være nødvendigt at bygge på arealer, som er omfattet af skovbyggelinjen. Undtagelsen i § 17, stk. 2, nr. 1, hvorefter forbuddet mod tilstandsændringer ikke gælder for bestående forsvarsanlæg, anses dog for at omfatte udbygningen af Flyvestation Skrydstrup, idet placeringen af F-35-komplekset inden for skovbyggelinjen er begrundet i forsvarsmæssige hensyn, og idet placeringen af F-35-komplekset vil ske inden for den naturligt stedlige afgrænsning af et bestående militært område. Der vurderes på den baggrund ikke at være behov for at fravige naturbeskyttelseslovens § 17, stk. 1.

Der er endvidere inden for Flyvestation Skrydstrup fundet gravhøje, som efter § 18, stk. 1, i naturbeskyttelsesloven kaster beskyttelseslinjer på den sydøstlige del af flyvestationen. Der vil dog ikke ved anlægsprojektet ske tilstandsændringer inden for disse områder. Der vurderes derfor ikke at være behov for at fravige naturbeskyttelseslovens § 18.

Derimod vil placeringen af F-35-komplekset i det åbne land indebære, at anlægsprojektet er omfattet af kravet i naturbeskyttelseslovens § 20, stk. 1, om, at offentlige anlæg i det åbne land skal placeres og udformes således, at der i videst muligt omfang tages hensyn til de landskabelige værdier og de øvrige interesser, der er nævnt i naturbeskyttelsesloven. Placeringen og udformningen af anlægget vil primært skulle tage hensyn til konkrete sikkerhedsmæssige og operative krav knyttet til F-35-kampflykapaciteten. Forsvarsministeriet finder på den baggrund, at det vil være mest hensigtsmæssigt, at bestemmelsen fraviges.

Af samme grund finder Forsvarsministeriet ikke, at naturbeskyttelseslovens § 20, stk. 2, hvorefter miljø- og fødevareministeren fastsætter regler om, at placeringen og udformningen af nærmere angivne kategorier af offentlige anlæg skal godkendes af miljø- og fødevareministeren eller kommunalbestyrelsen, bør finde anvendelse på anlægsprojektet. Dermed vil regler udstedt i medfør af naturbeskyttelseslovens § 20, stk. 2, herunder bekendtgørelse nr. 941 af 27. juni 2016 om godkendelse af offentlige vejanlæg og af ledningsanlæg m.v. i det åbne land, ikke finde anvendelse på projektet.

Derudover finder Forsvarsministeriet, at der er behov for, at forsvarsministeren bemyndiges til at fastsætte regler om, at nærmere bestemte regler udstedt i medfør af naturbeskyttelsesloven ikke finder anvendelse, når anlægsprojektets særlige karakter gør det påkrævet. En sådan bemyndigelse vil give mulighed for at undtage fra relevante regler, hvis det konkret viser sig nødvendigt, for eksempel i forbindelse med ændringer i anlægsprojektet efter § 1, stk. 4. Forsvarsministeriet finder dog, at muligheden for at kunne fravige fra regler udstedt i medfør af naturbeskyttelsesloven bør begrænses til de tilfælde, hvor fravigelsen vil være begrundet i anlægsprojektets tidsmæssige kritikalitet eller de særlige sikkerhedsmæssige krav, der stilles til anlægsprojektet.

Forsvarsministeriet bemærker endvidere, at i det omfang der fraviges fra regler udstedt i medfør af naturbeskyttelsesloven, som gennemfører EU-regulering, skal det sikres, at bemyndigelsen i anlægsloven udnyttes i fuld overensstemmelse med de EU-retlige regler.

Der vurderes endvidere at være behov for at regulere klageadgangen for afgørelser vedrørende anlægsprojektet truffet i medfør af de øvrige regler i naturbeskyttelsesloven, der ikke fraviges med dette lovforslag, da der ellers kan være risiko for væsentlige forsinkelser i anlægsprojektet. Det skyldes bl.a., at ændringer i anlægsprojektet efter § 1, stk. 4, kan forudsætte afgørelser efter disse regler. Sådanne forsinkelser vil i sidste ende kunne betyde, at Danmarks muligheder for at sikre sit eget luftrum forringes, idet de nye kampfly ikke vil kunne tages i brug som planlagt. Det vurderes på den baggrund nødvendigt at regulere klageadgangen med henblik på at sikre, at projektet ikke forsinkes.

3.1.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at bygge- og anlægsarbejde i relation til anlægsprojektet efter den foreslåede § 1, stk. 2, nr. 1, ikke omfattes af kravene i §§ 3 og 20 i naturbeskyttelsesloven. Som en konsekvens vil §§ 5-7 i naturbeskyttelsesloven og regler udstedt i medfør af de nævnte bestemmelser heller ikke finde anvendelse.

Dermed vil anlægsprojektet blive undtaget fra forbuddet i § 3 mod at foretage ændringer i tilstanden af de beskyttede naturtyper. Som konsekvens heraf vil §§ 5-7 vedrørende miljø- og fødevareministerens adgang til at fastsætte nærmere regler om beskyttelsen i § 3 ikke være relevante i forhold til anlægsprojektet.

Endvidere vil anlægsprojektet blive undtaget fra kravet i § 20, stk. 1, i naturbeskyttelsesloven om, at offentlige anlæg i det åbne land skal placeres og udformes således, at der i videst muligt omfang tages hensyn til de landskabelige værdier og de øvrige interesser, der er nævnt i naturbeskyttelseslovens § 1. Herudover foreslås det, at anlægsprojektet undtages fra § 20, stk. 2, i naturbeskyttelsesloven, hvorefter miljø- og fødevareministeren kan fastsætte regler om, at placeringen i og udformningen af nærmere angivne kategorier af offentlige anlæg skal godkendes af miljø- og fødevareministeren eller kommunalbestyrelsen.

Som konsekvens vil de regler, der udstedes i medfør af bestemmelserne, ligeledes ikke finde anvendelse.

I stedet foreslås det, at beskyttelsehensynene bag de pågældende bestemmelser varetages af forsvarsministeren i forbindelse med projekteringen og udførelsen af anlægsprojektet inden for de nærmere rammer, der følger af lovforslaget.

Endvidere foreslås det, at forsvarsministeren bemyndiges til, når projektets særlige karakter gør det påkrævet, at fastsætte regler om, at nærmere bestemte regler udstedt i medfør af naturbeskyttelsesloven ikke finder anvendelse for anlægsprojektet.

Bemyndigelsen vil alene kunne anvendes, når projektets særlige karakter gør det påkrævet. Heri ligger et krav om, at en fravigelse af nærmere bestemte regler kun vil kunne ske, når det er afgørende ud fra hensynet til projektets fremdrift eller de særlige sikkerhedsmæssige krav til projektet.

Der henvises til bilag 1, som indeholder kortmateriale over placeringen af anlægget. Der henvises endvidere til den foreslåede § 3 og bemærkningerne hertil.

Endelig foreslås det at regulere klageadgangen for afgørelser vedrørende anlægsprojektet truffet i medfør af de regler i naturbeskyttelsesloven, der ikke fraviges med lovforslaget, således at afgørelser vedrørende anlægsprojektet, jf. lovforslagets § 1, stk. 2, nr. 1, som træffes efter naturbeskyttelsesloven samt regler udstedt i medfør heraf, ikke kan påklages til anden administrativ myndighed. Det foreslås dog, at forsvarsministeren kan påklage disse afgørelser til rette rekursinstans. Afgørelserne kan desuden fortsat indbringes for domstolene efter de almindelige regler herom.

Der henvises til den foreslåede § 12 og bemærkningerne hertil.

3.2. Planloven

3.2.1. Gældende ret

Lov om planlægning (planloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 287 af 16. april 2018 med senere ændringer, indeholder bestemmelser om kommune- og lokalplaner, herunder regler om vedtagelse af nye planer, ændringer i eksisterende planlægning og dispensation fra eksisterende lokalplanlægning. Det følger bl.a. af disse bestemmelser, at væsentlige ændringer i det bestående miljø forudsætter lokalplanlægning, jf. planlovens § 13, stk. 2.

Det fremgår desuden af planlovens § 35, stk. 1, at der ikke uden tilladelse fra kommunalbestyrelsen må foretages udstykning, opføres ny bebyggelse eller ske ændringer i anvendelsen af bestående bebyggelse og udbyggede arealer.

Det følger af planlovens § 11 a, stk. 1, nr. 7, at kommuneplanen skal indeholde retningslinjer for sikring af, at støjbelastede arealer ikke udlægges til støjfølsom anvendelse, medmindre den fremtidige anvendelse kan sikres mod støjgener, jf. § 15 a. Ved vurderingen af, om et område er støjbelastet, tages der bl.a. udgangspunkt i Miljøstyrelsens vejledning nr. 5 fra 1994 om støj fra flyvepladser. Det fremgår bl.a. af vejledningens s. 41, at nye boliger i områder med spredt bebyggelse i det åbne land som udgangspunkt ikke bør lægges, hvor støjbelastningen (L_{DEN}) er over 55 dB eller maksimalværdien af det A-vægtede lydtrykniveau (L_{Amax}) er over 70 dB. Det fremgår endvidere af vejledningen, at i boligområder og rekreative områder med overnatning bør det tilstræbes, at støjens maksimalværdi for starter og landinger om natten (kl. 22.00-07.00) ikke overskrider 80 dB for lufthavne og flyvepladser.

Flyvestation Skrydstrup er beliggende i landzone og er ikke lokalplanlagt. Flyvestationen og et område omkring flyvestationen er i Haderslev Kommunes kommuneplan 2017 udlagt som støjbelastet areal (støjkonsekvensområde).

Efter kommuneplanens retningslinjer skal Flyvestation Skrydstrup sikres arealmæssig mulighed for, at gældende sikkerhedsmæssige krav kan opfyldes. Det fremgår endvidere, at der ved planlægning for arealudvidelser med større antal starter og landinger eller ændringer i maskintyper skal tages de nødvendige hensyn med henblik på at forebygge miljøkonflikter i forhold til tilgrænsende arealanvendelser, samt at der inden for en afstand af 13 km fra flyvestationen ikke bør etableres anlæg, som tiltrækker fugle og eventuelle yngle- og rastepladser.

Af redegørelsen for Flyvestation Skrydstrup i kommuneplanen fremgår følgende om anskaffelsen af nye kampfly:

”I 2016 har Folketinget indgået en aftale om anskaffelse af nye kampfly til erstatning for de nuværende F-16. Der er også enighed om at de nye kampfly skal operere fra Flyvestation Skrydstrup. Fighter Wing Skrydstrup besidder i dag et højt niveau, både inden for flyvning og vedligeholdelse af kampfly. Det kan være med til at danne grundlag for et offentlig/privat samarbejde ACE Danmark (Aeronautical center of excellence Denmark) som skal være en paraplyorganisation og være med til at skabe rammerne for samarbejdet og overordnet identitet for en række nationale og internationale virksomheder og institutioner, der sammen med forsvaret skal bidrage til drift og vedligeholdelse af luftfartøjer. Haderslev Kommune vil indlede en dialog med relevante samarbejdspartner og aktører.”

Rammebestemmelserne for flyvestationen fremgår af kommuneplanens rammeområde 11.40.LA.01, hvorefter området er udlagt til militære formål og formål, som har relation til områdets funktion som flyveplads. Bebyggelse skal være fritliggende med maksimalt to etager og en højde på 15 m. Bygningshøjden kan fraviges, hvor hensynet til driften nødvendiggør dette.

For så vidt angår klageadgang er udgangspunktet i planloven, at kommunalbestyrelsens afgørelser efter planloven og regler, der er udstedt i medfør af loven, kan påklages til Planklagenævnet for så vidt angår retlige spørgsmål, jf. planlovens § 58, stk. 1, nr. 3. Afgørelser om bl.a. landzonetilladelse efter planlovens § 35, stk. 1, kan dog prøves fuldt ud, jf. planlovens § 58, stk. 1, nr. 1.

Det følger af § 2, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 130 af 28. januar 2017 om udnyttelse af tilladelser, frist for indgivelse af klage, indsendelse af klage til Planklagenævnet og opsættende virkning af klage for visse afgørelser truffet efter planloven og visse andre love, at klager efter planlovens § 58, stk. 1, skal være indgivet inden fire uger efter, at afgørelsen er meddelt. En landzonetilladelse efter planlovens § 35, stk. 1, må ikke udnyttes før klagefristens udløb, og klager over landzonetilladelse har opsættende virkning, medmindre Planklagenævnet bestemmer andet, jf. samme bekendtgørelses § 1, stk. 1, nr. 1, og § 5, stk. 1, nr. 1.

Søgsmål til prøvelse af afgørelser om forhold omfattet af planloven skal være anlagt inden seks måneder efter, at afgørelsen er meddelt, jf. planlovens § 62, stk. 1.

3.2.2. Forsvarsministeriets overvejelser

Udbygningen af Flyvestation Skrydstrup vil blandt andet omfatte opførelse af ny bebyggelse og etablering af støjafskærmning i landzonen. Efter de almindelige bestemmelser i planloven

er det kommunalbestyrelsen, som planlægger for og meddeler tilladelse til bygge- og anlægsarbejde i landzone og fører tilsyn m.v. efter planloven.

Det er dog sædvanligt ved større statslige anlægsprojekter, der reguleres og udføres inden for rammerne af en anlægslov, at planlovens bestemmelser om planlægning for og tilladelser til arealanvendelse fraviges i deres helhed i anlægsloven, således at de almindelige regler om tilvejebringelse af kommuneplaner, kommuneplantillæg, lokalplaner og landzonetilladelser ikke gælder for projektet.

I stedet varetages planlægningsmæssige hensyn gennem vedtagelsen af lovforslaget vedrørende anlægsprojektet. Hermed sikres hensynet til inddragelsen af offentligheden, samtidig med at der skabes den nødvendige sikkerhed for gennemførelsen af et vigtigt statsligt anlægsprojekt.

Forsvarsministeriet finder på den baggrund, at den foreslåede anlægslov – og ikke planlovens sædvanlige regler om kommuneplanlægning, lokalplanlægning og landzoneadministration – bør udgøre grundlaget for den fysiske etablering af anlægget.

Der vurderes derudover at være behov for at sikre, at den fysiske planlægning, herunder den kommunale planlægning, fremadrettet sker i overensstemmelse med rammerne for driftsprojektet. Det indebærer bl.a., at udlægningen af støjkonsekvensområder skal tage højde for de regler om flystøj og terminalstøj, der fastsættes i medfør af den foreslåede § 7, stk. 5.

Den beregnede maksimalværdi for flystøj fra flyvestationen vil i natperioden (kl. 22.00-07.00) i boligområder og rekreative områder ikke overstige 80 dB på nær 10 dage om året, hvor der vil være behov for at træne med kampfly i mørke i natperioden, og 10 dage om året, hvor der vil være behov for at træne med øvrige fly og helikoptere.

På den baggrund har Forsvarsministeriet overvejet, om de udlagte støjkonsekvensområder vil omfatte et uforholdsmæssigt stort område, hvis støjkonsekvensområderne skal baseres på de maksimalværdier, som Miljøstyrelsens vejledning nr. 5 fra 1994 tager udgangspunkt i, jf. afsnit 3.2.1 ovenfor. Forsvarsministeriet vurderer imidlertid, at vejledningens formuleringer "som udgangspunkt" og "det bør tilstræbes" giver mulighed for et konkret skøn i forhold til udlægning af områder til støjfølsom anvendelse, således at der kan lægges vægt på, i hvilket omfang støjbelastningen overskrider de tilstræbte maksimalværdier for natperioden i Miljøstyrelsens vejledning nr. 5 fra 1994.

I den konkrete situation vil der som nævnt alene være tale om overskridelser af den tilstræbte beregnede maksimalværdi i natperioden 20 dage om året. Derudover vil overskridelserne primært finde sted i begyndelsen af natperioden fra kl. 22.00 til 24.00 som følge af, at enkelte kampfly i forbindelse med mørketræningen ikke vil kunne nå at lande inden kl. 22.00. Der er således tale om, at overskridelserne kun vil forekomme i kortere tidsrum og et begrænset antal gange om året, og Forsvarsministeriet vurderer derfor, at kommunerne vil have mulighed for at udøve et konkret skøn i forhold til, om de berørte områder skal udlægges som støjkonsekvensområder eller ej.

3.2.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at anlægsloven skal udgøre det retlige grundlag for de fysiske arealindgreb, opførelse af de varige installationer m.v., herunder for at skabe sikkerhed for projektets fremdrift. Med forslaget skal planlovens regler om kommune- og lokalplanlægning ikke finde anvendelse ved gennemførelsen af anlægsprojektet efter den foreslåede § 1, stk. 2, nr. 1. Lovforslaget indebærer dermed ikke et krav om, at kommunen skal vedtage nye planer eller ændre i eksisterende planlægning for at anlægsprojektet kan gennemføres. Den eksisterende kommuneplan for de arealer, som anlægsloven omhandler, ophæves ikke med anlægsloven. Planerne finder imidlertid ikke anvendelse i forbindelse med anlægsprojektets gennemførelse.

Forslaget indebærer endvidere, at gennemførelsen af anlægsprojektet ikke kræver landzone-tilladelse efter planloven.

Som konsekvens af den foreslåede fravigelse af bestemmelserne i planloven, foreslås det samtidig, at de planlægningsmæssige hensyn, der ligger bag de pågældende bestemmelser i planloven, i stedet varetages af forsvarsministeren efter reglerne i den foreslåede anlægslov.

Det foreslås desuden, at kommuneplaner og lokalplaner efter planloven fremadrettet ikke må stride mod de rammer for driftsprojektet efter § 1, stk. 2, nr. 2, som følger af anlægsloven, herunder regler, som fastsættes i medfør af anlægslovens § 7, stk. 5. Det indebærer således bl.a., at udlægning af støjkonsekvensområder skal tage højde for de regler om flystøj og terminalstøj, der fastsættes i medfør af den foreslåede § 7, stk. 5.

Der henvises til den foreslåede § 4 og bemærkningerne hertil.

3.3. Byggeloven

3.3.1. Gældende ret

Byggeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1178 af 23. september 2016 med senere ændringer, indeholder et krav om indhentelse af byggetilladelse fra kommunalbestyrelsen til bl.a. opførelse, ombygning og nedrivning af bebyggelse, jf. lovens § 16, stk. 1.

Byggelovens § 16 A indeholder endvidere bl.a. et krav om, at ny bebyggelse og tilbygning til bebyggelse ikke må tages i brug uden kommunalbestyrelsens tilladelse (ibrugtagningstilladelse).

Efter byggelovens § 16 B, stk. 2, kan bygningsmæssige foranstaltninger, der tjener forsvarsmæssige formål eller andre formål, som efter vedkommende ministers skøn bør hemmeligholdes, dog påbegyndes og tages i brug uden tilladelse fra kommunalbestyrelsen, i det omfang de ikke omfatter tilslutning til veje, forsynings- eller afløbsledninger eller lignende anlæg.

Nærmere regler og krav til byggerier følger endvidere af bekendtgørelse nr. 1615 af 13. december 2017 om bygningsreglement 2018 (BR18) med senere ændringer. Bygningsreglementet indeholder bl.a. krav til bygningers indretning, brandsikring, lys og udsyn samt ventilation.

3.3.2. Forsvarsministeriets overvejelser

Til brug for den fremtidige anvendelse af F-35-kampfly skal der opføres en række bygninger.

Det drejer sig om en hovedbygning med nye stabs- og føringsfaciliteter, undervisnings-, værksteds-, kontor- og velfærdsfaciliteter samt nye hangaretter og facilitet til afvisningsberedskabet med dertilhørende infrastruktur til de nye kampfly.

Hertil kommer, at der vil blive opført en række midlertidige bygninger og installationer på flyvestationens sydvestlige del samt et midlertidigt vagtområde med pavilloner og bomanlæg i forbindelse med en midlertidig byggepladsvej gennem Bevtoft Plantage. Fælles for de midlertidige bygninger og installationer er, at de alene vil tjene et formål i anlægsfasen – og herefter vil de blive fjernet.

Der er tale om et stort og kompliceret byggeri, hvor helt særlige sikkerhedskrav gør sig gældende, både i byggefasen og ved den efterfølgende drift. Blandt andet kræves det, at udvalgte bygningsdele og detaljer vedrørende byggeriet hemmeligholdes.

Anlægsprojektet omfatter ikke blivende tilslutning til offentlige veje. Forud for anlægsprojektet er der dog, som nævnt, i forbindelse med byggemodningen etableret en midlertidig adgangsvej gennem Bevtoft Plantage, som er tilsluttet det eksisterende offentlige vejnet. Den midlertidige adgangsvej er ikke omfattet af anlægsprojektet. Dele af anlægsprojektet omfatter endvidere tilslutning til eksisterende forsynings- og afløbsinstallationer. Der vil bl.a. være behov for, at nye bygningsdele tilsluttes spildevandsledninger til det eksisterende rensningsanlæg på flyvestationen. Regnvand nedsives derimod lokalt.

De dele af byggearbejdet, som ikke vedrører tilslutning til veje og forsynings- eller afløbsledninger, vil i medfør af § 16 B, stk. 2, i byggeloven kunne påbegyndes og tages i brug uden tilladelse fra kommunalbestyrelsen. Disse dele af anlægsprojektet vil allerede derfor ikke være omfattet af kravet om indhentelse af byggetilladelse. Forsvarsministeriet finder det imidlertid mest hensigtsmæssigt, at det samlede anlægsprojekt undtages fra kravet i byggelovens § 16, stk. 1, om indhentelse af byggetilladelse fra kommunalbestyrelsen og § 16 A om indhentelse af ibrugtagningstilladelse fra kommunalbestyrelsen. Det skal ses i lyset af anlægsprojektets tidsmæssige kritikalitet, hvor risikoen for store forsinkelser i sidste ende vil kunne betyde, at Danmarks mulighed for at sikre sit eget luftrum forringes. Anlæggets helt særlige karakter som etablering for de nye F-35-kampfly gør endvidere, at der stilles særlige krav til sikkerhed og hemmeligholdelse af udvalgte bygningsdele.

BR18, der er udstedt i medfør af byggeloven, forventes i stort omfang at kunne overholdes i forbindelse med udførelsen af anlægsprojektet. Der vil dog være visse områder, hvor særlige hensyn til bygningernes indretning og funktion – eksempelvis som følge af operative behov – gør, at byggeriet ikke fuldt ud kan følge kravene i BR18. Eksempelvis vil der på grund af de særlige sikkerhedskrav til bygningen være behov for at fravige krav til antal og placering af vinduer og flugtveje. Derudover vil energikrav ikke kunne overholdes, idet der skal etableres store portarealer til kampflyene. Det vurderes på den baggrund, at forsvarsministeren i konkrete tilfælde bør kunne tillade fravigelser af regler udstedt i medfør af byggeloven, når anlægsprojektets særlige karakter gør det påkrævet.

Dette vil give mulighed for at undtage fra relevante regler, når det konkret viser sig nødvendigt. Der vil eksempelvis i takt med realiseringen af projektet kunne opstå behov for æn-

dringer heraf, jf. § 1, stk. 4, hvilket også vil kunne nødvendiggøre fravigelser fra regler udstedt i medfør af byggeloven. Forsvarsministeriet finder dog, at muligheden for at kunne fravige fra regler udstedt i medfør af byggeloven bør begrænses til de tilfælde, hvor projektets særlige karakter gør det påkrævet, hvilket vil omfatte anlægsprojektets tidsmæssige kritikalitet samt de særlige sikkerhedsmæssige krav, der stilles til byggeriet.

Der vurderes herudover at være behov for at regulere klageadgangen for afgørelser vedrørende anlægsprojektet truffet i medfør af de øvrige regler i byggeloven, der ikke fraviges med dette lovforslag, da der ellers kan være risiko for væsentlige forsinkelser i anlægsprojektet. Sådanne forsinkelser vil i sidste ende kunne betyde, at Danmarks muligheder for at sikre sit eget luftrum forringes, idet de nye kampfly ikke vil kunne tages i brug efter planen. Det vurderes på den baggrund nødvendigt at regulere klageadgangen med henblik på at sikre, at projektet ikke forsinkes.

3.3.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at det samlede anlægsprojekt undtages fra kravet i byggelovens § 16, stk. 1, om indhentelse af byggetilladelse fra kommunalbestyrelsen og fra byggelovens § 16 A om indhentelse af ibrugtagningstilladelse fra kommunalbestyrelsen. Med forslaget vil den overordnede hjemmel til opførelse, ombygning og nedrivning af bygninger m.v. som led i anlægsprojektet efter den foreslåede § 1, stk. 2, nr. 1, i stedet blive givet med Folketingets vedtagelse af den foreslåede anlægslov.

Det foreslås endvidere, at forsvarsministeren bemyndiges til i konkrete tilfælde at tillade fravigelser af regler udstedt i medfør af byggeloven, herunder krav som følger af BR18, når anlægsprojektets særlige karakter gør det påkrævet. Heri ligger et krav om, at en fravigelse af nærmere bestemte regler kun vil kunne ske, når det er afgørende ud fra hensynet til projektets fremdrift eller de særlige sikkerhedsmæssige krav til projektet.

Der henvises til den foreslåede § 5 og bemærkningerne hertil.

Endelig foreslås det at regulere klageadgangen for afgørelser vedrørende anlægsprojektet truffet i medfør af de regler i byggeloven, der ikke fraviges med den foreslåede anlægslov, således at afgørelser vedrørende anlægsprojektet, jf. lovforslagets § 1, stk. 2, nr. 1, som træffes efter byggeloven samt regler udstedt i medfør heraf, ikke kan påklages til anden administrativ myndighed. Det foreslås dog, at forsvarsministeren kan påklage disse afgørelser til rette rekursinstans. Afgørelserne kan desuden fortsat indbringes for domstolene efter de almindelige regler herom.

Der henvises til den foreslåede § 12 og bemærkningerne hertil.

3.4. Jordforureningsloven

3.4.1. Gældende ret

Efter § 3, stk. 1, i lov om forurennet jord (jordforureningsloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 282 af 27. marts 2017, som ændret ved lov nr. 278 af 17. april 2018, foretager regionsrådet i samarbejde med kommunalbestyrelsen kortlægning af forurenede arealer. Kortlægningen omfatter kortlægning af arealer både på vidensniveau 1 og vidensniveau 2. Et areal betegnes som kortlagt på vidensniveau 1, hvis der er tilvejebragt en faktisk viden om aktiviteter

på arealet eller aktiviteter på andre arealer, der kan have været kilde til jordforurening på arealet, jf. lovens § 4. Et areal betegnes som kortlagt på vidensniveau 2, hvis der er tilvejebragt et dokumentationsgrundlag, der gør, at det med høj grad af sikkerhed kan lægges til grund, at der på arealet er en jordforurening af en sådan art og koncentration, at forureningen kan have skadelig virkning på mennesker og miljø, jf. lovens § 5.

Efter jordforureningslovens § 3, stk. 2, foretager Forsvarsministeriet i samråd med regionsrådet kortlægning af forurenede arealer på vidensniveau 1 på Forsvarsministeriets ejendomme.

Hvis kommunalbestyrelsen har viden om, at et større sammenhængende område uden for byzone er lettere forurenet, skal kommunalbestyrelsen gennem et regulativ klassificere området som et område, der kan være lettere forurenet, jf. jordforureningslovens § 50 a, stk. 3. Undtaget herfra er Forsvarsministeriets ejendomme, idet Forsvarsministeriet uden regulativ i samarbejde med kommunalbestyrelsen inddrager sådanne områder som omfattet af klassificeringen.

Regionsrådet er ansvarlig for den offentlige indsats, der efter jordforureningsloven har drikkevand og sundhed som primære områder. Det betyder, at den offentlige indsats først og fremmest er målrettet jordforurening, der kan have skadelig virkning på menneskers sundhed, grundvand med drikkevandsinteresser, overfladevand eller natur.

De arealer, som den offentlige indsats skal målrettes, fastlægges af regionsrådet i henhold til jordforureningslovens § 6, stk. 1. Indsatsen i forhold til forureninger på disse arealer prioriteres af regionsrådet.

Arealer, der er omfattet af jordforureningslovens § 6, stk. 1, betegnes som indsatsområder for den offentlige indsats. Det drejer sig om de arealer, hvor der er forurening eller forureningskilder, der kan have skadelig virkning på grundvandet, overfladevand, internationale naturbeskyttelsesområder eller på mennesker på et areal med bolig, børneinstitution eller offentlig legeplads.

Hvis det kortlagte område er fastlagt som indsatsområde efter jordforureningslovens § 6, stk. 1, eller hvis det kortlagte område anvendes til et af de formål, som er nævnt i § 6, stk. 2, skal der ansøges om tilladelse hos kommunalbestyrelsen før påbegyndelsen af et bygge- og anlægsarbejde på arealet, jf. lovens § 8, stk. 2. De formål, der nævnes i § 6, stk. 2, omfatter bolig, børneinstitution, offentlig legeplads, rekreativt område, alment tilgængeligt område, kolonihave, sommerhusgrund eller institution.

Ændret anvendelse af kortlagte arealer til et af formålene i jordforureningslovens § 6, stk. 2, jf. ovenfor, kræver også tilladelse fra kommunalbestyrelsen, jf. lovens § 8, stk. 1.

Forud for kommunalbestyrelsens afgørelser efter lovens § 8 skal der indhentes en udtalelse fra regionsrådet, der skal foreligge senest fire uger efter modtagelsen af sagen fra kommunen, jf. lovens § 8 a. Ifølge bemærkningerne til § 1, nr. 8, i lovforslag nr. 90 af 24. februar 2005 om ændring af jordforureningsloven, jf. Folketingstidende 2004-05, 2. samling, tillæg A, s. 3550, skal regionsrådet bl.a. påse, at anvendelsen eller arbejdet foregår på en sådan måde, at en senere offentlig indsats ikke umuliggøres eller fordyres væsentligt, jf. § 8, stk. 4, nr. 3. Kommunalbestyrelsens afgørelse skal være i overensstemmelse med udtalelsen fra regionsrådet.

Efter jordforureningslovens § 16 kan regionsrådets og kommunalbestyrelsens afgørelser efter bestemmelserne i lovens kapitel 2 (§§ 3-16) ikke påklages til anden administrativ myndighed.

Et af formålene med jordforureningsloven er at forebygge yderligere forurening af miljøet i forbindelse med anvendelse og bortskaffelse af jord. Det betyder, at når der sker opgravning og flytning af forurenede jord og af jord fra en kortlagt ejendom, en kortlagt del af en ejendom eller en ejendom omfattet af områdeklassificering efter lovens § 50 a, herunder i forbindelse med anlægsarbejder, skal det anmeldes til kommunalbestyrelsen, jf. lovens § 50, stk. 2.

De nærmere regler om flytning af forurenede jord og genanvendelse af jorden fremgår af henholdsvis bekendtgørelse nr. 1452 af 7. december 2015 om anmeldelse og dokumentation i forbindelse med flytning af jord (jordflytningsbekendtgørelsen) og bekendtgørelse nr. 1672 af 15. december 2016 om anvendelse af restprodukter, jord og sorteret bygge- og anlægsaffald (restproduktbekendtgørelsen). Restproduktbekendtgørelsen finder dog ikke anvendelse på jord, der er forurenede med kulbrinter, jf. bekendtgørelsens § 1, nr. 2, jf. bilag 8.

Opgravning og håndtering af jord, der udføres i overensstemmelse med reglerne i jordflytningsbekendtgørelsen og reglerne i restproduktbekendtgørelsen, må som udgangspunkt iværksættes fire uger efter anmeldelsen til kommunalbestyrelsen, jf. jordforureningslovens § 50, stk. 5.

Hvis opgravning og håndtering ikke kan ske efter reglerne i jordforureningslovens § 50, stk. 5, eller hvis kommunalbestyrelsen ønsker at modsætte sig jordens genanvendelse eller at stille vilkår for genanvendelsen, jf. lovens § 51, giver kommunalbestyrelsen anmelderen oplysning herom inden fire uger efter anmeldelsen til kommunalbestyrelsen, jf. lovens § 50, stk. 6. Opgravningen eller håndteringen kan i sådanne tilfælde ikke iværksættes.

Det følger desuden af miljøbeskyttelseslovens § 21, at ejeren og brugeren af fast ejendom straks skal underrette tilsynsmyndigheden, hvis der konstateres forurening af ejendommens jord eller undergrund, som må antages at medføre risiko for skader på miljøet eller risiko for den menneskelige sundhed.

Såfremt der under bygge- eller jordarbejde på et areal, der ikke er kortlagt, konstateres en forurening af jorden, skal arbejdet standses, jf. jordforureningslovens § 71, stk. 1, 1. pkt. Tilsvarende gælder på et kortlagt areal, såfremt den konstaterede forurening ikke er beskrevet i kortlægningen, jf. lovens § 71, stk. 1, 2. pkt.

Arbejdet må først genoptages fire uger efter, at regionsrådet har modtaget underretning om den konstaterede forurening, medmindre regionsrådet forinden skriftligt har meddelt, at det ikke agter at træffe afgørelse om, at det pågældende areal skal kortlægges, eller at grundlaget for arealets kortlægning ikke er ændret, jf. jordforureningslovens § 71, stk. 2. Hvis regionsrådet inden for fristen meddeler, at det vil træffe afgørelse om, at det pågældende areal skal kortlægges, eller at grundlaget for arealets kortlægning er ændret, må arbejdet ikke genoptages, før regionsrådet har givet underretning om kortlægningen eller ændringen af kortlægningen, jf. lovens § 71, stk. 3. Hvis arbejdet er omfattet af kravet om tilladelse efter jordforureningslovens § 8, må arbejdet endvidere ikke genoptages, før der er givet tilladelse eller foretaget revision af meddelt tilladelse, jf. lovens § 71, stk. 3.

3.4.2. Forsvarsministeriets overvejelser

I forbindelse med anlægsprojektet vil der skulle udføres omfattende jordhåndtering og gravearbejde.

Anlægsarealet på Flyvestation Skrydstrup er delvist kortlagt på vidensniveau 1 efter jordforureningsloven som potentielt forurenede. Arealet er desuden udlagt som et område med særlige drikkevandsinteresser.

I forbindelse med etablering af støjafskærmningen vil ren og lettere forurenede jord fra afgravning i området blive genanvendt. De lettere forurenede materialer vil blive indbygget og afdækket med miljønet samt minimum 0,5 m rene materialer. Jord, der er forurenede over Miljøstyrelsens afskæringskriterium, vil derimod ikke blive genanvendt, men bortkørt til godkendt modtageanlæg. Miljøstyrelsens afskæringskriterium bruges til at bestemme indsatsen i forbindelse med oprydning af en forurening, og hvis afskæringskriteriet overskrides, skal jorden bl.a. kortlægges.

Der skal efter de almindelige regler søges tilladelse ved Haderslev Kommune efter jordforureningslovens § 8, inden anlægsprojektet kan igangsættes. Forinden skal kommunen indhente en udtalelse fra Region Syddanmark.

Endvidere vil flytning af jord fra Flyvestation Skrydstrup kræve, at jordflytningen anmeldes til Haderslev Kommune efter jordforureningslovens § 50.

Der er for den del af jordhåndteringen og gravearbejdet, som vedrører byggemodningen af arealet, opnået en tilladelse efter § 8 i jordforureningsloven og en tilladelse efter § 19 i miljøbeskyttelsesloven til midlertidigt oplæg af jord. Afgørelser, herunder tilladelser og dispensationer, i forbindelse med byggemodning er beskrevet yderligere i afsnit 4.

Forsvarsministeriet finder dog, at spørgsmålet om håndtering af bl.a. potentielt forurenede jord og eventuel tilkørsel af ren jord til Flyvestation Skrydstrup, særligt til brug for støjafskærmning i forbindelse med anlæg af støjvolde, fremadrettet mest hensigtsmæssigt reguleres samlet i den foreslåede anlægslov. På den baggrund finder ministeriet, at der er behov for i den foreslåede anlægslov at fravige jordforureningslovens § 8, § 50, stk. 5-7, og § 71 om henholdsvis tilladelse til, anmeldelsesfrister for og standsning af jordarbejder.

Derudover finder Forsvarsministeriet, at der er behov for, at forsvarsministeren bemyndiges til at fastsætte regler om, at nærmere bestemte regler udstedt i medfør af jordforureningsloven ikke finder anvendelse, når anlægsprojektets særlige karakter gør det påkrævet. En sådan bemyndigelse vil give mulighed for at undtage fra relevante regler, når det konkret viser sig nødvendigt, for eksempel i forbindelse med ændringer i anlægsprojektet efter § 1, stk. 4. Forsvarsministeriet finder dog, at muligheden for at kunne fravige regler udstedt i medfør af jordforureningsloven bør begrænses til de tilfælde, hvor fravigelsen vil være begrundet i anlægsprojektets tidsmæssige kritikalitet eller de særlige sikkerhedsmæssige krav, der stilles til anlægsprojektet.

Forsvarsministeriet forventer på nuværende tidspunkt, at der vil være behov for at fravige dele af jordflytningsbekendtgørelsen.

Forsvarsministeriet bemærker endvidere, at i det omfang der fraviges fra regler udstedt i medfør af jordforureningsloven, som gennemfører EU-regulering, skal det sikres, at bemyndigelsen i anlægsloven udnyttes i fuld overensstemmelse med de EU-retlige regler.

Der vurderes herudover at være behov for at regulere klageadgangen for afgørelser vedrørende anlægsprojektet truffet i medfør af de øvrige regler i jordforureningsloven, der ikke fraviges med dette lovforslag, da der ellers kan være risiko for væsentlige forsinkelser i anlægsprojektet. Sådanne forsinkelser vil i sidste ende kunne betyde, at Danmarks muligheder for at sikre sit eget luftrum forringes, idet de nye kampfly ikke vil kunne tages i brug efter planen.

3.4.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at jordforureningslovens § 8, § 50, stk. 5-7, og § 71 ikke finder anvendelse i forbindelse med håndtering og flytning af jord som led i anlægsprojektet efter den foreslåede § 1, stk. 2, nr. 1.

I stedet foreslås det, at forsvarsministeren varetager de hensyn til at forebygge, fjerne og begrænse jordforurening samt til at forhindre eller forebygge skadelig virkning fra jordforurening på natur, miljø og menneskers sundhed, som ligger bag de pågældende bestemmelser i jordforureningsloven. Beskyttelsen af de nævnte hensyn varetages således efter den foreslåede anlægslov på baggrund af den gennemførte miljøkonsekvensvurdering, og forurenede jord vil blive håndteret, så der ikke er unødigt risiko for forurening af jord og grundvand, samtidigt med at det sikres at der ikke sker unødige forsinkelser eller fordyrelser af projektet. Der henvises i den forbindelse til afsnit 11 om de miljømæssige konsekvenser.

Den overordnede offentlige indsats vil på jordforureningsområdet fortsat skulle varetages af regionen. Det forudsættes i den forbindelse, at forsvarsministeren forud for etableringen af støjafskærmning sender den udarbejdede jordhåndteringsplan og risikovurderingen til kommunen og regionen med anmodning om en udtalelse med henblik på at sikre, at der ikke sker en unødigt påvirkning af jord og grundvand, som kan påvirke den offentlige indsats u hensigtsmæssigt. Det forudsættes endvidere, at forsvarsministeren vil tilvejebringe og meddele regionen sædvanlige oplysninger, som er nødvendige for regionens varetagelse af den offentlige indsats over for kortlagte arealer.

Endvidere foreslås det, at forsvarsministeren bemyndiges til, når projektets særlige karakter gør det påkrævet, at fastsætte regler om, at nærmere bestemte regler udstedt i medfør af jordforureningsloven ikke finder anvendelse for anlægsprojektet.

Bemyndigelsen vil alene kunne anvendes, når projektets særlige karakter gør det påkrævet. Heri ligger et krav om, at en fravigelse af nærmere bestemte regler kun vil kunne ske, når det er afgørende ud fra hensynet til projektets fremdrift eller de særlige sikkerhedsmæssige krav til projektet.

Der henvises til den foreslåede § 6 og bemærkningerne hertil.

Endelig foreslås det at regulere klageadgangen for afgørelser vedrørende anlægsprojektet truffet i medfør af de øvrige regler i jordforureningsloven, der ikke fraviges med den foreslåede anlægslov, således at afgørelser vedrørende anlægsprojektet, som træffes efter jordfor-

ureningsloven samt regler udstedt i medfør heraf, ikke kan påklages til anden administrativ myndighed. Det foreslås dog, at forsvarsministeren kan påklage disse afgørelser til rette rekursinstans. Afgørelser kan desuden fortsat indbringes for domstolene efter de almindelige regler herom.

Der henvises til den foreslåede § 12 og bemærkningerne hertil.

3.5. Vandforsyningsloven

3.5.1. Gældende ret

Efter § 18, stk. 1, jf. § 20, stk. 1, i lov om vandforsyning m.v. (vandforsyningsloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 118 af 22. februar 2018, må grundvand og overfladevand ikke indvindes uden tilladelse fra kommunalbestyrelsen.

Vandforsyningsloven indeholder ikke en definition af "indvinding", men kravet om tilladelse omfatter bl.a. tilfælde, hvor der skal ske etablering af grundvandskøling.

De nærmere regler om vandindvindingstilladelser er fastsat i kapitel 2 i bekendtgørelse nr. 470 af 26. april 2019 om vandindvinding og vandforsyning.

Endvidere følger det af vandforsyningslovens § 26, stk. 1, at bortledning af grundvand eller anden sænkning af grundvandsstanden ved bygge- og anlægsarbejder m.v. som udgangspunkt ikke må ske uden tilladelse fra kommunalbestyrelsen.

Det følger dog af vandforsyningslovens § 26, stk. 2, at tilladelse til bortledning ikke er nødvendig, når bortledningen må antages at blive af højst to års varighed, bortledningen i hvert af disse år må antages højst at omfatte 100.000 m³ grundvand, og der ikke inden for 300 m fra bortledningsanlægget findes anlæg til indvinding af grundvand, der efter deres art er omfattet af lovens § 20, bortset fra tilladelser til anlæg med en årlig indvinding af grundvand på højst 3.000 m³, der ikke anvendes til vanding af landbrugsafgrøder og vandforsyningsanlæg for mindre bebyggelse på landet, for så vidt anlægget kan forsyne hele bebyggelsen og indvindingen af grundvand højst udgør 6.000 m³ årligt, jf. lovens § 20, stk. 1, nr. 1 og 2.

Når der er tale om statslige bygge- og anlægsarbejder, skal der ikke indhentes bortlednings-tilladelse, jf. vandforsyningslovens § 27, stk. 1. Bortledning af grundvand eller anden sænkning af grundvandsstanden må dog kun ske efter forudgående forhandling med kommunalbestyrelsen, medmindre den ovenfor nævnte undtagelse i lovens § 26, stk. 2, finder anvendelse, jf. lovens § 27, 1. pkt. Opstår der mellem den statslige anlægsmyndighed og kommunalbestyrelsen uenighed om, hvilke foranstaltninger, der skal foretages af hensyn til vandforsyningsforholdene, afgøres spørgsmålet af miljø- og fødevareministeren, jf. lovens § 27, 2. pkt. Denne kompetence er delegeret til Miljøstyrelsen ved § 20, nr. 12, i bekendtgørelse nr. 95 af 28. januar 2019 om delegation af opgaver og beføjelser til Miljøstyrelsen.

De nærmere regler om bortledningstilladelse er fastsat i kapitel 4 i bekendtgørelse nr. 470 af 26. april 2019 om vandindvinding og vandforsyning.

Efter vandforsyningslovens § 65 fører kommunalbestyrelsen tilsyn med loven og de regler, der er fastsat med hjemmel i loven. Kommunalbestyrelsens afgørelser efter loven kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet efter § 75, stk. 1, i vandforsyningsloven. Klagefri-

sten er fire uger, jf. lovens § 77, og klager over påbud og forbud har som udgangspunkt opsættende virkning, jf. lovens § 78.

Såfremt udnyttelsen af en tilladelse forudsætter udførelse af bygge- eller anlægsarbejder, følger det af vandforsyningslovens § 78, stk. 3, at sådanne arbejder som udgangspunkt ikke må påbegyndes før klagefristens udløb, og hvis tilladelsen er påklaget inden klagefristens udløb, vil arbejder ikke kunne påbegyndes før Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse foreligger.

Det følger af vandforsyningslovens § 81, stk. 1, at søgsmål til prøvelse af afgørelser efter loven eller regler, der er udstedt i medfør af loven, skal være anlagt inden seks måneder efter, at afgørelsen er meddelt.

3.5.2. Forsvarsministeriets overvejelser

I forbindelse med udbygningen af Flyvestation Skrydstrup skal der etableres grundvandskøling til brug for køling af bygninger i F-35-komplekset, idet bygningerne genererer betydelig overskudsvarme, bl.a. som følge af varmeudledning fra simulatorer og servere. Etablering af et grundvandskølingsanlæg forudsætter efter gældende ret, at der indhentes vandindvindingsstilladelse efter vandforsyningslovens § 18, stk. 1.

I forbindelse med udbygningen af flyvestationen vil der også være behov for midlertidig grundvandssænkning i en periode på mere end to år. En sådan grundvandssænkning må efter vandforsyningslovens § 27 alene ske efter forudgående forhandling med kommunalbestyrelsen om bl.a. hvilke foranstaltninger, der skal foretages af hensyn til vandforsyningsforholdene. I tilfælde af uenighed vil det være Miljøstyrelsen, som træffer afgørelse om hvilke foranstaltninger, der skal foretages.

Forsvarsministeriet har overvejet, om indvinding af grundvand til brug for grundvandssænkning bør reguleres i den foreslåede anlægslov. Det vurderes imidlertid, at det vil være mest hensigtsmæssigt, at der søges om en tilladelse til grundvandssænkning efter de almindelige regler på området, bl.a. fordi det sikrer, at kommunalbestyrelsen fortsat kan varetage hensynet til den samlede planlægning på vandforsyningsområdet.

Indvinding af grundvand til brug for grundvandskøling er derfor ikke omfattet af anlægsprojektet, jf. bemærkningerne til den foreslåede § 1, stk. 2, nr. 1, og vil derfor ikke skulle materielt reguleres i den foreslåede anlægslov.

Forsvarsministeriet finder imidlertid, at der for så vidt angår indvinding af grundvand til brug for både grundvandssænkning og grundvandskøling er behov for at regulere klageadgangen i medfør af regler i vandforsyningsloven og i regler udstedt i medfør heraf, da der ellers kan være risiko for store forsinkelser i anlægsprojektet. Sådanne forsinkelser vil i sidste ende kunne betyde, at Danmarks muligheder for at sikre sit eget luftrum forringes, idet de nye kampfly ikke vil kunne tages i brug som planlagt.

3.5.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås at regulere klageadgangen for afgørelser vedrørende anlægsprojektet truffet i medfør reglerne i vandforsyningsloven, således at afgørelser vedrørende anlægsprojektet, som træffes efter vandforsyningsloven, samt regler udstedt i medfør heraf, ikke kan påkla-

ges til anden administrativ myndighed. Det foreslås dog, at forsvarsministeren kan påklage disse afgørelser til rette rekursinstans. Afgørelserne kan desuden fortsat indbringes for domstolene efter de almindelige regler herom.

Der henvises til den foreslåede § 12 og bemærkningerne hertil.

3.6. Miljøbeskyttelsesloven

3.6.1. Gældende ret

Lov om miljøbeskyttelse (miljøbeskyttelsesloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 681 af 2. juli 2019, finder anvendelse på al virksomhed, som gennem faste, flydende eller luftformige stoffer kan medføre forurening af luft, vand, jord og undergrund, jf. lovens § 2, stk. 1, nr. 1. Loven finder endvidere anvendelse på rystelser og støj, jf. § 2, stk. 1, nr. 2.

Den, der vil påbegynde en virksomhed, der kan give anledning til forurening, skal vælge et sådant sted for udøvelsen af virksomheden, at faren for forurening begrænses mest muligt, jf. miljøbeskyttelseslovens § 4, stk. 1.

Den, der påbegynder eller udøver en virksomhed, der kan give anledning til forurening, skal endvidere træffe foranstaltninger, der kan forebygge og imødegå forurening, og tilrettelægge virksomhedens indretning og drift på en sådan måde, at den i mindst muligt omfang medfører forurening, jf. miljøbeskyttelseslovens § 4, stk. 3, 1. pkt. Ved indretning af virksomhedens anlæg og ved tilrettelæggelsen af driften, herunder ved valg af produktionsprocesser, råvarer og hjælpestoffer, skal det sikres, at ressourceanvendelsen, forureningen og affaldsfrembringelsen begrænses bedst muligt, jf. lovens § 4, stk. 3, 2. pkt.

Herudover skal den, der har forårsaget forurening af luft, vand, jord eller undergrund eller skabt risiko for, at en sådan forurening kan opstå, foretage de nødvendige foranstaltninger til at søge følgerne af forureningen effektivt forebygget eller afværget, og den hidtidige tilstand skal søges genoprettet, jf. miljøbeskyttelseslovens § 4, stk. 4.

Miljø- og fødevarerministeren har i medfør af bl.a. miljøbeskyttelseslovens § 7, stk. 1, nr. 10, ved bekendtgørelse nr. 844 af 23. juni 2017 om miljøregulering af visse aktiviteter (miljøaktivitetsbekendtgørelsen) fastsat nærmere regler om anmeldelse af visse midlertidige aktiviteter, om forebyggelse og imødegåelse af forurening m.v. Reglerne omfatter bl.a. bygge- og anlægsarbejder, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1, nr. 1. Anmeldelsen skal fremsendes til kommunalbestyrelsen og skal redegøre for driftsperiodens længde og de foranstaltninger, som den ansvarlige har foretaget eller agter at foretage for at forebygge eller afhjælpe forurening eller gener for omgivelserne, herunder driftstidens fordeling på dag-, aften- og natteimer, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 1, sidste pkt. Endvidere kan kommunalbestyrelsen fastsætte vilkår for eller nedlægge forbud mod aktiviteten, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 2, 1. pkt.

3.6.1.1. Beskyttelse af jord og grundvand

Efter miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 1, jf. stk. 4, skal der indhentes tilladelse hos kommunalbestyrelsen, hvis stoffer, produkter og materialer, der kan forurene grundvand, jord og undergrund, nedgraves i jorden, udledes eller oplægges på jorden eller afledes til undergrunden.

Tilladelser efter § 19 kan ændres eller tilbagekaldes af hensyn til faren for forurening af vandforsyningsanlæg, gennemførelsen af en ændret spildevandsafledning i overensstemmelse med en spildevandsplan eller miljøbeskyttelsen i øvrigt, jf. miljøbeskyttelseslovens § 20, stk. 1. Under de samme betingelser kan kommunalbestyrelsen bestemme, at forhold, som med eller uden tilladelse var lovlige ved lovens ikrafttræden, skal ændres eller ophøre, jf. lovens § 20, stk. 2, jf. stk. 3.

3.6.1.2. Miljøgodkendelse

Efter miljøbeskyttelseslovens § 33, stk. 1, må såkaldte listevirksomheder, jf. lovens § 35, ikke anlægges eller påbegyndes, før der er meddelt godkendelse til det. Listevirksomheder må heller ikke udvides eller ændres bygningsmæssigt eller driftsmæssigt, herunder med hensyn til affaldsfrembringelsen, på en måde, som indebærer forøget forurening, før udvidelsen eller ændringen er godkendt.

Listevirksomheder fremgår af bilag 1 og 2 til bekendtgørelse nr. 1317 af 20. november 2018 om godkendelse af listevirksomhed (godkendelsesbekendtgørelsen). Lufthavne, flyvestationer og flyvepladser er omfattet af godkendelsesbekendtgørelsens bilag 2, pkt. H 202. Endvidere er etableringen af støjvolde, som skal indeholde forurennet jord, omfattet af godkendelsesbekendtgørelsens bilag 2, pkt. K 201 (anlæg, der nyttiggør farligt affald) eller K 206 (anlæg, der nyttiggør ikke-farligt affald). Natur- og Miljøklagenævnet har ved afgørelse af 25. januar 2011 i sagerne NMK-10-00087 og NMK-10-00308 fastslået, at genanvendelse af lettere forurennet jord i en støjvold anses for omfattet af godkendelsesbekendtgørelsens bilag 2. Efter godkendelsesbekendtgørelsens § 5, stk. 1, træffer kommunalbestyrelsen afgørelse om godkendelse af listevirksomhed.

Ansøgning om miljøgodkendelse til en bilag 2-listevirksomhed skal indeholde de oplysninger, der fremgår af godkendelsesbekendtgørelsens bilag 4, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 4.

Hvis en virksomhed omfattet af godkendelsesbekendtgørelsens bilag 2 ansøger om godkendelse efter miljøbeskyttelseslovens § 33 og samtidig ansøger om tilladelse efter miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 1, nr. 3, om afledning af stoffer, produkter og materialer, der kan forurene grundvand, jord og undergrunden, skal kommunalbestyrelsen meddele afgørelse om miljøgodkendelse og tilladelse samtidig, jf. godkendelsesbekendtgørelsens § 35, stk. 1.

For så vidt angår bygge- og anlægsarbejder til anden listevirksomhed end deponeringsanlæg, følger det af miljøbeskyttelseslovens § 33, stk. 2, 1. pkt., at kommunalbestyrelsen kan tillade, at sådanne arbejder kan påbegyndes, før der er givet godkendelse, hvis anlægget sker i overensstemmelse med en lokalplan eller byplanvedtægt. Kommunalbestyrelsens afgørelse efter denne bestemmelse kan ikke påklages til anden administrativ myndighed, og bygge- og anlægsarbejderne sker på bygherrens ansvar, jf. lovens § 33, stk. 2, 2. og 3. pkt.

På baggrund af ansøgning om miljøgodkendelse efter miljøbeskyttelseslovens § 33 vurderer kommunalbestyrelsen, om der kan meddeles godkendelse. Efter godkendelsesbekendtgørelsens § 18, stk. 1, må kommunalbestyrelsen ikke meddele godkendelse, medmindre den vurderer, at virksomheden har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af BAT (Best Available Techniques), og virksomheden i øvrigt kan drives på stedet uden at påføre omgivelserne forurening, som er uforeneligt med hensynet til omgivelsernes sårbarhed og kvalitet.

I godkendelser efter miljøbeskyttelseslovens § 33 skal der fastsættes vilkår for listevirksomhedens etablering og drift, herunder den kontrol, som den ansvarlige for virksomheden selv skal foretage, jf. lovens § 34, stk. 1.

Vilkårene skal efter godkendelsesbekendtgørelsens § 21, stk. 1, sikre, at kravene i bekendtgørelsens § 18 opfyldes, og skal i relevant omfang bl.a. fastsætte støjgrænser, vilkår om den egenkontrol, som virksomheden skal foretage, og vilkår om beskyttelse af jord og grundvand.

Efter miljøbeskyttelseslovens § 36 kan en godkendelse efter lovens § 33, stk. 1, omfatte yderligere planlagte udvidelser eller ændringer på betingelse af, at der i ansøgningen er tilstrækkelige oplysninger om de planlagte udvidelser eller ændringer til, at godkendelsesmyndigheden kan vurdere forureningsforholdene og fastsætte de nødvendige vilkår, samt at udvidelserne eller ændringerne påtænkes gennemført inden for en kortere tidshorisont.

Afslag på ansøgning om godkendelse kan ikke påklages til anden administrativ myndighed, hvis begrundelsen for afslaget er, at lokaliseringen af virksomheden det pågældende sted vil være i strid med bestemmelser i kommuneplanen eller lokalplanen, jf. miljøbeskyttelseslovens § 34, stk. 6. Godkendelsesmyndighedens afgørelse af, om en virksomhed m.v. er godkendelsespligtig, kan ikke påklages til anden administrativ myndighed, jf. lovens § 37, stk. 1.

Hvis en listevirksomhed medfører væsentlig forurening, kan tilsynsmyndigheden meddele påbud om, at forureningen skal nedbringes, herunder at der skal gennemføres bestemte foranstaltninger, jf. miljøbeskyttelseslovens § 41, stk. 1, 1. pkt. Tilsynsmyndigheden kan endvidere meddele påbud, hvis en listevirksomhed skønnes at indebære en nærliggende risiko for væsentlig forurening, herunder ved forsætlige skadevoldende handlinger, jf. lovens § 41, stk. 1, 2. pkt. Hvis forureningen ikke kan nedbringes, kan tilsynsmyndigheden nedlægge forbud imod fortsat drift og eventuelt forlange virksomheden fjernet, jf. lovens § 41, stk. 4.

Indtil der er forløbet otte år efter meddelelse af godkendelse, må tilsynsmyndigheden ikke meddele påbud eller forbud efter miljøbeskyttelseslovens § 41, jf. lovens § 41 a, stk. 1. Efter lovens § 41 a, stk. 2, skal tilsynsmyndigheden dog tage godkendelsen op til revurdering og om nødvendigt meddele påbud eller forbud, hvis der eksempelvis er fremkommet nye oplysninger om forureningens skadelige virkning, eller hvis forureningen medfører miljømæssige skadevirkninger, der ikke kunne forudses ved godkendelsens meddelelse.

Når der er forløbet otte år efter meddelelsen af en miljøgodkendelse, kan tilsynsmyndigheden ændre vilkårene heri ved påbud eller nedlægge forbud imod fortsat drift, jf. miljøbeskyttelseslovens § 41 b, stk. 1, jf. § 41.

Efter godkendelsesbekendtgørelsens § 41 skal godkendelser af visse nærmere bestemte virksomheder regelmæssigt og mindst hvert 10. år tages op til revurdering og om nødvendigt ændres i lyset af den teknologiske udvikling. Tilsynsmyndigheden foretager den første regelmæssige revurdering, når der er forløbet otte år fra det tidspunkt, hvor virksomheden blev godkendt første gang.

Tilsynsmyndigheden må ikke træffe afgørelse efter miljøbeskyttelseslovens § 41, før offentligheden har haft lejlighed til at udtale sig, jf. godkendelsesbekendtgørelsens § 46, stk. 1.

Tilsynsmyndigheden kan umiddelbart nedlægge forbud imod fortsat drift og eventuelt forlænge virksomheden fjernet, hvis forureningen medfører overhængende fare for sundheden, jf. miljøbeskyttelseslovens § 41 c.

3.6.1.2.1. Vilkår om støj

Ved miljøgodkendelsen skal der efter godkendelsesbekendtgørelsens § 21, stk. 1, nr. 3, i relevant omfang fastsættes støjgrænser for listevirksomhedens etablering og drift. Vilkår om støj er en væsentlig del af en miljøgodkendelse for en flyvestation.

Normalt opdeles støj fra flyvestationer i henholdsvis flystøj og terminalstøj. Flystøj omfatter støj fra startende og landende fly samt taxikørsel til og fra standpladser. Terminalstøj omfatter al anden støj fra flyvestationen, herunder eksempelvis støj fra flyene ved opstart af flymotorer, accelerationstest og motorafprøvning.

I praksis fastsættes støjvilkårene i miljøgodkendelsen for flystøj på baggrund af Miljøstyrelsens vejledning nr. 5 fra 1994 om støj fra flyvepladser.

Vejledningen giver bl.a. retningslinjer for, hvordan flystøj måles, og hvordan støjbelastningen fra flystøj beregnes. Endvidere er der i vejledningen fastsat vejledende grænseværdier for flystøj fra flyvestationer.

Efter vejledningen beregnes og angives grænseværdierne for flystøj i enheden L_{DEN} som den A-vægtede middelværdi for en sammenvæjning af støjen i dag-, aften- og natperioden i de tre mest støjbelastede måneder. A-vægtningen betyder i praksis, at støjen er pålagt et filter, som afspejler det menneskelige øres følsomhed overfor høje frekvenser. Der bruges et genetillæg på 5 dB til støjen i aftenperioden (kl. 19.00-22.00) og 10 dB til støjen i natperioden (kl. 22.00-07.00). Derved tages der højde for, at flystøjen opleves mere generende om aftenen og natten. L_{DEN} er et udtryk for den gennemsnitlige støjbelastning udendørs fra starten og landende fly, herunder taxikørsel til og fra standpladser.

Grænseværdierne for flystøj er efter vejledningen 55 dB for boligområder og støjfølsomme bygninger til offentlige formål (skoler, hospitaler, plejehjem og lignende) samt for andre rekreative områder uden overnatning, 60 dB for spredt bebyggelse i det åbne land samt for liberale erhverv (hoteller, kontorer og lignende) og 50 dB for andre rekreative områder med overnatning (sommerhuse og kolonihaver).

Ud over grænseværdier for flystøj indeholder vejledningen retningslinjer om, at maksimalværdien af det A-vægtede lydtrykniveau for starter og landinger bør tilstræbes ikke at overstige 80 dB om natten for flyvestationer. For taxikørsel, hvor flyene kører rundt på flyvestationen i forbindelse med starter og landinger, skal man endvidere tilstræbe, at maksimalværdien ikke overstiger 70 dB om natten i boligområder og rekreative områder med overnatning.

Det kan udledes af vejledningen, at en del af flyvningerne fra flyvestationer er undtaget fra støjreguleringen. Det drejer sig om flyvninger af særlig samfundsmæssig betydning i form af ambulanceflyvninger, flyvning for rigspolitichefen, eftersøgnings- og redningsmissioner, mil-

jø- og overvågningsflyvning, flyvning i forbindelse med suverænitetshævdelse, flyvning i forbindelse med humanitære indsatser og flyvning i forbindelse med intensive uddannelsesperioder med henblik på internationale opgaver (eksempelvis FN-opgaver).

Ved fastsættelse af vilkår for terminalstøj fra flyvestationer tages der udgangspunkt i de vejledende støjgrænser i Miljøstyrelsens vejledning nr. 5 fra 1984 om ekstern støj fra virksomheder.

Grænseværdierne for terminalstøj angives og beregnes som det A-vægtede lydtrykniveau. Dette lydtrykniveau angives som en energiækvivalent middelværdi over et tidsrum, som betegnes referencetidsrummet. Referencetidsrummene på hverdage og søn- og helligdage er otte timer i dagperioden kl. 07.00-18.00, én time i aftenperioden kl. 18.00-22.00, og en halv time i natperioden kl. 22.00-07.00. Referencetidsrummene på lørdage er syv timer i dagperioden kl. 07.00-14.00, fire timer i dagperioden kl. 14.00-18.00, én time i aftenperioden kl. 18.00-22.00 og en halv time i natperioden kl. 22.00-07.00.

Vejledningen indeholder en række nærmere, vejledende grænseværdier for erhvervs- og industriområder med forbud mod generende virksomhed, områder for blandet bolig- og erhvervsbebyggelse, centerområder (bykerne), etageboligområder, boligområder for åben og lav bebyggelse, sommerhusområder og offentligt tilgængelige rekreative områder, kolonihaver samt det åbne land (inklusive landsbyer og landbrugsarealer).

Endvidere indeholder vejledningen vejledende maksimalværdier for støjniveauer målt uden dørs i nattetimerne for udvalgte områder. Disse værdier finder anvendelse på terminalaktiviteter, jf. Miljøstyrelsens vejledning om støj fra flyvepladser.

3.6.1.3. Tilsyn

Efter miljøbeskyttelseslovens § 65, stk. 1, fører kommunalbestyrelsen generelt tilsyn med, at loven og de regler, der er udstedt med hjemmel i loven, overholdes. Kommunalbestyrelsen fører endvidere tilsyn med, at påbud og forbud efterkommes, og at vilkår fastsat i forbindelse med godkendelser og tilladelser overholdes, jf. lovens § 65, stk. 2, nr. 1 og 2. Hvis der er tale om afgørelser, som er truffet af miljø- og fødevareministeren, videresender kommunen sagen til ministeren, der træffer afgørelse i sagen, jf. lovens § 65, stk. 4.

Tilsynsmyndigheden skal foranledige et ulovligt forhold lovliggjort, medmindre forholdet har underordnet betydning, jf. miljøbeskyttelseslovens § 68. Tilsynsmyndigheden kan i forbindelse med tilsynet bl.a. meddele, at det ulovlige forhold skal bringes til ophør. I den forbindelse kan tilsynsmyndigheden forbyde fortsat drift og eventuelt forlange virksomheden fjernet, påbyde den ansvarlige at genoprette den hidtidige tilstand samt lade påbudte foranstaltninger udføre for den ansvarliges regning, når den fastsatte frist er udløbet, jf. lovens § 69, stk. 1, nr. 1, 2 og 4. Tilsynsmyndighedens afgørelser kan ikke påklages til anden administrativ myndighed, jf. lovens § 69, stk. 3.

Efter miljøbeskyttelseslovens § 70, stk. 1, kan tilsynsmyndigheden foretage selvhjælpshandlinger for den ansvarliges regning, hvis der er overhængende alvorlig fare for sundheden, eller hvor øjeblikkelige indgreb er påkrævet for at afværge væsentlig forurening eller forureningens udbredelse. Til forebyggelse af sådanne situationer kan tilsynsmyndigheden endvidere foretage det nødvendige uden påbud og for den ansvarliges regning, jf. lovens § 70, stk. 2, 1. pkt. Det gælder dog ikke, hvis den ansvarlige virksomhed på ejendommen er i

drift, eller hvis de nødvendige foranstaltninger kan iværksættes efter anden lovgivning, jf. lovens § 70, stk. 2, 2. pkt.

Den, som er ansvarlig for forhold, som kan give anledning til forurening, skal i tilfælde af væsentlig forurening eller overhængende fare for væsentlig forurening straks underrette tilsynsmyndigheden om alle relevante aspekter af situationen, jf. miljøbeskyttelseslovens § 71, stk. 1, 1. pkt. Dette gælder også i tilfælde af en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, jf. lovens § 71, stk. 1, 2. pkt. I sådanne situationer er der endvidere en pligt for den ansvarlige til at forhindre yderligere udledning af forurenende stoffer m.v. eller afværge den overhængende fare for forurening, jf. lovens § 71, stk. 2.

Efter miljøbeskyttelseslovens 72, stk. 1, har den ansvarlige for en virksomhed, der kan give anledning til forurening, pligt til at udlevere oplysninger, der har betydning for vurderingen af forureningen og for eventuelle afhjælpende eller forebyggende foranstaltninger. Den ansvarlige kan i den forbindelse blive pålagt at udføre en række undersøgelser for den ansvarliges regning, herunder foretage målinger af støj, klarlægge årsagerne til eller virkningerne af forurening, samt klarlægge, hvordan følgerne af forurening kan afhjælpes eller forebygges, jf. lovens § 72, stk. 1, nr. 1, 3 og 4. Tilsynsmyndigheden kan revidere vilkårene for en virksomheds godkendelse eller tilladelse samt revidere påbud for at forbedre virksomhedens kontrol med egen forurening (egenkontrol) eller at opnå et mere hensigtsmæssigt tilsyn, jf. lovens § 72, stk. 3.

Der er i bekendtgørelse nr. 117 af 28. januar 2019 om miljøtilsyn (miljøtilsynsbekendtgørelsen) fastsat nærmere regler om tilsyn.

3.6.1.4. Klage

Medmindre andet fremgår af miljøbeskyttelseslovens bestemmelser, kan kommunalbestyrelsens afgørelser og beslutninger efter loven eller regler, der er fastsat med hjemmel i loven, påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

En række af de afgørelser, som kommunalbestyrelsen træffer som tilsynsmyndighed efter miljøbeskyttelsesloven, kan ikke påklages til anden administrativ myndighed, jf. miljøbeskyttelseslovens § 69, stk. 3, og § 70, stk. 3.

3.6.2. Forsvarsministeriets overvejelser

Flyvestation Skrydstrup er i dag omfattet af en miljøgodkendelse af 5. oktober 1999 for Flyvestation Skrydstrup/Vojens Lufthavn. Udbygningen af flyvestationen, den planlagte ibrugtagning af F-35-kampflyene og en ændret anvendelse af F-16-kampflyene gør imidlertid, at der vil skulle indhentes en ny eller supplerende miljøgodkendelse.

I forbindelse med anlægsprojektet vil overskudsjord fra byggeprojektet blive anvendt til støjafskærmning. Der vil også kunne tilføres ren jord udefra til etableringen af støjafskærmningen. Overskudsjorden fra byggeprojektet hidrører fra arealer, der delvist er kortlagt på vidensniveau 1, jf. afsnit 3.4.2 ovenfor. Det vil alene være ren og lettere forurenede jord fra afgravning i området, der vil blive genanvendt. De lettere forurenede materialer vil blive indbygget og afdækket med miljønet samt minimum 0,5 m rene materialer. Jord, der er forurenede over Miljøstyrelsens afskæringskriterium, vil derimod ikke blive genanvendt, men bortkørt til godkendt modtageanlæg.

Det kan imidlertid ikke fuldstændigt udelukkes, at der ved oplæg af overskudsjorden i forbindelse med etablering af støjafskærmning kan være fare for nedsivning af stoffer fra jorden til grundvandet. Sådanne stoffer kan erfaringsvist eksempelvis være oliekomponenter, hvis koncentrationerne i jorden er tilstrækkeligt høje. Der vil ske nærmere afklaring heraf i forbindelse med den særlige risikovurdering, som udarbejdes i forbindelse med projektet.

For at etablere støjafskærmning vil det efter gældende ret kræve, at der indhentes en miljøgodkendelse efter miljøbeskyttelseslovens § 33. I relation til det midlertidige deponi af opgravet jord er der opnået en tilladelse efter miljøbeskyttelseslovens § 19, hvilket er yderligere beskrevet i afsnit 4.

Anlægsprojektet vurderes på de områder, der normalt vil indgå i en tilladelse efter miljøbeskyttelseslovens § 19 eller en miljøgodkendelse efter lovens § 33, at kunne få en sådan tilladelse eller godkendelse. Indhentning af en ny miljøgodkendelse efter miljøbeskyttelseslovens § 33 eller af tilladelse efter lovens § 19 i forbindelse med anlægsprojektet indebærer imidlertid en væsentlig risiko for forsinkelse af det samlede projekt. Erfaringer fra andre store anlægsprojekter viser således, at en regulering og sagsbehandling af anlægsprojektet efter de almindelige regler i miljøbeskyttelsesloven kan indebære risiko for store forsinkelser i anlægsprojektets færdiggørelse. Sådanne forsinkelser vil i sidste ende kunne betyde, at Danmarks muligheder for at sikre sit eget luftrum forringes, idet de nye kampfly ikke vil kunne tages i brug efter planen.

I relation til deponi af jord vurderes det endvidere at være mest hensigtsmæssigt, at det midlertidige deponi af jord og den permanente oplægning af jord reguleres samlet. Dette vil også sikre, at der ikke etableres to forskellige tilsynsordninger for oplægningen af jord i forbindelse med anlægsprojektet.

For så vidt angår anlægsprojektet vurderes det mest hensigtsmæssigt at fravige kravene i miljøbeskyttelseslovens §§ 19 og 33. I relation til den etablerede støjafskærmning vil det endvidere være nødvendigt at opretholde fravigelserne efter afslutningen af anlægsprojektet for at tage højde for eventuel nedsivning af stoffer, der sker efter projektets afslutning. Anlægsprojektet vil heller ikke være omfattet af den gældende miljøgodkendelse for flyvestationen.

Derudover finder Forsvarsministeriet, at der er behov for, at forsvarsministeren bemyndiges til at fastsætte regler om, at nærmere bestemte regler udstedt i medfør af miljøbeskyttelsesloven ikke finder anvendelse, når anlægsprojektets særlige karakter gør det påkrævet. En sådan bemyndigelse vil give mulighed for at undtage fra relevante regler, når det konkret viser sig nødvendigt, for eksempel i forbindelse med ændringer i anlægsprojektet efter § 1, stk. 4. Forsvarsministeriet finder dog, at muligheden for at kunne fravige fra regler udstedt i medfør af miljøbeskyttelsesloven bør begrænses til de tilfælde, hvor fravigelsen vil være begrundet i anlægsprojektets tidsmæssige kritikalitet eller de særlige sikkerhedsmæssige krav, der stilles til anlægsprojektet. På nuværende tidspunkt forventes det, at der vil være behov for at fastsætte regler om, at dele af miljøaktivitetsbekendtgørelsen og dele af jordflytningsbekendtgørelsen ikke finder anvendelse for anlægsprojektet.

Forsvarsministeriet bemærker endvidere, at i det omfang der fraviges fra regler udstedt i medfør af miljøbeskyttelsesloven, som gennemfører EU-regulering, skal det sikres, at bemyndigelsen i anlægsloven udnyttes i fuld overensstemmelse med de EU-retlige regler.

Beskyttelseshensynene bag miljøbeskyttelsesloven vil fortsat skulle varetages i forbindelse med anlægsprojektet. Det vil blot være forsvarsministeren, der som følge af anlægsloven skal sikre varetagelsen af disse hensyn, hvilket samtidigt vil sikre en entydig placering af ansvaret for projektet.

I relation til den efterfølgende drift af Flyvestation Skrydstrup vurderes der ikke at være samme tidsmæssige kritikalitet, ligesom der ikke på andre områder end støjområdet vurderes at ville være udfordringer med at opnå og overholde en miljøgodkendelse. Det vurderes derfor, at der som udgangspunkt bør indhentes miljøgodkendelse for driften af Flyvestation Skrydstrup. En sådan miljøgodkendelse vil skulle regulere forhold af anden miljømæssig betydning end støj, eksempelvis affald, støv og luftforurening. Civile aktiviteter på flyvestationen vil også fremadrettet skulle være omfattet af de almindelige regler om miljøgodkendelse.

Det vurderes imidlertid ikke muligt at opnå en miljøgodkendelse for flystøj og terminalstøj fra Forsvarets aktiviteter på flyvestationen inden for rammerne af almindelig praksis efter miljøbeskyttelsesloven, idet der typisk i forbindelse med en sådan godkendelse fastsættes vilkår om støj, som ligger inden for Miljøstyrelsens vejledende grænseværdier for henholdsvis flystøj og terminalstøj. Henset til, at de gennemførte støjberegninger har vist, at støj fra de forventede aktiviteter på Flyvestation Skrydstrup fra 2020 og frem ikke vil ligge inden for Miljøstyrelsens vejledende grænseværdier, finder Forsvarsministeriet, at kravet i miljøbeskyttelsesloven om miljøgodkendelse bør fraviges for så vidt angår flystøj og terminalstøj fra Forsvarets aktiviteter på flyvestationen. Rammerne for denne støj bør i stedet reguleres i regler udstedt i medfør af den foreslåede anlægslov.

Dermed vil Folketinget som led i behandlingen af lovforslaget få mulighed for at tilslutte sig, at F-35-kampflyene har en sådan betydning for opretholdelsen af Danmarks operative kampflykapacitet – som bl.a. skal sikre suverænitetsbevarelse – at støj fra kampflyene bør tillades, også i et omfang der nødvendiggør en fravigelse af kravet om miljøgodkendelse.

Forsvarsministeriet finder det mest hensigtsmæssigt, at der i den foreslåede anlægslov indsættes en bemyndigelses hjemmel, hvorefter forsvarsministeren inden for rammerne af bemyndigelsesbestemmelsen med dertilhørende bemærkninger kan fastsætte nærmere regler om flystøj og terminalstøj ved bekendtgørelse. Med en bemyndigelses hjemmel vil det være forsvarsministeren, der vil skulle foretage den nødvendige afvejning mellem på den ene side hensynet til Forsvarets mulighed for at varetage sine opgaver, herunder bl.a. i relation til suverænitetsbevarelse i luften, og på den anden side hensynet til de borgere, der måtte blive påvirket af støjen. Forsvarsministeren vil i den forbindelse skulle varetage hensynene bag miljøbeskyttelsesloven i størst muligt omfang.

Reguleringen af flystøj og terminalstøj fra Forsvarets aktiviteter på Flyvestation Skrydstrup, vurderes desuden at være bedst egnede til at blive fastsat i bekendtgørelsesform, idet der vil være tale om regler af overvejende teknisk karakter.

Forsvarsministeriet finder det således hensigtsmæssigt, at der i bekendtgørelsen fastsættes nærmere bestemmelser om beregnede grænseværdier for flystøj fra Forsvarets aktiviteter på Flyvestation Skrydstrup, beregnede grænseværdier for terminalstøj fra Forsvarets aktiviteter på flyvestationen samt bestemmelser om egenkontrol.

For at påse overholdelse af forudsætningerne bag de beregnede grænseværdier for flystøj og terminalstøj, der vil blive fastsat i en bekendtgørelse, finder Forsvarsministeriet, at Miljøstyrelsen bør gives kompetence til at varetage en sådan tilsynsopgave – og dermed overtage ansvaret for opgaven fra Haderslev Kommune.

Det har været et konkret ønske fra Haderslev Kommune, at staten skulle løfte opgaven, og dette ønske finder Forsvarsministeriet bør imødekommes. Dette skal også ses i lyset af, at der er tale om forhold, der er vitale for Danmarks sikkerhed.

Forsvarsministeriet finder endvidere, at der i bekendtgørelsesform bør fastsættes nærmere regler om Miljøstyrelsens tilsyn med overholdelsen af de regler om støj i forbindelse med driftsprojektet, som fastsættes af forsvarsministeren. Det vurderes endvidere at være hensigtsmæssigt, at der fastsættes regler om adgangen til at klage over afgørelser truffet af Miljøstyrelsen i medfør af de udstedte regler om flystøj og terminalstøj.

Endelig vurderes der at være behov for at regulere klageadgangen for afgørelser vedrørende anlægsprojektet truffet i medfør af de øvrige regler i miljøbeskyttelsesloven, der ikke fraviges med dette lovforslag. Reguleringen af klageadgangen vil skulle sikre, at ibrugtagningen af F-35-kapaciteten ikke forsinkes.

3.6.3. Den foreslåede ordning

3.6.3.1. Anlægsprojektet

Det foreslås, at anlægsprojektet, som omfatter udbygningen af Flyvestation Skrydstrup, ikke omfattes af miljøbeskyttelseslovens krav om tilladelse efter § 19 eller krav om miljøgodkendelse efter § 33.

Fravigelserne af miljøbeskyttelseslovens §§ 19 og 33 i forhold til oplægning af jord med henblik på støjafskærmning foreslås endvidere også at finde anvendelse efter anlægsprojektets afslutning.

Det foreslås, at beskyttelseshensynene bag miljøbeskyttelsesloven i relation til anlægsprojektet i stedet varetages af forsvarsministeren.

Anlægsprojektet vil ikke være omfattet af den gældende miljøgodkendelse for Flyvestation Skrydstrup.

Endvidere foreslås det, at forsvarsministeren bemyndiges til, når projektets særlige karakter gør det påkrævet, at fastsætte regler om, at nærmere bestemte regler udstedt i medfør af miljøbeskyttelsesloven ikke finder anvendelse for anlægsprojektet.

Bemyndigelsen vil alene kunne anvendes, når projektets særlige karakter gør det påkrævet. Heri ligger et krav om, at en fravigelse af nærmere bestemte regler kun vil kunne ske, når det er afgørende ud fra hensynet til projektets fremdrift eller de særlige sikkerhedsmæssige krav til projektet.

Der henvises til den foreslåede § 7 samt bemærkningerne hertil.

Endelig foreslås det at regulere klageadgangen for afgørelser vedrørende anlægsprojektet truffet i medfør af de regler i miljøbeskyttelsesloven, der ikke fraviges med lovforslaget, således at afgørelser vedrørende anlægsprojektet, som træffes efter miljøbeskyttelsesloven samt regler udstedt i medfør heraf, ikke kan påklages til anden administrativ myndighed. Det foreslås dog, at forsvarsministeren kan påklage disse afgørelser til rette rekursinstans. Afgørelserne vil desuden fortsat kunne indbringes for domstolene efter de almindelige regler herom.

Der henvises til den foreslåede § 12 og bemærkningerne hertil.

3.6.3.2. Driftsprojektet

I forhold til driftsprojektet foreslås det, at flystøj og terminalstøj fra Forsvarets aktiviteter på flyvestationen ikke omfattes af kravene om miljøgodkendelse efter miljøbeskyttelseslovens § 33.

Det foreslås i stedet, at forsvarsministeren varetager beskyttelseshensynene bag miljøbeskyttelsesloven i relation til flystøj og terminalstøj fra Forsvarets aktiviteter på flyvestationen i forbindelse med driftsprojektet.

Forsvarsministeren vil i den forbindelse skulle fastsætte nærmere regler om flystøj og terminalstøj fra Flyvestation Skrydstrup. Reglerne – der vil blive fastsat i en bekendtgørelse – vil omfatte fastsættelse af beregnede grænseværdier for flystøj og grænseværdier for terminalstøj. Herudover vil der kunne fastsættes begrænsninger for lavfrekvent støj og infralyd samt vibrationer. De pågældende grænseværdier og begrænsninger vil dog ikke omfatte flyvninger af særlig samfundsmæssig betydning i form af ambulanceflyvninger, flyvning for rigspolitichefen, eftersøgnings- og redningsmissioner, miljø- og overvågningsflyvning, flyvning i forbindelse med suverænitetsbevarelse, flyvning i forbindelse med humanitære indsatser, flyvninger i forbindelse med internationale opgaver og flyvning i forbindelse med intensive uddannelsesperioder med henblik på internationale opgaver (eksempelvis FN-opgaver). De pågældende grænseværdier vil endvidere ikke omfatte støj fra skræmmeskud. Herudover vil der kunne fastsættes regler om egenkontrol samt krav til, hvor ofte der skal gennemføres fornyede støjberegninger for flystøj og terminalstøj fra Forsvarets aktiviteter på Flyvestation Skrydstrup.

Reglerne vil omfatte den fase, hvor F-16 udgør Danmarks kampflykapacitet, den efterfølgende fase, hvor F-16 og F-35 tilsammen udgør kampflykapaciteten, og den senere fase, hvor F-35 alene udgør den samlede kampflykapacitet.

Fastsættelsen af de beregnede grænseværdier for flystøj og terminalstøj vil tage udgangspunkt i resultaterne af de gennemførte beregninger for flystøj og terminalstøj i driftsprojektets forskellige faser, som følger af den til enhver tid gældende støjberegning samt den gennemførte miljøkonsekvensvurdering. De støjberegninger, der er gældende ved lovforslagets fremsættelse, er for flystøj "731 Flyvestation Skrydstrup – Beregning af flystøjsbelastning" af 3. april 2019 og for terminalstøj "731 Flyvestation Skrydstrup – Beregning af terminalstøjbekæmpelse" af 28. juni 2019.

Det foreslås endvidere, at Miljøstyrelsen tillægges opgaven med at føre tilsyn med overholdelsen af de regler om flystøj og terminalstøj fra Flyvestation Skrydstrup, der vil blive fastsat i bekendtgørelsen. Det foreslås i den forbindelse også, at forsvarsministeren bemyndiges til

at fastsætte nærmere regler om Miljøstyrelsens udøvelse af tilsynet. Det foreslås endvidere, at forsvarsministeren bemyndiges til efter forhandling med miljøministeren at fastsætte nærmere regler om håndhævelse af de udstedte regler, herunder klageadgang for afgørelser truffet i medfør af reglerne.

Der henvises til de foreslåede §§ 7 og 8 samt bemærkningerne hertil.

3.7. Ændringer i anlægsprojektet

3.7.1. Gældende ret

Der er ikke i lovgivningen fastsat generelle regler om rammerne for at foretage ændringer i et anlægsprojekt, der reguleres i en anlægslov.

En ændring i anlægsprojektet vil dog skulle overholde de forpligtelser, der følger af internationale konventioner og den EU-retlige regulering, herunder de krav til habitat- og artsbeskyttelse, der følger af EU's habitatdirektiv og fuglebeskyttelsesdirektiv, jf. afsnit 6 nedenfor.

3.7.2. Forsvarsministeriets overvejelser

I et stort og komplekst anlægsprojekt som udbygningen af Flyvestation Skrydstrup vil det erfaringsmæssigt ikke kunne undgås, at der efter den foreslåede anlægslovs ikrafttræden opstår behov for, at der foretages visse justeringer eller tilpasninger af den planlagte udbygning.

Det kan således i anlægsfasen blive nødvendigt at gennemføre ændringer eller udvidelser af anlægsprojektet som følge af f.eks. tekniske komplikationer, ny viden, ændrede operative behov eller andre forhold, som ikke var forudset ved projekteringen af anlægget.

Det kan dermed ikke udelukkes, at der i forbindelse med gennemførelsen af anlægsprojektet må ske visse tilretninger af det anlægsprojekt, der er beskrevet i den foreslåede § 1, stk. 2, nr. 1, og illustreret i det foreslåede bilag 1.

Det er efter Forsvarsministeriets opfattelse ikke hensigtsmæssigt, hvis efterfølgende ændringer i et anlægsprojekt skal reguleres af andre regler end dem, der efter anlægsloven vil gælde for den øvrige del af anlægsprojektet.

Der er endvidere et væsentligt hensyn til at sikre, at anlægsprojektet kan realiseres tidsnok til, at F-35-kampflyene kan ibrugtages i overensstemmelse med tidsplanen.

Dette medfører efter Forsvarsministeriets opfattelse, at det også i relation til ændringer af anlægsprojektet er nødvendigt at fravige dele af natur-, plan-, bygge-, og miljølovgivningen m.v., således at de pågældende ændringer vil blive omfattet af de foreslåede fravigelser i kapitel 2. Det vurderes endvidere nødvendigt, at kapitel 5 om fravigelse af klageadgang og så bør finde anvendelse i relation til projektændringer.

Sådanne ændringer af anlægsprojektet vil i forhold til de miljømæssige påvirkninger i visse tilfælde kunne ligge uden for rammerne af de miljømæssige vurderinger, der ligger til grund for dette lovforslag. Ved godkendelse af ændringer i projektet er det derfor væsentligt, at

det sikres, at især de krav til habitat- og artsbeskyttelse, der følger af EU's habitatdirektiv og fuglebeskyttelsesdirektiv, overholdes.

3.7.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at der i anlægsloven skabes hjemmel til, at forsvarsministeren kan meddele tilladelse til ændringer i anlægsprojektet.

Sådanne ændringer vil skulle have en sammenhæng med det foreslåede anlægsprojekt og vil derfor ikke kunne have karakter af et helt nyt og selvstændigt anlægsprojekt. Ændringer vil eksempelvis kunne omfatte ændringer af størrelsen eller placeringen af planlagte bygninger eller tilbygning af ekstra hangaretter inden for det angivne F-35-kompleks eller i umiddelbar nærhed heraf.

Det foreslås desuden, at der i anlægsloven indsættes en bestemmelse om, at de af forsvarsministeren tilladte projektændringer også kan gennemføres uden anvendelse af den i kapitel 2 nævnte lovgivning, og at klageadgangen efter de i kapitel 5 nævnte love er afskåret også for afgørelser, som vedrører projektændringer.

Der henvises til den foreslåede § 1, stk. 4 og 5, og bemærkningerne hertil.

For så vidt angår forholdet til habitat- og artsbeskyttelse henvises til beskrivelsen af den ordning, der vil gælde ved ændringer i anlægsprojektet, i afsnit 6 nedenfor og det foreslåede kapitel 3.

4. Lovforslagets indhold vedrørende tidligere indhentede tilladelser m.v.

4.1. Gældende ret

Forsvarsministeriet har allerede igangsat arbejdet med at byggemodne det område, hvor F-35-komplekset skal anlægges. Som led i byggemodningen er der bl.a. opnået tilladelser efter planlovens § 35, jordforureningslovens § 8 og miljøbeskyttelseslovens § 19 til at foretage opgravning og midlertidigt oplæg af jord på byggepladsen. Desuden er der i medfør af planlovens § 35 opnået landzonetilladelse til etablering af midlertidige byggepladspavilloner. Der er tale om tilladelser efter bestemmelser, der efter det foreslåede kapitel 2 ikke vil gælde for anlægsprojektet.

I det følgende beskrives de regler for klageadgang og domstolsprøvelse, der gælder for de ovenfor nævnte tilladelser, idet det dog bemærkes, at det frem til den foreslåede anlægslovs vedtagelse kan blive nødvendigt at indhente andre tilladelser efter øvrige regler, der fraviges i kapitel 2.

Afgørelser om landzonetilladelse efter planlovens § 35 kan påklages til Planklagenævnet, jf. planlovens § 58, stk. 1, nr. 1. Derudover vil en afgørelse kunne indbringes for domstolene, såfremt dette sker inden seks måneder efter, at afgørelsen er meddelt, jf. lovens § 62, stk. 1. Kommunalbestyrelsen påser overholdelsen af loven, ligesom kommunalbestyrelsen vil skulle påse, at eventuelle vilkår fastsat i forbindelse med landzonetilladelsen efterkommes, jf. lovens § 51, stk. 1 og 2.

Der henvises i øvrigt til afsnit 3.2 vedrørende planloven.

Tilladelser efter jordforureningslovens § 8 kan ikke påklages til anden administrativ myndighed, jf. jordforureningslovens § 16. En afgørelse vil kunne indbringes for domstolene, såfremt dette sker inden 12 måneder efter afgørelsen er meddelt, jf. lovens § 87. Kommunalbestyrelsen fører tilsyn med overholdelsen af jordforureningsloven samt med, at vilkår fastsat i forbindelse med bl.a. tilladelser overholdes, jf. lovens § 65, stk. 1, nr. 1 og 3.

Der henvises i øvrigt til afsnit 3.4 vedrørende jordforureningsloven.

Tilladelser efter § 19 i miljøbeskyttelsesloven kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Derudover vil en afgørelse kunne indbringes for domstolene, såfremt dette sker inden seks måneder efter, at afgørelsen er meddelt, jf. lovens § 101, stk. 1. Kommunalbestyrelsen fører tilsyn med, at loven overholdes og at vilkår fastsat i forbindelse med godkendelser og tilladelser overholdes, jf. lovens § 65, stk. 1 og 2. Tilsynsmyndighedens kompetencer er fastsat i miljøbeskyttelseslovens kapitel 9.

Der henvises i øvrigt til afsnit 3.6 vedrørende miljøbeskyttelsesloven.

4.2. Forsvarsministeriets overvejelser

En række af de byggemodningsarbejder, som er iværksat forud for anlægsfasen, vil fortsætte i selve anlægsfasen. Det drejer sig bl.a. om det midlertidige oplæg af jord, der først vil blive fjernet i forbindelse med etableringen af de permanente jordvolde, ligesom byggepladspavilloner etableres i byggemodningsfasen med henblik på at skulle benyttes i forbindelse med anlægsfasen. Det kan endvidere ikke udelukkes, at det kan blive nødvendigt at indhente yderligere tilladelser frem til vedtagelsen af den foreslåede anlægslov.

Forsvarsministeriet har på den baggrund overvejet, om arbejderne fortsat skal reguleres af de allerede indhentede tilladelser, eller om arbejderne bør omfattes af den foreslåede ordning i lovforslagets kapitel 2 på linje med de øvrige anlægsaktiviteter. Den foreslåede ordning i lovforslagets kapitel 2 indebærer bl.a., at der sker fravigelse af jordforureningslovens § 8, miljøbeskyttelseslovens § 19 og planlovens § 35 for arbejder, som udføres i relation til anlægsprojektet. I stedet vil forsvarsministeren skulle varetage hensynene bag de respektive love.

Forsvarsministeriet finder, at ordningen i den foreslåede anlægslovs kapitel 2 også bør omfatte byggemodningsarbejder, der fortsat finder sted i anlægsfasen. Dette vil eksempelvis betyde, at løbende aktiviteter med tilladelse efter jordforureningslovens § 8 og miljøbeskyttelseslovens § 19 ikke længere reguleres af tidligere udstedte tilladelser, men af den foreslåede anlægslov. Det vil eksempelvis også betyde, at et opført anlæg med tilladelse efter planlovens § 35 ikke længere hviler på den pågældende tilladelse, men på den foreslåede anlægslov. Dette vil sikre, at der ikke er to parallelle regelgrundlag for samme arbejde eller anlæg. Det vil også entydigt placere ansvaret for anlægsprojektet hos forsvarsministeren, ligesom det vil sikre, at der ikke opstår to forskellige tilsynsordninger alt efter, om arbejdet er omfattet af en tilladelse efter den almindelige lovgivning eller af den foreslåede anlægslov.

4.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at tilladelser til byggemodningsarbejder med henblik på gennemførelse af anlægsprojektet, som inden lovens ikrafttræden er udstedt i medfør af de bestemmelser i anden lovgivning, som fraviges ved bestemmelserne i lovens kapitel 2, ikke finder anvendelse på anlægsprojektet efter lovens ikrafttræden.

Byggemodningsarbejder, herunder eksempelvis midlertidigt oplæg af jord og de etablerede byggepladspavilloner, der vil skulle videreføres efter den foreslåede anlægslovs ikrafttræden, vil i stedet blive omfattet af lovforslagets regler, herunder bestemmelserne i det foreslåede kapitel 2. Det vil således være forsvarsministeren, der efter de foreslåede § 3, stk. 3, § 4, stk. 3, § 5, stk. 2, § 6, stk. 2, og § 7, stk. 4, vil skulle varetage hensynene bag bestemmelserne i henholdsvis naturbeskyttelsesloven, planloven, byggeloven, jordforureningsloven og miljøbeskyttelsesloven.

Det kan dog ikke udelukkes, at afgørelserne om tilladelse efter naturbeskyttelsesloven, planloven, byggeloven, jordforureningsloven eller miljøbeskyttelsesloven på tidspunktet for lovens ikrafttræden er påklaget til anden administrativ myndighed eller indbragt for domstolene. Det bemærkes i den forbindelse, at lovforslaget ikke har til hensigt at gribe ind i eventuelle verserende sager, herunder klagesager, og dermed kun har et fremadrettet sigte. Det vil således være op til det relevante klagenævn eller domstolen at tage stilling til, om og i givet fald i hvilket omfang sagerne kan og skal færdigbehandles.

Der henvises til den foreslåede § 15, stk. 2, og bemærkningerne hertil.

5. Lovforslagets hovedindhold vedrørende kompensationsordning for støjgener

5.1. Gældende ret

Der findes ikke i dag særlige regler om compensation for støjgener fra flyaktiviteter.

Spørgsmålet om erstatning, hvis en ejer råder over sin ejendom på en måde, som påfører de omkringboende gener eller ulemper, f.eks. i form af støjgener, skal i stedet vurderes efter de almindelige naboretlige regler, som er udviklet gennem mange års rets- og taksationspraksis. "Naboer" omfatter i denne sammenhæng ikke kun de umiddelbare naboer, men også ejere eller brugere af fjernereliggende ejendomme.

De naboretlige regler indebærer, at visse ulemper skal tåles af naboerne. Hvis mindstemålet – den naboretlige tålegrænse – er overskredet, vil der være tale om en naboretlig krænkelse.

Det principielle udgangspunkt efter naboretten er, at gener, der overskrider den naboretlige tålegrænse, skal bringes til ophør, og at den ansvarlige for generne skal erstatte de tab, som generne har forårsaget. Udgangspunktet om, at overskridelser skal bringes til ophør, gælder dog som hovedregel ikke i tilfælde, hvor den pågældende aktivitet hviler på tilladelse efter lovgivningen, f.eks. en anlægslov.

Hvis naboen som følge af, at en aktivitet er tilladt ved en anlægslov, ikke kan forlange generne bragt ned under den naboretlige tålegrænse, har naboen herefter alene krav på er-

statning for et eventuelt tab forårsaget af de gener og ulemper, der overstiger den naboretlige tålegrænse.

Udgangspunktet for det naboretlige erstatningskrav i anledning af varige støjgener er værdiforringelsen af naboejendommen (den del af en tabt ejendomsværdi, som kan henføres til generne over tålegrænsen). Af retspraksis fremgår, at den tilkendte erstatning derfor som udgangspunkt vil ligge mærkbart under det skønnede værditab, som ulemperne som helhed har medført.

Der findes ikke rets- eller taksationspraksis vedrørende den naboretlige tålegrænse for støjgener fra lufthavne eller flyvestationer, herunder fra militære flyvestationer og kampfly. Der findes dog en omfattende praksis vedrørende andre kilder til støj, særligt vejanlæg. Det følger af denne praksis, at den naboretlige tålegrænse som udgangspunkt anses for overskredet, hvis støjgenerne overstiger, hvad der med rimelighed må påregnes som led i den samfundsmæssige udvikling på området. Dette "samfundsudviklingskriterium" som den almindelige målestok for, om tålegrænsen er overskredet, ses i nyere retspraksis generelt anvendt i sager vedrørende den naboretlige tålegrænse.

Hvad en nabo må tåle, beror ifølge denne praksis på en konkret rimelighedsvurdering af ulempens karakter, væsentlighed og påregnelighed sammenholdt med ejendommens karakter og beliggenhed, herunder nærhed til anlægget, og områdets karakter. Det er således de fysiske forhold – ulemperne – sammenholdt med ejendommen, der har betydning ved vurderingen, og efter praksis lægges der afgørende vægt på, hvad der er sædvanligt – og må påregnes – det pågældende sted.

For så vidt angår de skatteretlige forhold bemærkes det, at offentlig støtte efter gældende ret som udgangspunkt er skattepligtig indkomst, medmindre der er særskilt hjemmel til skattefritagelse, f.eks. i ligningsloven. Der er i gældende ret ikke fastsat regler om skattefritagelse af kompensation for støjgener fra Flyvestation Skrydstrup.

Hvorvidt beløb m.v. ydet efter den foreslåede kompensationsordning er skattepligtige eller skattefri for modtageren, afhænger af en konkret vurdering. I de tilfælde, hvor der ikke er erstatningspligt, vil beløb m.v. ydet efter den foreslåede kompensationsordning som udgangspunkt være skattepligtige for modtageren. Det bemærkes, at Forsvarsministeriet vurderer, at der i forhold til støj fra F-35-kampflyene på Flyvestation Skrydstrup ikke er en generel juridisk forpligtelse til at yde erstatning, jf. afsnit 5.2 nedenfor.

Beløb, der udbetales til institutioner, vil ligeledes som udgangspunkt være skattepligtige. I forbindelse med opgørelsen af den skattepligtige indkomst vil institutionens udgifter til etablering af støjisolering kunne fradrages eller afskrives efter skattelovgivningens almindelige regler. Der kan dog være institutioner som skoler, hospitaler, daginstitutioner m.v., der ikke vil være skattepligtige, da institutionen under visse omstændigheder er fritaget for beskatning efter selskabsskattelovens § 3.

5.2. Forsvarsministeriets overvejelser

Det er Forsvarsministeriets vurdering, at der i forbindelse med støjgener fra F-35-kampflyene ikke generelt vil være tale om ulemper, der overstiger den naboretlige tålegrænse.

Ved denne vurdering har Forsvarsministeriet særligt lagt vægt på, at der ikke med overgangen fra de nuværende F-16-kampfly til F-35-kampfly sker en forøgelse af aktivitetsniveauet på Flyvestation Skrydstrup. Antallet af flyvetimer for F-35-kampfly vil således ikke blive udvidet i forhold til de nuværende F-16-kampfly. Tværtimod forventes det samlede antal flyvetimer med kampfly på Flyvestation Skrydstrup at falde med ca. 25 pct., mens antallet af operationer forventes at falde med ca. 20 pct.

Forsvarsministeriet har desuden særligt lagt vægt på, at det for naboer til en flyvestation må kunne påregnes, at der som led i den samfundsmæssige udvikling sker overgang til en anden og nyere flytype, som kan have en anden støjprofil. Dette må efter Forsvarsministeriets opfattelse særligt gælde på Forsvarets område, herunder i relation til kampfly, da materiel skal være tidssvarende og egnet til at kunne forsvare Danmark. Der henvises også til, at Flyvestation Skrydstrup blev en del af det danske flyvevåben i 1953, og at der også tidligere har været udskiftninger af kampfly til nyere modeller med en anden støjprofil. Forsvarsministeriet bemærker desuden, at af de kandidater til nye kampfly, som blev vurderet forud for valget af F-35, forventes F-35-kampflyene samlet set at give den mindste flystøjsbelastning, hvilket særligt skyldes, at pilotomskolingen ikke vil foregå i Danmark (modsat de øvrige kandidater til nye kampfly).

Det kan dog ikke udelukkes, at domstolene efter en konkret vurdering vil kunne nå frem til, at der er boliger i området, hvor den naboretlige tålegrænse må anses for overskredet. For disse boligernes vedkommende er det Forsvarsministeriets vurdering, at naboen vil have krav på erstatning for den del af ulemperne, som overstiger tålegrænsen. Derimod kan der ikke stilles krav om indskrænkninger i driften, når denne overholder rammerne i anlægsloven og i regler udstedt i medfør heraf.

Forsvarsministeriet lægger imidlertid vægt på, at der skal være gode rammer for et godt naboskab omkring Flyvestation Skrydstrup i hele F-35-kampflyenes levetid. Da flystøjsberegningerne har vist, at støjgenerne fra F-35-kampflyene bliver større i forhold til i dag, hvor der flyves med F-16-kampfly, ønsker Forsvarsministeriet derfor at fastsætte en særlig kompensationsordning for Flyvestation Skrydstrups naboer – uanset at det ikke vurderes, at der er en generel juridisk forpligtelse hertil.

Det er endvidere Forsvarsministeriets vurdering, at der i videst muligt omfang bør sikres skattefrihed i relation til den foreslåede kompensationsordning.

5.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at forsvarsministeren bemyndiges til at fastsætte regler om compensation for støjgener, således at der etableres en ordning, der kompenserer Flyvestation Skrydstrups naboer for det fulde støjbillede som følge af Forsvarets anvendelse af F-35-kampfly, herunder også flyvninger med afvisningsberedskabet.

Med kompensationsordningen vil ejere af boliger i den zone, hvor støjbelastningen vil være størst, blive tilbudt opkøb af deres boliger med tilhørende grunde i henhold til en pris, der fastsættes af ekspropriationskommissionen. Denne zone omfatter boliger med en beregnet støjbelastning på 55 dB eller mere i gennemsnitstøj og 100 dB eller mere i maksimalstøj.

Ved tilbud om frivilligt opkøb af boliger på landbrugsejendomme foreslås tilbuddet at gælde den samlede ejendom med tilhørende landbrugsjord, ligesom tilbuddet kan omfatte produktionsdyr og -maskiner.

Ejeren vil i stedet for opkøb kunne vælge at få udbetalt et fast beløb eller at få dækket omkostninger til støjisolering af opholdsrum, jf. beskrivelsen heraf nedenfor.

Der henvises til den foreslåede § 11, stk. 2, og bemærkningerne hertil.

Det foreslås, at ekspropriationskommissionen, som nedsættes efter § 6, stk. 1, i lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom (ekspropriationsprocesloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 1161 af 20. november 2008 med senere ændringer, vurderer boligen og fastsætter den pris, som ejeren tilbydes, hvis ejeren ønsker statslig overtagelse af ejendommen. Det foreslås endvidere, at ekspropriationskommissionen behandler sager om overtagelse af boliger i zonen efter regler, der fastsættes i en bekendtgørelse.

Det foreslås, at prisfastsættelsen af boliger skal ske uafhængigt af indfasningen af F-35-kampflyene, således at overtagelsesprisen vil udgøre den aktuelle pris i handel ogandel under forudsætning af, at den nuværende anvendelse af F-16-kampflyene var blevet videreført uforandret.

Det foreslås endvidere, at ekspropriationskommissionens tilbud vil kunne indbringes for en taksationskommission med henblik på en uvildig prøvelse. Det vil være en taksationskommission, som nedsættes efter ekspropriationsproceslovens § 7, stk. 2, som prøver ekspropriationskommissionens tilbud. Der vil i den forbindelse blive fastsat regler om, at ekspropriationskommissionens tilbud bortfalder, hvis sagen indbringes for en taksationskommission. Det vil betyde, at ejeren af en ejendom alene skal forholde sig til taksationskommissionens tilbud. Der vil dermed ikke være mulighed for at gå tilbage til ekspropriationskommissionens oprindelige tilbud.

Det foreslås i den forbindelse, at såvel ekspropriationskommissionen som taksationskommissionen skal være uafhængige instanser – på samme måde, som kommissionerne er det efter ekspropriationsprocesloven. Det betyder, at hverken Forsvarsministeriet eller Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse vil få indflydelse på, hvordan kommissionerne vurderer de enkelte ejendomme, eller på, hvordan prisen fastsættes.

Der henvises til den foreslåede § 11, stk. 3, og bemærkningerne hertil.

Ejere af boliger i en større zone vil blive tilbudt udbetaling af et fast beløb eller dækning af omkostninger til støjisolering efter ejerens valg. Denne zone foreslås at tage udgangspunkt i et geografisk område, der har en støjbelastning på 55 dB eller mere i gennemsnitstøj og 80 dB eller mere i maksimalstøj, idet der dog vil blive taget højde for lokalsamfunds og boligområdets placering, således at lokalsamfund eller boligområder ikke opdeles uhensigtsmæssigt i forhold til tilbuddet om kompensation.

For udlejede boliger, hvor ejeren ikke har folkeregisteradresse, vil der ikke kunne ske udbetaling af et fast beløb.

Institutioner inden for den større zone, vil også blive tilbudt dækning af omkostninger til støjisolering for så vidt angår lokaler, der anvendes til længerevarende ophold.

Der henvises til den foreslåede § 11, stk. 1, og bemærkningerne hertil.

Endvidere foreslås det, at den del af kompensationsordningen, der omfatter udbetaling af et fast beløb eller dækning af omkostninger til støjisolering, skattefritages, således at der ind sættes en bestemmelse i ligningsloven om, at compensation i form af udbetaling af et fast beløb eller dækning af omkostninger til støjisolering gøres skattefri for modtageren.

Skattepligtige institutioner vil dog efter forslaget ikke både kunne modtage et skattefrit tilskud og samtidig kunne fradrage de udgifter ved indkomstopgørelsen, der finansieres af det skattefrie tilskud. Den del af institutionens udgifter, som svarer til tilskud m.v., der er skattefrie, kan således ikke fradrages ved indkomstopgørelsen eller medregnes ved opgørelsen af grundlaget for skattemæssige afskrivninger og medregnes ikke til anskaffelsessummen ved opgørelse af skattepligtig fortjeneste eller tab ved afståelse af fast ejendom, jf. ligningslovens § 7 F, stk. 2.

For så vidt angår beskatning af avancen ved overtagelse af ejendomme bemærkes det, at Forsvarsministeriet aktuelt er i dialog med Skatteministeriet med henblik på at sikre skattefritagelse heraf. Det forventes, at en regulering heraf vil kunne indgå i det lovforslag, som fremsættes for Folketinget.

Det bemærkes i den forbindelse, at udbetaling af compensation til virksomheder er betinget af, at støtten kan tildeles i overensstemmelse med EU's statsstøtteregler. Vurderes det, at compensationen vil udgøre statsstøtte efter EUF-traktatens artikel 107, stk. 1, kan compensation tildeles efter reglerne om de minimis-støtte (Europa-Kommissionens forordning (EU) nr. 1407/2013, Europa-Kommissionens forordning (EU) nr. 717/2014 eller Europa-Kommissionens forordning (EU) nr. 1408/2013).

Der henvises til den foreslåede § 16 og bemærkningerne hertil.

Den foreslåede kompensationsordning vil i alt omfatte ca. 1.600 boliger. Der er tale om en kompensationsordning, der vil blive unik for Flyvestation Skrydstrup, hvilket skal ses i lyset af, at støjen fra kampfly generelt kan opleves som mere generende end andre støjkilder, herunder støj fra civile fly.

Der vil efter den foreslåede kompensationsordning ikke blive fastsat bestemmelser, der afskærer naboer fra at kræve erstatning ved domstolene efter de almindelige naboretlige regler. Overtagelse af ejendomme, dækning af omkostninger til støjisolering af boliger eller udbetaling af fast beløb er dermed tilbud, som de naboer, der er omfattet af ordningen, kan vælge at benytte sig af. Det betyder, at en nabo, uanset kompensationsordningens tilbud, kan vælge i stedet at henholde sig til de almindelige naboretlige regler, herunder eventuelt rejse krav ved domstolene om erstatning efter disse regler.

Det foreslås dog, at det i de regler, som udstedes i medfør af den foreslåede anlægslov, kan fastsættes, at tilbud om compensation efter kompensationsordningen ikke vil kunne anvendes, hvis den enkelte ejer har anlagt en erstatningssag ved domstolene og på den baggrund har fået tildelt en erstatning, idet ejerens tab i så fald er blevet godtgjort på erstatningsretligt grundlag. Hvis den enkelte ejer har anlagt en erstatningssag ved domstolene, men der endnu ikke er afsagt endelig dom eller indgået forlig, vil behandlingen af ejerens eventuelle

ansøgning om kompensation efter kompensationsordningen blive stillet i bero, indtil endelig dom er afsagt, eller forlig er indgået.

Tilbud om kompensation efter kompensationsordningen forudsættes at skulle være gældende i 10 år fra anlægslovens ikrafttrædelse.

Det foreslås, at kompensation udbetalt efter kompensationsordningen ikke indgår ved vurderingen af, om en person har ret til ydelser fra det offentlige, og ikke medfører reduktion af sådanne ydelser.

Der henvises til den foreslåede § 11, stk. 4, og bemærkningerne hertil.

6. Lovforslagets hovedindhold vedrørende habitat- og artsbeskyttelse

6.1. Gældende ret

6.1.1. Habitatvurdering

Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter med senere ændringer (habitatdirektivet) samt Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/147/EF af 30. november 2009 om beskyttelse af vilde fugle med senere ændringer (fuglebeskyttelsesdirektivet) er i dansk ret implementeret ved en række love og bekendtgørelser på forskellige ministerområder. For en nærmere beskrivelse af disse EU-direktiver henvises til afsnit 12 nedenfor.

Tre bekendtgørelser, der implementerer habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet, er særligt relevante for den foreslåede anlægslov.

På Forsvarsministeriets område er direktiverne bl.a. gennemført ved bekendtgørelse nr. 1458 af 14. december 2010 om administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter for så vidt angår forsvarets aktiviteter. Bekendtgørelsen finder anvendelse ved udøvelse af Forsvarets aktiviteter, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 1. Bekendtgørelsen er imidlertid subsidiær, idet det fremgår af § 1, stk. 2, at bekendtgørelsen ikke omfatter planer eller projekter, som i medfør af anden lovgivning er underlagt krav om forudgående tilladelse og vurdering af aktiviteten.

På Erhvervsministeriets område er direktiverne bl.a. gennemført ved bekendtgørelse nr. 1383 af 26. november 2016 om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter (planhabitatbekendtgørelsen). Bekendtgørelsens § 4 fastsætter krav om habitatvurdering. Efter bekendtgørelsens § 5 er sager om dispensation fra bestemmelser i en lokalplan m.v. og sager om landzonetilladelse efter planlovens § 35 omfattet af pligten til forudgående habitatvurdering, jf. § 4.

På Miljø- og Fødevarerministeriets område er direktiverne bl.a. gennemført ved bekendtgørelse nr. 1595 af 6. december 2018 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter (habitatbekendtgørelsen).

Habitatbekendtgørelsen udpeger internationale naturbeskyttelsesområder, herunder bl.a. fuglebeskyttelsesområder og habitatområder, og fastsætter regler for administration af områderne, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 1. Det følger af bekendtgørelsens § 1, stk. 2, at fug-

lebeskyttelsesområder og habitatområder indgår i det sammenhængende europæiske, økologiske netværk, som betegnes Natura 2000. De danske Natura 2000-områder er således udpeget i habitatbekendtgørelsen, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 1, og bilag 1.

Det følger endvidere af habitatbekendtgørelsens § 1, stk. 3, at bekendtgørelsen fastsætter bindende forskrifter til myndighederne om planlægning og administration, der berører internationale naturbeskyttelsesområder i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3 og 4, og Ramsarkonventionens artikel 3, stk. 1.

Habitatbekendtgørelsen stiller krav om, at der skal gennemføres en habitatvurdering i overensstemmelse med habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, jf. habitatbekendtgørelsens § 6, før der kan træffes afgørelse efter en række bestemmelser oplyst i bekendtgørelsens § 7, herunder bestemmelser i skovloven, naturbeskyttelsesloven, miljøbeskyttelsesloven og vandforsyningsloven.

Det fremgår af habitatbekendtgørelsens § 7, stk. 6, nr. 6, at godkendelse af virksomheder m.v. efter miljøbeskyttelseslovens § 33, stk. 1, er omfattet af bekendtgørelsens § 6. Det fremgår endvidere af habitatbekendtgørelsens § 7, stk. 6, nr. 2, at udstedelse af tilladelser efter miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 1 og 2, er omfattet af bekendtgørelsens § 6.

I det følgende tages udgangspunkt i habitatbekendtgørelsens bestemmelser om habitatvurdering m.v., som bl.a. omfatter krav om habitatscreening og konsekvensvurdering. Det bemærkes, at der gælder lignende krav til habitatvurdering m.v. i Erhvervsministeriets planhabitatsbekendtgørelse og i Forsvarsministeriets bekendtgørelse om administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter for så vidt angår forsvarets aktiviteter.

Det følger af habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 1, at der skal foretages en vurdering af, om projektet i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt (habitatscreening).

Hvis myndigheden vurderer, at projektet kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal der foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålene for det pågældende område, jf. habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 2, 1. pkt. Viser vurderingen, at projektet vil skade det internationale naturbeskyttelsesområdes integritet, kan der som udgangspunkt ikke meddeles tilladelse, dispensation eller godkendelse til det ansøgte, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 2, 2. pkt. Det er ifølge bekendtgørelsens § 6, stk. 3, et krav, at vurderingen fremgår af afgørelsen.

Det følger af habitatbekendtgørelsens § 9, stk. 1, at myndigheden kan fravige bekendtgørelsens § 6, stk. 2, 2. pkt., når der foreligger bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser, herunder af social eller økonomisk art, fordi der ikke findes nogen alternativ løsning. I Natura 2000-områder, der indeholder prioriterede naturtyper eller dyre- og plantearter, kan fravigelse kun ske, når der foreligger bydende nødvendige hensyn til menneskers sundhed og den offentlige sikkerhed eller væsentlige gavnlige virkninger på miljøet, eller, efter udtalelse fra Europa-Kommissionen, andre bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser, jf. bekendtgørelsens § 9, stk. 2.

Fravigelse efter habitatbekendtgørelsens § 9, stk. 1, forudsætter, at der træffes alle nødvendige kompensationsforanstaltninger for at sikre, at sammenhængen i Natura 2000 beva-

res. Europa-Kommissionen skal underrettes om, hvilke kompensationsforanstaltninger, der træffes, jf. bekendtgørelsens § 9, stk. 3.

Beslutninger om fravigelse efter habitatbekendtgørelsens § 9, stk. 1, træffes af den myndighed, der er tillagt kompetence til at træffe afgørelse efter de almindelige regler i den lovgivning, der regulerer det pågældende område, jf. bekendtgørelsens § 9, stk. 4. Før der træffes afgørelse, der kan indebære, at beskyttelsen fraviges, skal den pågældende myndighed indhente en udtalelse fra miljø- og fødevareministeren, jf. bekendtgørelsens § 9, stk. 5.

Reglerne om klage over afgørelser efter habitatbekendtgørelsens § 9, stk. 1, følger af de almindelige regler i den lovgivning, der regulerer det pågældende område.

6.1.2. Forbud mod beskadigelse af dyre- og plantearter

Habitatbekendtgørelsen fastsætter også bindende forskrifter for at sikre, at forbuddet mod beskadigelse eller ødelæggelse af dyrearter og plantearter i habitatdirektivets artikel 12 og 13 efterkommes, jf. bekendtgørelsens § 2.

Efter habitatbekendtgørelsens § 10, stk. 1, kan der bl.a. ikke gives tilladelse, dispensation, eller godkendelse i medfør af de bestemmelser i anden lovgivning, der er opført i bekendtgørelsens § 7, hvis det ansøgte kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra a, eller hvis det kan ødelægge de plantearter, som er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra b, i alle livsstadier (under ét kaldet "bilag IV-arter"). De bilag IV-arter, der er naturligt hjemmehørende i Danmark, fremgår af bilag 3 til naturbeskyttelsesloven og bilag 7 til habitatbekendtgørelsen.

Myndigheden kan efter habitatbekendtgørelsens § 11, stk. 1, fravige bekendtgørelsens § 10, hvis der ikke findes et tilfredsstillende alternativ, og hvis fravigelsen ikke hindrer, at den pågældende bestands bevaringsstatus opretholdes i dens naturlige udbredelsesområde. Fravigelse kan kun ske, hvis det ansøgte har et af de formål, der er opført i bekendtgørelsens § 11, stk. 1, herunder at sikre hensyn til den offentlige sundhed og sikkerhed eller af andre bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser, herunder af social og økonomisk art, og hensyn til væsentlige gavnlige virkninger på miljøet.

Reglerne om klage over afgørelser efter habitatbekendtgørelsens § 11, stk. 1, følger af de almindelige regler i den lovgivning, der regulerer det pågældende område.

Den samme beskyttelse af bilag IV-arter er implementeret i §§ 7 og 8 i planhabitatbekendtgørelsen og i §§ 5 og 6 i bekendtgørelse om administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter for så vidt angår forsvarrets aktiviteter.

6.2. Forsvarsministeriets overvejelser

Når et anlægsprojekt vedtages endeligt – i form af en anlægslov – udgør Folketingets vedtagelse af anlægsloven tilladelsen til projektet i forhold til forpligtelserne i habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne. De nødvendige vurderinger af projektets eventuelle påvirkninger af beskyttet natur skal derfor gennemføres før lovens vedtagelse.

Uden den foreslåede anlægslov ville der skulle indhentes en miljøgodkendelse efter § 33 i miljøbeskyttelsesloven i forhold til udbygning og drift af Flyvestation Skrydstrup. Anlægsprojektet og driftsprojektet ville således som udgangspunkt være omfattet af kravet om habitatvurdering i habitatbekendtgørelsens § 6, jf. § 7, stk. 6, nr. 6. Der ville for så vidt angår anlægsprojektet desuden skulle udarbejdes planforslag og indhentes landzonetilladelse efter planloven, som ville være omfattet af kravet om habitatvurdering i §§ 3 og 4 i planhabitatbekendtgørelsen. Desuden er der i byggemodningsfasen bl.a. indhentet tilladelse efter miljøbeskyttelseslovens § 19, hvilket har medført krav om habitatvurdering efter habitatbekendtgørelsens § 6, jf. § 7, stk. 6, nr. 2.

Habitatvurderingen skal omfatte det samlede projekt, det vil sige både byggemodningsfasen, anlægsprojektet og driftsprojektet. Forsvarsministeriet har på den baggrund forud for anlægsloven foretaget en habitatvurdering af det samlede projekt i medfør af bestemmelserne i habitatbekendtgørelsen og planhabitatbekendtgørelsen.

Den samlede konklusion på habitatvurderingen for bl.a. anlægsprojektet og driftsprojektet fremgår af miljøkonsekvensvurderingen, som viser, at der ikke vil være en væsentlig påvirkning af Natura 2000-områder.

I anlægsfasen vil der grundet afstanden mellem de nærmeste Natura 2000-områder og projektområdet, som er på mere end 5 km, ikke være en væsentlig påvirkning af Natura 2000-områderne.

I driftsfasen vil der som i dag være en støjpåvirkning af Natura 2000-områder, men det vurderes, at projektet ikke vil medføre væsentlig påvirkning af udpegningsgrundlaget for de Natura 2000-områder, som ligger nærmest Flyvestation Skrydstrup, herunder fuglearterne på udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområde F59. Der er således ikke grundlag for at gennemføre en konsekvensvurdering.

Miljøkonsekvensvurderingen indeholder endvidere den samlede konklusion på vurderingen af konsekvenser for bilag IV-arter for anlægsprojektet og driftsprojektet.

Der er ikke kendskab til yngle- eller rasteområder for bilag IV-arter indenfor projektområdet, og det konkluderes, at anlægsprojektet ikke vil medføre nogen påvirkning af bilag IV-arters yngle- og rasteområder. Samtidig vurderes det, at anlægsarbejdet i øvrigt ikke vil påvirke områdets økologiske funktionalitet for bilag IV-arter, hvis sådanne arter mod forventning forekommer i området.

I driftsfasen vil der være en støjpåvirkning af f.eks. flagermus, der er sammenlignelig med den støjpåvirkning, der sker i dag. På den baggrund vurderes det, at der ikke vil ske en ændring i bilag IV-arternes mulighed for at anvende området sammenlignet med i dag, og der vil dermed heller ikke fra driftsprojektet være en påvirkning af eventuelle yngle- og rasteområder.

Habitatscreeningerne har fulgt den sædvanlige procedure for vurdering af projekters påvirkning af Natura 2000-områder og visse arter, som fremgår af habitatbekendtgørelsen og planhabitatbekendtgørelsen. Der er således i projektet taget højde for de forpligtelser, der bl.a. følger af habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet.

I et stort og komplekst anlægsprojekt som udbygningen af Flyvestation Skrydstrup vil det som regel ikke kunne undgås, at der efter anlægslovens ikrafttræden kan opstå behov for, at der foretages visse justeringer eller tilpasninger af den planlagte udbygning jf. afsnit 3.7 ovenfor. Der vurderes derfor, som anført i afsnit 3.7, at være behov for, at forsvarsministeren bemyndiges til at godkende ændringer i anlægsprojektet. Ved godkendelse af sådanne projektændringer er det væsentligt, at det sikres, at de krav til habitat- og artsbeskyttelse, der følger af EU's habitatdirektiv og fuglebeskyttelsesdirektiv, overholdes.

6.3. Den foreslåede ordning

For så vidt angår anlægsprojektet og driftsprojektet vurderes det, at der er foretaget de fornødne habitatvurderinger, jf. afsnit 6.2 ovenfor samt afsnit 11 nedenfor.

Det foreslås, at forsvarsministeren kan meddele tilladelse til ændringer i projektet, jf. den foreslåede § 1, stk. 4, forudsat, at kravene til habitat- og artsbeskyttelse er efterlevet. Kravene indebærer, at forsvarsministeren skal følge en række regler, der skal sikre, at der sker de fornødne vurderinger og foretages de fornødne foranstaltninger for at sikre internationale naturbeskyttelsesområder. De foreslåede regler er i overensstemmelse med habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet og svarer til bestemmelserne i habitatbekendtgørelsen, planhabitatbekendtgørelsen og bekendtgørelsen om administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter for så vidt angår forsvarets aktiviteter.

Konkret vil forsvarsministeren inden en godkendelse af en ændring af projektet efter den foreslåede, § 1, stk. 4, skulle foretage en habitatscreening af, om ændringen selvstændigt eller i sammenhæng med andre projekter vil kunne påvirke et Natura 2000-område væsentligt. Formålet med denne screening er at tage stilling til, om ændringen har en sådan karakter, at en konsekvensvurdering er påkrævet.

Hvis det ikke kan udelukkes, at ændringen vil kunne påvirke et Natura 2000-område væsentligt, vil forsvarsministeren skulle foretage en konsekvensvurdering. Konsekvensvurderingen foretages med henblik på at vurdere, om ændringen vil skade Natura 2000-områdets integritet. Vurderingen foretages ud fra de fastsatte bevaringsmålsætninger for området.

Forsvarsministeren vil som udgangspunkt alene kunne godkende ændringerne, hvis konsekvensvurderingen viser, at der er vished for, at ændringen ikke vil skade Natura 2000-områdets integritet. I den forbindelse tages det i betragtning, om der til ændringen er knyttet tilstrækkelige afhjælpende foranstaltninger til at sikre, at der ikke vil ske skade på Natura 2000-områdets integritet. Dette vil skulle fremgå af konsekvensvurderingen.

Kravet om, at en ændring ikke må skade Natura 2000-områdets integritet, kan dog undtagesvist fraviges. En sådan fravigelse kræver imidlertid, at ændringen er bydende nødvendig af hensyn til væsentlige samfundsinteresser, at der ikke kan findes en alternativ løsning, og at der er truffet alle nødvendige kompenserende foranstaltninger for at sikre, at den globale sammenhæng i Natura 2000 beskyttes.

Der stilles desuden skærpede krav til, hvilke hensyn der kan godtgøre en fravigelse, hvis ændringen berører en naturtype eller dyre- eller planteart, som er prioriteret, fordi naturtypen eller dyre- eller plantearten er særligt truet på europæisk plan.

I forbindelse med tilladelse til en ændring af projektet vil forsvarsministeren også skulle sikre, at ændringen ikke vil kunne beskadige eller ødelægge yngle- og rastområder for dyrearter, eller ødelægge plantearter i alle livsstadier, der kræver streng beskyttelse, og som derfor er optaget i bilag IV til EU's habitatdirektiv. Den strenge beskyttelsesordning kan dog fraviges ud fra hensyn til bl.a. den offentlige sikkerhed, hvis der ikke findes tilfredsstillende alternativer til projektændringen, og ændringen ikke hindrer, at de påvirkede arters bevaringsstatus opretholdes i deres naturlige udbredelsesområde.

Der henvises til det foreslåede kapitel 3 og bemærkningerne hertil samt afsnit 3.7 ovenfor om ændringer i anlægsprojektet.

7. Forholdet til internationale konventioner

7.1. Forholdet til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

Artikel 8 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) indeholder et forbud mod uberettigede indgreb fra offentlige myndigheder i retten til respekt for privatliv og familieliv.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD) har i en række domme anerkendt, at miljøforurening kan påvirke individets velbefindende og udgøre en hindring for nydelsen af hjemmet på en sådan måde, at forureningen kan være omfattet af artikel 8. EMD har i den forbindelse udtalt, at for at artikel 8 konkret skal finde anvendelse, skal miljøforureningen have en direkte og skadelig påvirkning af personens hjem, familie eller privatliv, der skal overstige et vist minimum, samt at dette mindsteniveau er relativt og afhænger af den enkelte sags konkrete omstændigheder, herunder generens intensitet og varighed samt fysiske og mentale følger.

Ved bedømmelsen af de faktiske forhold har EMD i praksis lagt vægt på den nationale lovgivning, herunder nationale grænser for tilladelig forurening, miljøundersøgelser, individuelle afgørelser om bl.a. tilladelse til at drive virksomhed eller om genhusning af personer, oplysninger om de berørte personer samt relevante rapporter, undersøgelser og udtalelser fra private organisationer.

EMD har fundet artikel 8 anvendelig på støjgener fra en nærliggende lufthavn, jf. bl.a. dom af 13. december 2012 i sagen *Flamenbaum m.fl. v. Frankrig*.

Retten til respekt for privatliv og familieliv er ikke absolut, idet indgreb under visse betingelser kan retfærdiggøres. Det følger således af artikel 8, stk. 2, at offentlige myndigheder kan foretage indgreb i beskyttelsen, hvis indgrebet er foreskrevet ved lov, varetager et eller flere legitime formål og er nødvendigt i et demokratisk samfund for at opnå det eller de omhandlede formål. De legitime formål, som fremgår af stk. 2, er følgende: Den nationale sikkerhed, den offentlige tryghed, landets økonomiske velfærd, forebyggelse af uro og forbrydelse, beskyttelse af sundheden eller sædeligheden, og beskyttelse af andres rettigheder og friheder. Opregningen af legitime formål i artikel 8, stk. 2, er udtømmende.

At indgrebet skal være nødvendigt i et demokratisk samfund, indebærer et krav om proportionalitet. EMD har gentagne gange udtalt, at medlemsstaten i denne vurdering har en vis skønsmargin, som varierer i forhold til, hvilken rettighed, der foretages indgreb i, rettighedens betydning for personen samt indgrebets intensitet, karakteren af selve indgrebet og karakteren af de anerkendelsesværdige formål, der søges varetaget med indgrebet.

Medlemsstaternes skønsmargin i sager om miljøforurening, herunder støj, må anses for at være forholdsvis bred. EMD har i tidligere afgjorte sager om støj for eksempel udtalt, at det ikke var EMD's opgave at sætte sit eget skøn i stedet for de nationale myndigheders skøn ved vurderingen af, hvad der var den mest hensigtsmæssige politik på et sådant vanskeligt socialt og teknisk område, hvorfor medlemsstaten havde en vid skønsmargin.

Som eksempel fra EMD's praksis kan nævnes dom af 21. februar 1990 i sagen Powell og Rayner v. Storbritannien, der omhandlede støjgener påført beboelsesområder i nærheden af Heathrow Airport. Ca. 6.500 naboer til lufthavnen boede i områder, der var kategoriseret som "high noise annoyance for residents", hvilket betød, at områderne ifølge planlægningen var så belastet af støj, at de ikke måtte indgå i ny udvikling. EMD udtalte, at eksistensen af store internationale lufthavne (også i tætbefolkede områder) og en øget anvendelse af jetfly uden tvivl er blevet nødvendigt i forhold til en medlemsstats økonomiske velfærd, og at Heathrow er af væsentlig betydning for international handel og kommunikation og for Storbritanniens økonomi. Videre udtalte EMD, at de ansvarlige myndigheder havde taget en række forholdsregler for at kontrollere, begrænse og kompensere for støjgenerne. På trods af, at der var tale om væsentlige støjgener, fandt EMD, at Storbritannien ikke havde overskredet sin skønsmargin efter artikel 8, hvorefter Storbritannien blev frifundet.

Fra EMD's praksis kan endvidere nævnes dom af 10. juni 2014 i sagen Eckenbrecht og Ruhmer v. Tyskland, der omhandlede en udvidelse af lufthavnen Leipzig/Halle, som medførte væsentligt forøget natstøj. EMD fastslog i afgørelsen, at medlemsstaterne i relation til lufthavnsstøj har en vis skønsmargin, men at EMD påser, om medlemsstaten har ramt en fair balance. EMD udtalte, at der var tungtvejende samfundsmæssige interesser i lufthavnsudvidelsen. Desuden udtalte domstolen, at et retvisende oplysningsgrundlag og inddragelse af berørte naboer er af afgørende betydning for at sikre afvejningen af nabohensynet, hvilket EMD fandt også var sket – blandt andet ved udformningen af en konkret kompensationsordning. Kompensationsordningen i sagen omfattede kompensation for udendørs støj, kompensation for udgifter til støjsikring samt i nogle tilfælde krav på overtagelse til markedspris. På den baggrund blev sagen afvist af EMD.

Kravene til beslutningsprocessen indebærer bl.a., at myndigheder skal foretage tilstrækkelige og grundige undersøgelser med henblik på at vurdere konsekvenserne af potentielt skadelige aktiviteter, at offentligheden skal inddrages og gøres bekendt med undersøgelserne, og at de berørte skal have mulighed for at anfægte de truffe afgørelser.

En forudsætning for den brede skønsmargin er, at indholdet af de truffe beslutninger og ikke mindst den herved anvendte beslutningsprocedure kan anses for i rimelig grad at have iagttaget alle relevante hensyn til dem, der vil blive berørt af den pågældende aktivitet.

Driftsprojektet vil medføre støjgener for beboerne i Flyvestation Skrydstrups nærområde. Beslutningsprocessen i forbindelse med projektet har imidlertid været tilrettelagt således, at der er foretaget en omfattende miljøkonsekvensvurdering. Miljøkonsekvensvurderingen er gennemført for at skabe et solidt grundlag for vurderingen af de miljømæssige konsekvenser af bl.a. driftsprojektet. I den forbindelse har der været en tæt inddragelse af offentligheden gennem dels høring over miljøkonsekvensvurderingen, dels høring over den foreslåede anlægslov. Her har de berørte borgere således haft mulighed for at forholde sig til projektets konkrete udformning samt for at få projektets konsekvenser belyst. Miljøkonsekvensvurde-

ringen er yderligere omtalt i afsnit 11. Der er endvidere taget en række forholdsregler for at kontrollere, begrænse og kompensere for støjgenerne, jf. afsnit 3.6 og 5.

På den baggrund og under hensyn til den foreslåede kompensationsmodel, jf. afsnit 5, er det Forsvarsministeriets vurdering, at driftsprojektets støjmæssige indvirkninger på omgivelserne samlet set er i overensstemmelse med EMRK's artikel 8.

Det følger endvidere af artikel 1, stk. 1, i EMRK's tillægsprotokol 1, at enhver er berettiget til uforstyrret at nyde sin ejendom. Ingen må berøves sin ejendom undtagen i samfundets interesse og i overensstemmelse med de ved lov og folkerettens almindelige principper fastsatte betingelser. Efter artikel 1, stk. 2, har staten dog ret til at håndhæve bl.a. sådanne love, som den anser for nødvendige for at overvåge, at ejendomsretten udøves i overensstemmelse med almenhedens interesser.

Bestemmelsen i tillægsprotokol 1, artikel 1, er subsidiær i forhold til EMRK's artikel 8. EMD foretager derfor kun en vurdering af en klage i relation til bestemmelsen, hvis den forinden har fastslået, at artikel 8 ikke finder anvendelse.

I vurderingen af, om støjniveauet kan tillades efter tillægsprotokol 1, artikel 1, er medlemsstaterne – som efter artikel 8 – tillagt en forholdsvis bred skønsæssig margin i forhold til, hvilke "indgreb" i ejendomsretten, som kan foretages.

Der foreligger på nuværende tidspunkt ikke praksis, der statuerer, at støj vil kunne udgøre en krænkelse af ejendomsretten efter tillægsprotokol 1, artikel 1.

7.2. Forholdet til Århuskonventionen

Konventionen af 25. juni 1998 om adgang til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet (Århuskonventionen) fastlægger en række grundlæggende regler, der skal fremme borgernes inddragelse i miljøspørgsmål og forbedre håndhævelsen af miljølovgivningen.

Århuskonventionen er ratificeret af EU og gennemført ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/4/EF af 28. januar 2003 om offentlig adgang til miljøinformationer samt Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/35/EF af 26. maj 2003 om mulighed for offentlig deltagelse i forbindelse med udarbejdelse af visse planer og programmer på miljøområdet og om ændring af Rådets direktiv 85/337/EØF og 96/61/EF.

Konventionen består af tre søjler: Ret til adgang til miljøoplysninger (artikel 4-5), ret til deltagelse i beslutningsprocesser (artikel 6-8) og adgang til klage og domstolsprøvelse (artikel 9).

Århuskonventionens artikel 4 indeholder regler om offentlighedens adgang til aktindsigt i miljøoplysninger. Artikel 5 forpligter konventionsparterne til at indsamle oplysninger om miljøet og til at videreformidle miljøoplysninger til offentligheden. Artikel 6 og 7 omhandler offentlig deltagelse i afgørelser vedrørende konkrete aktiviteter og ved udarbejdelsen af politikker, planer og programmer vedrørende miljøet. Artikel 8 angår offentlig deltagelse ved udarbejdelse af ministerielle bestemmelser og generelle regler som love og bekendtgørelser.

Artikel 6 indeholder bl.a. krav om, at offentligheden inddrages tidligt i processen, at tidsrammerne for offentlighedsprocedurerne er rimelige, og at resultatet af den offentlige deltagelse tages i betragtning ved den endelige afgørelse. Efter artikel 6, stk. 1, kan konventionsparterne beslutte fra sag til sag, at bestemmelserne i artiklen ikke skal anvendes på aktiviteter, der tager sigte på nationalt forsvar, hvis det vurderes, at en sådan anvendelse vil skade formålet, jf. artikel 6, stk. 1, litra c.

Artikel 8 indeholder krav om, at konventionsparterne bestræber sig på at fremme effektiv offentlig deltagelse ved udarbejdelse af bl.a. love og bekendtgørelser, og at resultatet af den offentlige deltagelse tages i betragtning i videst muligt omfang. Efter bestemmelsen bør der således tages skridt til fastsættelse af tidsfrister, der er tilstrækkelige til at sikre offentlig deltagelse samt offentliggørelse af udkast til regler. Derudover bør offentligheden gives mulighed for at komme med kommentarer til udkastet.

Århuskonventionens artikel 9, stk. 2, stiller krav om, at det skal være muligt for den berørte offentlighed, der har tilstrækkelig interesse, at klage eller gå til domstolene, hvis man vil anfægte en afgørelse eller undladelse omfattet af Århuskonventionens bestemmelser. Hvad der udgør en tilstrækkelig interesse, afhænger af national ret, men de nationale regler skal være i overensstemmelse med målet om at give vid adgang til klage og domstolsprøvelse.

Herudover stiller artikel 9, stk. 3, krav om, at det skal være muligt for medlemmer af offentligheden at klage eller gå til domstolene, hvis man mener, at private personer eller offentlige myndigheder har overtrådt nationale regler vedrørende miljøet. Der kan i national ret fastsættes kriterier, som medlemmer af offentligheden skal opfylde for at have ret til at klage eller gå til domstolene. De administrative klageorganer skal være oprettet ved lov og være uafhængige eller upartiske.

Efter artikel 9, stk. 4, skal procedurerne for klage eller domstolsprøvelse stille tilstrækkelige og effektive retsmidler til rådighed. Retsmidlerne skal desuden være rimelige og retfærdige, betimelige og ikke uoverkommeligt dyre. Bestemmelsen sætter således bl.a. grænser for, hvor dyrt det må være for offentligheden at klage eller gå til domstolene.

Århuskonventionens krav om adgang til klage og domstolsprøvelse forhindrer ikke, at den administrative klageadgang kan afskæres. Konventionens krav om adgang til prøvelse skal dog herved sikres i forbindelse med adgang til domstolsprøvelse.

Anlægsprojektet og driftsprojektet vedrører aktiviteter, der tager sigte på nationalt forsvar. Beslutningsprocessen i forbindelse med udmøntningen af projekterne har imidlertid været tilrettelagt således, at der er foretaget en omfattende miljøkonsekvensvurdering. Miljøkonsekvensvurderingen er gennemført for at skabe et solidt grundlag for vurderingen af de miljømæssige konsekvenser af F-35-projektet. I den forbindelse har der været en tæt inddragelse af offentligheden gennem dels høring over miljøkonsekvensvurderingen, dels høring over dette lovforslag. Her har de berørte borgere således haft mulighed for at påvirke projektets konkrete udformning samt for at få projektets konsekvenser belyst. Miljøkonsekvensvurderingen er yderligere omtalt i afsnit 11. Der er endvidere taget en række forholdsregler for at kontrollere, begrænse og kompensere for støjgenerne, jf. afsnit 3.6 og 5. Endvidere foreslås der fastsat særlige regler til sikring af, at omkostningerne ved retssager ikke er uoverkommeligt høje for de berørte parter, jf. den foreslåede § 13, stk. 2.

På den baggrund er det Forsvarsministeriets vurdering, at F-35-projektet er i overensstemmelse med Århuskonventionen.

8. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige

8.1. Anlægsprojektets økonomiske konsekvenser for det offentlige

Det følger af den politiske aftale af 9. juni 2016 mellem den daværende regering (Venstre) og Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Radikale Venstre om anskaffelsen af nye kampfly (med senere indtræden af Det Konservative Folkeparti i november 2016), at Forsvarsministeriet kan anvende 20 mia. kr. (2015-pl) til anskaffelsen af 27 F-35-kampfly. Endvidere følger det af aftalen, at de danske kampfly fortsat skal operere fra Flyvestation Skrydstrup, der skal ombygges og klargøres.

Dette lovforslag indebærer, at forsvarsministeren får bevillingsmæssig hjemmel til at afholde udgifter til anlægsprojektet. Anlægsprojektet forventes at andrage 1,0 mia. kr. Udgifterne til anlægsprojektet afholdes inden for den samlede økonomiske ramme til kampflyanskaffelsen på 20 mia. kr. (2015-pl).

Totaludgiften til anlægsprojektet på 1,0 mia. kr. påregnes afviklet med følgende afløb:

Udgift på § 12.14.03. Bygge- og anlægsarbejder.	
Fordelt på finansår (mio. kr., 2020-pl)	
Finansåret 2020	90,0
Finansåret 2021	360,0
Finansåret 2022	335,0
Finansåret 2023	215,0
I alt	1.000,0

Totaludgiften indeholder en reserve til uforudsete udgifter på 70,0 mio. kr. Der er i totaludgiften ikke indeholdt en projektereserve, da projektet finansieres inden for den samlede ramme til kampflyanskaffelsen på 20 mia. kr. (2015-pl). Eventuelle merudgifter vil blive afholdt inden for Forsvarsministeriets eksisterende, økonomiske rammer på finansloven og inden for den samlede økonomiske ramme til kampflyanskaffelsen. Der vil kunne forekomme afvigelser i det anførte betalingsafløb afhængig af kontraktindgåelse mv.

Ændringer af anlægsprojektets totaludgift vil blive forelagt Finansudvalget, såfremt forøgelsen af totaludgiften udgør mindst 10 pct. af projektets totaludgift.

Økonomien for anlægsprojektet skal ses i forlængelse af, at Finansudvalget ved kommercielt fortroligt aktstykke J af 6. december 2018 (nuværende aktstykke 28 af 6. november 2019) tiltrådte, at Forsvarsministeriet kan anvende op til 153,5 mio. kr. (2018-pl) i perioden 2018-2020 til byggemodning og forberedelse af byggeriet på Flyvestation Skrydstrup. Udgifterne hertil forventes nu at andrage 127,5 mio. kr.

Anlægsprojektet samt byggemodning og forberedelse af byggeriet forventes således samlet at andrage ca. 1,1 mia. kr.

Indfasningen af F-35-kampflyene stiller høje krav til faciliteterne og sikkerheden i det kommende F-35-kompleks på Flyvestation Skrydstrup, hvorfra de nye F-35 kampfly skal operere. Dette medfører, at projektet har en højere kompleksitetsgrad end Forsvarsministeriets typiske bygge- og anlægsprojekter og derfor også en øget risikoeksponering. Der anvendes i videst mulig udstrækning kendte og afprøvede byggemetoder, og der er etableret en robust bygherreorganisation for at minimere usikkerheder og risici, hvor det er muligt.

Forsvarsministeriet vurderer, at risikoen i anlægsprojektet svarer til ca. 100 mio. kr. Risikoen håndteres inden for den samlede økonomiske ramme til kampflyanskaffelsen på 20 mia. kr. (2015-pl).

8.2. Driftsprojektets økonomiske konsekvenser for det offentlige

Lovforslaget indebærer, at forsvarsministeren får bevillingsmæssig hjemmel til at afholde udgifter til kompensation for støjgener efter regler udstedt i medfør af de foreslåede § 11, stk. 1 og 2. Udgifter til støjisolering og udbetaling af et fast beløb vil skulle afholdes af den på finansloven opførte bevilling på § 12.14.02. Etablisementsdrift og bygningsvedligeholdelse. Udgifter til opkøb af ejendomme vil skulle afholdes af den opførte bevilling på § 12.14.03. Bygge- og anlægsarbejder.

Såfremt Forsvarsministeriet oppebærer indtægter fra salg af ejendomme, som opkøbes efter regler fastsat i medfør af den foreslåede anlægslovs § 11, stk. 2, kan indtægterne herfra medgå til at dække afholdte eller kommende udgifter i henhold til forsvarsministerens bemyndigelser til at yde kompensationer i form af til støjisolering, udbetaling af et fast beløb eller opkøb af ejendomme. Indtægter og udgifter optages på § 12.14.04. Provenu ved afhændelse af ejendomme.

Det skønnes, at nettoudgiften til støjkompensation, inkl. administration af ordningen, vil udgøre i størrelsesordenen 250 mio. kr., som afholdes over den 10-årige periode, hvor tilbuddet om kompensation foreslås at gælde. Udgifterne afholdes inden for den økonomiske ramme til kampflyanskaffelsen på 20 mia. kr. (2015-pl).

Endelig vil lovforslaget indebære, at opgaven med at føre tilsyn med flystøj og terminalstøj fra Forsvarets aktiviteter på Flyvestation Skrydstrup overdrages fra Haderslev Kommune til Miljøstyrelsen. Det anslås, at udgifterne til opgaven for Miljøstyrelsen andrager samlet 1,8 mio. kr. årligt, når opgaven er fuldt overdraget.

8.3. Anlægsprojektets og driftsprojektets implementeringskonsekvenser for det offentlige

Lovforslaget indebærer, at der sker fravigelser af regler i den almindelige plan-, bygge-, natur- og miljølovgivning m.v. Lovforslaget indebærer imidlertid også, at Forsvarsministeriet eller en myndighed under Forsvarsministeriet, der bemyndiges hertil, skal varetage hensynene i plan-, bygge-, natur- og miljølovgivning m.v., hvilket vurderes at medføre øgede administrative omkostninger for Forsvarsministeriet.

Lovforslaget vil endvidere medføre, at Forsvarsministeriet eller en myndighed under Forsvarsministeriet, der bemyndiges hertil, vil skulle administrere den foreslåede kompensationsordning for støjbelastede borgere i området. Lovforslaget vil endvidere indebære, at ekspropriationskommissionen vil skulle prisfastsætte boliger, der ønskes overtaget, i den zone, hvor støjbelastningen vil være størst. Det foreslås desuden, at ekspropriationskommissio-

nens tilbud skal kunne indbringes for en taksationskommission. Den foreslåede kompensationsordning vurderes derfor at indebære øgede administrative omkostninger for de ovennævnte myndigheder.

Udgifter forbundet med disse implementeringskonsekvenser forventes afholdt inden for Forsvarsministeriets økonomiske rammer på finansloven.

Endelig vil lovforslaget indebære, at opgaven med at føre tilsyn med flystøj og terminalstøj fra Forsvarets aktiviteter på Flyvestation Skrydstrup overdrages fra Haderslev Kommune til Miljøstyrelsen, hvilket vil indebære mindskede administrative omkostninger for kommunen og øgede administrative omkostninger for Miljøstyrelsen.

Det vurderes, at de øgede administrative omkostninger for Miljøstyrelsen vil kunne rummes indenfor den bevillingsoverførsel fra Forsvarsministeriet, som er beskrevet i afsnit 8.2 ovenfor.

Under fornøden hensyntagen til områdets betydelige kompleksitet og de krav, der følger af EU-regulering, vurderes lovforslaget at følge de syv principper for digitaliseringsklar lovgivning.

9. Økonomiske konsekvenser og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

Lovforslaget har ikke væsentlige økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

Kompensationsordningen, som foreslås fastsat ved bekendtgørelse efter lovforslagets kapitel 4, kan dog medføre øget økonomisk aktivitet i lokalområdet.

Kompensationsordningen vurderes ikke at påvirke virksomheders muligheder for at teste, udvikle og anvende nye digitale teknologier og forretningsmodeller, og reguleringen udmøntes ikke i en erhvervsrettet digital løsning. Forsvarsministeriet vurderer på den baggrund, at principperne for agil erhvervsrettet regulering ikke er relevante for de samlede konsekvenser, lovforslaget kan medføre.

10. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget indebærer, at klageadgangen afskæres for afgørelser, som træffes af kommunalbestyrelsen, regionsrådet eller en statslig myndighed vedrørende anlægsprojektet efter lov om naturbeskyttelse, byggeloven, lov om jordforurening, lov om vandforsyning m.v., lov om miljøbeskyttelse samt regler udstedt i medfør af disse love. Lovforslaget vurderes på den baggrund at kunne have negative administrative konsekvenser for de borgere, som efter de pågældende regler ville være klageberettiget, men som med lovforslaget får afskåret klageadgangen.

Lovforslaget indebærer endvidere, at søgsmål om prøvelse af afgørelser eller beslutninger efter den foreslåede anlægslov eller regler, der fastsættes i medfør af loven, skal være anlagt inden seks måneder efter, at afgørelsen eller beslutningen er meddelt adressaten eller offentliggjort. Denne tidsmæssige begrænsning af muligheden for at anlægge sag ved retten vurderes at kunne indebære negative konsekvenser for borgerne. Med lovforslaget vil retten

skulle påse, at omkostningerne ved søgsmål om forhold vedrørende miljøet ikke er uoverkommeligt høje for de berørte parter. Dette vurderes at kunne indebære positive konsekvenser for borgerne

Lovforslaget indeholder derudover en bemyndigelse til at fastsætte nærmere regler om kompensation for støjgener fra Flyvestation Skrydstrup. Lovforslaget vurderes i den henseende at have positive konsekvenser for borgere i området omkring Flyvestation Skrydstrup, som omfattes af kompensationsordningen.

Der henvises til de foreslåede §§ 11-13 og bemærkningerne hertil samt afsnit 5 ovenfor.

11. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslagets miljømæssige konsekvenser beskrives nedenfor i to dele, henholdsvis afsnit 11.1 vedrørende konsekvenser af anlægsprojektet og afsnit 11.2 om konsekvenser af driftsprojektet.

F-35-projektet tjener alene et nationalt forsvarsformål, og projektet er derfor undtaget fra kravet om miljøvurdering efter § 3 i miljøvurderingsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1225 af 25. oktober 2018. Lovens § 3 implementerer artikel 3, stk. 8, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv af 2001/42/EF af 27. juni 2001 om vurdering af bestemte planers og programmers indvirkning på miljøet (miljøvurderingsdirektivet, også kaldet SMV-direktivet).

Det er desuden besluttet at undtage det samlede projekt fra miljøvurderingslovens § 4, stk. 1, da det vurderes, at en anvendelse af miljøvurderingslovens regler på projektet vil skade det nationale forsvarsformål. Lovens § 4, stk. 1, implementerer artikel 1, stk. 3, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/92/EU af 13. december 2011 om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/52/EU af 16. april 2014 (VVM-direktivet).

Forsvarsministeriet har imidlertid valgt at udarbejde en miljøkonsekvensvurdering for projektet for at belyse de miljømæssige konsekvenser af henholdsvis anlægsprojektet og driftsprojektet. Miljøkonsekvensvurderingen belyser således, hvilke miljømæssige konsekvenser projektet medfører og redegør endvidere for, om det er muligt at afværge, mindske eller undgå alle eller nogle af miljøkonsekvenserne.

Til udarbejdelse af miljøkonsekvensvurderingen har Forsvarsministeriet identificeret de geografiske nærmeste Natura 2000-områder til projektområdet. Disse Natura 2000-områder er Mandbjerg Skov (N106) og Pamhule Skov og Stevning Dam (N92).

For hvert Natura 2000-område er der givet en liste med naturtyper, arter og fugle, det såkaldte udpegningsgrundlag, som det enkelte område er udpeget for at beskytte.

Det første nærliggende Natura 2000-område, Mandbjerg Skov (N106), består af habitatområde H201, der kun har habitatnaturtyper, men ingen habitatarter, på udpegningsgrundlaget.

Det andet nærliggende Natura 2000-område er Pamhule Skov og Stevning Dam (N92), der består af habitatområde H81 og fuglebeskyttelsesområde F59. Udpegningsgrundlaget for habitatområdet omfatter naturtyperne næringsrig sø, vandløb, surt overdrev, kildevæld,

rigkær, bøg på mor, bøg på mor med kristtorn, bøg på muld, egeblandskov, elle- og askeskov samt arterne sumpvindelsnegl og stor vandsalamander. Udpegningsgrundlag for fuglebeskyttelsesområde F59 består af tre ynglefugle: Hvepsevåge, rød glente og isfugl.

I væsentlighedsvurderingen vurderes det, at udskiftning af F-16-kampfly med F-35-kampfly ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag.

Forsvarsministeriet har endvidere til brug for miljøkonsekvensvurderingen foretaget en vurdering af, hvorvidt der i projektområdet forefindes arter, som er opført på habitatdirektivets bilag IV, der som følge af projektet vil kunne få beskadiget eller ødelagt sine yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for bilag IV-dyrearter, ligesom der er foretaget en vurdering af, hvorvidt der forefindes plantearter, som er optaget i habitatdirektivets bilag IV, der kan blive ødelagt af projektet.

I det omfang der forefindes egnede habitater, har Forsvarsministeriet identificeret og vurderet, at der nær projektområdet potentielt kan forekomme følgende: Stor vandsalamander, løgfrø, løvfrø, spidssnudet frø, markfirben, odder og birkemus samt vand-, brun-, syd-, trolde-, pipistrel- og dværgflagermus. Der er imidlertid ikke vandområder eller gamle træer indenfor byggefeltet, hvorfor det er vurderet, at der ikke er egnede leve- eller rastesteder for følgende: Flagermus, frøer, odder og stor vandsalamander. Hvad angår markfirben kan det ikke udelukkes, at der findes egnede leve- eller rastesteder, men det bemærkes, at der ved artsovervågningen i perioden 2004-2011 ikke blev registreret markfirben i kvadratet (10 km x 10 km) ved Flyvestation Skrydstrup eller de omkringliggende kvadrater.

Forsvarsministeriet har til identificering af arter anvendt databaserne "Naturbasen" og "Naturdata". "Naturbasen" er Danmarks Nationale Artsportal, der drives af Naturhistorisk Museum Aarhus, hvor borgere kan registrere fundne arter, og "Naturdata" er Danmarks Miljøportal, som drives af Miljøstyrelsen og indeholder naturregistreringer fra offentlige myndigheder. Disse databaser indeholder ikke registreringer af bilag IV-arter indenfor projektområdet eller i umiddelbar nærhed heraf. Forsvarsministeriet har dog identificeret, at der på flyvestationens område er set flagermus.

11.1. Miljømæssige konsekvenser af anlægsprojektet

I forbindelse med udbygningen af Flyvestation Skrydstrup til modtagelsen af de nye F-35-kampfly skal der etableres faciliteter og opføres nye hangaretter. De nye faciliteter forventes at blive opført i den sydvestlige del af Flyvestationens område i perioden 2020-2023.

Nedenfor beskrives de væsentligste miljømæssige konsekvenser af anlægsprojektet. For en mere uddybende behandling af de miljømæssige konsekvenser af anlægsprojektet henvises til miljøkonsekvensvurderingen for ændring af Flyvestation Skrydstrup.

Den gennemførte miljøkonsekvensvurdering, som indeholder en habitatscreening, har vist, at der i forbindelse med anlægsprojektet – grundet afstanden mellem nærmeste Natura 2000-områder og projektområdet, som er på mere end 5 km – ikke vil være en væsentlig påvirkning af Natura 2000-områderne.

Miljøkonsekvensvurderingen indeholder endvidere den samlede konklusion på vurderingen af konsekvenser for bilag IV-arter for anlægsprojektet og driftsprojektet.

Der er ikke kendskab til yngle- eller rasteområder for bilag IV-arter indenfor projektområdet, og det konkluderes, at anlægsprojektet ikke vil medføre nogen påvirkning af bilag IV-arters yngle- og rasteområder. Samtidig vurderes det, at anlægsarbejdet i øvrigt ikke vil påvirke områdets økologiske funktionalitet for bilag IV-arter, hvis sådanne arter mod forventning forekommer i området.

11.1.1. Landskab

Det nye F-35-kompleks vil potentielt være synligt fra randbebyggelsen i den vestlige del af Skrydstrup og kan medføre en ændring af udsigten over det åbne landskab.

Det forhold, at nærmeste bebyggelse er placeret i en relativ stor afstand fra projektområdet, sammenholdt med, at det nye anlæg placeres i sammenhæng med eksisterende anlæg, betyder, at realiseringen af anlægsprojektet kun vil medføre en moderat påvirkning af landskabet.

11.1.2. Befolkning og menneskers sundhed

Miljøpåvirkninger i forhold til befolkning og menneskers sundhed er forbundet med støj, vejtrafik og rekreative forhold.

I anlægsfasen forventes en daglig trafik på 400-800 køretøjer. I højbelastningsperioder vil der være kørsel til og fra byggepladsen med tunge transportere med op til 1.000 køretøjer om dagen. Det antages, at hoveddelen af trafikken vil komme fra syd, hvor trafikken er meget begrænset, og i anlægsperioden kan trafikken i perioder kortvarigt blive fordoblet.

Trafikken vurderes ikke at give problemer i forhold til sikkerhed og fremkommelighed, men støjen fra anlægstrafikken kan påvirke de nærmeste boliger.

11.1.3. Flora og fauna

Anlægsprojektet vurderes generelt ikke at påvirke tilstanden af Natura 2000-områder, bilag IV-arter, beskyttede naturtyper og ammoniakfølsom skov.

Under anlægsfasen kan der opstå mindre vandhuller på anlægsområdet på grund af gravning. Kolonisering af disse vandhuller med padder kan ikke udelukkes. Det vil derfor blive undersøgt, om der er forekomst af beskyttede padder i de nærliggende søer inden for 1 km.

Padder kommer typisk frem omkring marts-april og går i hi omkring september-oktober. Der er i princippet risiko for, at de kan indvandre til midlertidige vandhuller, der kan opstå i forbindelse med anlægsarbejdet. Det vil kræve en besigtigelse af de omkringliggende levesteder at afklare, hvor stor risikoen er. Dette kan udføres om foråret. Hvis der registreres padder, skal der indføres en procedure på byggepladsen om, at der i perioden marts-september skal udføres tilsyn med midlertidige vandhuller, og i tilfælde af padder vil disse blive flyttet til eksisterende vandhuller. I det omfang padderne er omfattet af bilag IV til EU's habitatdirektiv vil flytningen kræve en dispensation fra Miljøstyrelsen i medfør af § 12 i bekendtgørelse nr. 1466 af 6. december 2018 om fredning af visse dyre og plantearter og pleje af tilskadedekommet vildt (artsfredningsbekendtgørelsen). Europa-Kommissionen skal også underrettes om dispensationen. Ved pauser i byggeriet vil der blive opsat padderhegn. Det vil generelt blive søgt undgået, at der opstår vandhuller i byggeområdet.

11.1.4. Jordbund og forurenede jord

I forbindelse med anlæggelse af de nye hangaretter, veje og støjvolde, vil der være behov for håndtering af store mængder jord. Eventuel overskudsjord vil, så vidt muligt, blive søgt anvendt internt på området. Der skal endvidere benyttes større mængder jord til etablering af støjvoldene, og det kan derfor blive nødvendigt at køre rent jord ind til området udefra.

Overskudsjord fra byggeprojektet vil blive anvendt til støjafskærmning. Overskudsjorden hidrører fra arealer, der er delvist kortlagt på vidensniveau 1, jf. afsnit 3.4.2 ovenfor. Det vil alene være ren og lettere forurenede jord fra afgravning i området, der vil blive genanvendt. De lettere forurenede materialer vil blive indbygget og afdækket med miljønet samt minimum 0,5 m rene materialer. Jord, der er forurenede over Miljøstyrelsens afskæringskriterium, vil derimod ikke blive genanvendt, men bortkørt til godkendt modtageanlæg.

Der er i 2018 udarbejdet omfattende undersøgelser af jord- og grundvandsforurening i den sydvestlige del af flyvestationen, hvor F-35-komplekset etableres. Undersøgelserne indgår i miljøkonsekvensvurderingen som klassificeret bilag, og der pågår pt. supplerende forureningsundersøgelser. Resultaterne af undersøgelserne anvendes i den jordhåndteringsplan og risikovurdering, der vil blive udarbejdet forud for etablering af støjvolden.

11.1.5. Vand

I anlægsprojektet vil der potentielt være risiko for spild af olieprodukter og andre kemiske stoffer, enten i forbindelse med spild fra oplag eller ved uheld med køretøjer og arbejdsmagasiner på byggepladsen.

Med henblik på at undgå forurening af overfladevand og grundvand ved uheld udarbejdes en miljøplan for anlægsarbejdet med beskrivelse af forholdsregler i forbindelse med uheld, f.eks. udslip af olie fra en væltet arbejdsmaskine. Der vil derudover skulle afledes spildevand fra skurby under anlægsfasen. Spildevandet forventes afledt til renseanlæg, evt. via samle-tank.

Der er i 2018 udarbejdet omfattende undersøgelser af jord- og grundvandsforurening i den sydvestlige del af Flyvestation Skrydstrup, hvor F-35-komplekset etableres. Der pågår pt. supplerende forureningsundersøgelser. Resultaterne af undersøgelserne anvendes i den jordhåndteringsplan og risikovurdering, der vil blive udarbejdet forud for etablering af støjafskærmning. I forbindelse med anlægsprojektet vil overskudsjord fra byggeprojektet blive anvendt til støjafskærmning. Overskudsjorden hidrører fra arealer, der delvist er kortlagt på vidensniveau 1, jf. afsnit 3.4.2 ovenfor. Det vil alene være ren og lettere forurenede jord fra afgravning i området, der vil blive genanvendt. De lettere forurenede materialer vil blive indbygget og afdækket med miljønet samt minimum 0,5 m rene materialer. Jord, der er forurenede over Miljøstyrelsens afskæringskriterium, vil derimod ikke blive genanvendt, men bortkørt til godkendt modtageanlæg. Der vurderes ikke med støjafskærmningen at ske en forværring af miljøpåvirkning af grundvandet.

11.1.6. Luft og klima

I anlægsprojektet kan der forekomme lokale påvirkninger som følge af støv fra byggearbejdet, transport og oplagring af materiale m.v.

Generelt vil støv, der spredes i omgivelserne, lægge sig på overflader inden for en radius på 500 m fra kilden. Det er meget sjældent, at der opleves støvgener uden for en radius på 1 km. Det kan dog ikke udelukkes, at der særligt ved en enkelt bolig på grund af den kortere afstand i perioder kan forekomme støvgener fra transport og anlægsarbejde. Støvgener vil blive reduceret ved foranstaltninger såsom vanding, køreplader og afvask af maskiner.

Der vil derudover forekomme emissioner fra kørende materiel.

11.1.7. Kulturarv og arkæologi

Projektområdet for anlægsprojektet rummer ikke arealer af kulturhistorisk værdi eller arkæologisk interesse, fredninger, kendte fortidsminder eller beskyttede sten- og jorddiger. Der er to ikke-fredede fortidsminder indenfor byggefeltet. Fortidsminder indenfor projektområdet er blevet katalogiseret ved arkæologisk undersøgelse, og arealet er frigivet til anlægsarbejder.

Det vurderes, at det planlagte projekt ikke vil have væsentlig negativ påvirkning på kulturhistoriske interesser eller medføre tilstandsændringer på fredede fortidsminder.

11.2. Miljømæssige konsekvenser af driftsprojektet

Driftsprojektet omfatter flystøj og terminalstøj fra Forsvarets aktiviteter på Flyvestation Skrydstrup. Miljøkonsekvensvurderingen har imidlertid omfattet den samlede drift af flyvestationen inklusive civile aktiviteter. Den følgende beskrivelse omfatter, jf. afgrænsningen af driftsprojektet, alene de miljømæssige konsekvenser af flystøj og terminalstøj, men beskrivelsen – og miljøkonsekvensvurderingen – omfatter både støj fra Forsvarets aktiviteter og civile aktiviteter.

Det forventes, at de sidste F-16-kampfly er udfaset med udgangen af 2024, og at F-35-kampflyene opstarter flyvning i 2023. Tidligere F-16-funktioner vil blive lukket ned, og værkstedsfunktioner m.v. flyttes over til det nye kompleks i Flyvestation Skrydstrups sydvestlige område.

Den gennemførte miljøkonsekvensvurdering indeholder en habitatscreening, som viser, at der i driftsfasen som i dag vil være en støjpåvirkning af Natura 2000-områder, men det vurderes, at projektet ikke vil medføre væsentlig påvirkning af udpegningsgrundlaget for de Natura 2000-områder, som ligger nærmest Flyvestation Skrydstrup, herunder fuglearterne på udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområde F59. Der er således ikke grundlag for at gennemføre en konsekvensvurdering.

Der vil være en støjpåvirkning af f.eks. flagermus, der er sammenlignelig med den støjpåvirkning, der sker i dag. På den baggrund vurderes det, at der ikke vil ske en ændring i bilag IV-arternes mulighed for at anvende området sammenlignet med i dag, og der vil dermed heller ikke fra driftsprojektet være en påvirkning af eventuelle yngle- og rasteområder.

11.2.1. Befolkning og menneskers sundhed

Der kan på baggrund af den nuværende viden ikke siges noget definitivt om, hvilken effekt anvendelsen af F-35-kampfly vil få på befolkning og menneskers sundhed.

For at få belyst dette vil der blive iværksat en række tiltag. For det første vil den eksisterende viden blive afdækket gennem bl.a. litteraturstudier og kontakt til andre nationer med F-35-kampfly. Herefter vil den nærmere afgrænsning af yderligere undersøgelser af menneskers sundhed, produktionshusdyr samt vibrationer og lavfrekvent støj blive fastlagt med inddragelse af naboer, interesseorganisationer og forskere. Dette vil ske på en række workshops som Forsvarsministeriet vil være vært for. Endeligt vil der skulle gennemføres yderligere undersøgelser. Tidshorisonten vil afhænge af undersøgelsesdesignet, men der må på enkelte områder forventes flerårige undersøgelser.

11.2.1.1. Flystøj

Et antal boliger vil være belastede af støjniveauer over Miljøstyrelsens grænseværdier for gennemsnitsstøj.

Dette er forsøgt imødegået ved at tilrettelægge flyveveje, flyveprofiler og timingen af flyvninger således, at støjbelastningen minimeres. Der vil imidlertid stadig være områder, hvor Miljøstyrelsens vejledende grænseværdier for flystøj overskrides.

Det vurderes, at 618 boliger vil blive belastet af støjniveauer over Miljøstyrelsens grænseværdier for gennemsnitsstøj, når F-35 er fuldt indfaset. En række flyvninger er undtaget regulering, men når de medtages, vil ca. 895 boliger være belastede af støjniveauer over Miljøstyrelsens grænseværdier for gennemsnitsstøj.

11.2.1.2. Terminalstøj

F-16 kampflyene vil i den resterende operative periode være placeret i den sydøstlige del af flyvestationen. Som følge heraf vil Miljøstyrelsens vejledende grænseværdier for terminalstøj blive overskredet i en kortere årrække, primært i et område syd og sydøst for flyvestationen.

Genevirkningen fra terminalstøj bliver mindre end i dag for den fremtidige driftsperiode, hvor F-35 udgør Danmarks kampflykapacitet. Det skyldes blandt andet placeringen og støjafskærmningen af F-35-komplekset samt fraværet af accelerationstests og motorafprøvninger.

Miljøstyrelsens vejledende grænseværdier for terminalstøj vil i forholdsvis begrænsede perioder fortsat blive overskredet, men fortrinsvis i situationer, hvor der er udenlandske kampfly på flyvestationen, eller hvor der gennemføres mørkeflyvninger.

11.2.2. Vibrationer, infralyd og lavfrekvent støj

Vibrationer, infralyd og lavfrekvent støj har ikke været en del af den foretagne miljøkonsekvensvurdering.

For at samle op på den eksisterende viden på området vil der blive udarbejdet et litteraturstudie. Der vil endvidere blive taget kontakt til andre lande, der allerede har modtaget F-35-kampfly med henblik på indsamling af erfaringer. Når der er et overblik over den eksisterende viden, vil der med inddragelse af naboer, interesseorganisationer og forskere blive taget stilling til nærmere afgrænsning af evt. yderligere undersøgelser.

11.2.3. Flora og Fauna

I driftsfasen vil der, som i dag, være en støjpåvirkning af Natura 2000-områder, men det vurderes, at projektet ikke vil medføre væsentlig påvirkning af udpegningsgrundlaget for de Natura 2000-områder, som ligger nærmest Flyvestation Skrydstrup, herunder beskyttede fuglearter i Pamhule Skov og Stevning Dam.

12. Forholdet til EU-retten

12.1. Forholdet til VVM-direktivet og miljøvurderingsdirektivet

Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 2011/92/EU af 13. december 2011 om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet som ændret ved Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 2014/52/EU af 16. april 2014 (VVM-direktivet) og Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 2001/42/EF af 27. juni 2001 om vurdering af bestemte planers og programmers indvirkning på miljøet (miljøvurderingsdirektivet) indeholder forpligtelser til at gennemføre miljøvurderinger af henholdsvis konkrete projekter og planer og programmer.

Ved projekter samt planer og programmer, som kan have grænseoverskridende miljøeffekter, gælder der efter VVM-direktivets artikel 7-9 henholdsvis miljøvurderingsdirektivets artikel 7-9 særlige procedurekrav, herunder om inddragelse af myndigheder og offentligheden i berørte medlemsstater.

VVM-direktivet og miljøvurderingsdirektivet er gennemført i dansk ret ved bl.a. lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) (miljøvurderingsloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 1225 af 25. oktober 2018.

Efter miljøvurderingslovens § 3 finder loven ikke anvendelse på planer og programmer, der alene tjener et nationalt forsvarsformål. Bestemmelsen implementerer miljøvurderingsdirektivets artikel 3, stk. 8.

Det følger endvidere af miljøvurderingslovens § 4, stk. 1, at forsvarsministeren kan beslutte, at et projekt, der alene tjener et forsvarsformål, skal undtages fra lovens regler, hvis ministeren vurderer, at en anvendelse af loven på projektet vil skade forsvarsformålet. Bestemmelsen implementerer VVM-direktivets artikel 1, stk. 3. Det er ved forberedelsen af F-35-projektet besluttet at anvende denne undtagelse.

F-35-projektet, der alene tjener et nationalt forsvarsformål, er således ikke omfattet af forpligtelserne i VVM-direktivet og miljøvurderingsdirektivet til at gennemføre miljøvurderinger. Forsvarsministeriet har dog valgt at udarbejde en miljøkonsekvensvurdering som omtalt i bl.a. afsnit 11 ovenfor.

12.2. Forholdet til habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet

Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter med senere ændringer (habitatdirektivet) har overordnet set til formål at danne grundlag for udpegning og beskyttelse af et sammenhængende europæisk, økologisk net af særlige bevaringsområder under betegnelsen Natura 2000, jf. direktivets artikel 3, stk. 1.

I medfør af direktivet er der i Danmark udpeget en række særlige beskyttelsesområder (habitatområder). Habitatdirektivets beskyttelsesbestemmelser omfatter samtidig også de fuglebeskyttelsesområder, der er udpeget af hensyn til fuglebeskyttelse efter Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/147/EF af 30. november 2009 om beskyttelse af vilde fugle med senere ændringer (fuglebeskyttelsesdirektivet). De udpegede områder betegnes Natura 2000-områder.

Det følger af habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, at der i forbindelse med bl.a. anlægsprojekter skal gennemføres en vurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området ("konsekvensvurdering"), hvis det ikke efter en vurdering ("habitatscreening") kan udelukkes, at projektet vil kunne påvirke området væsentligt. Hvis konsekvensvurderingen viser, at projektet kan skade Natura 2000-området (udpegningsgrundlaget), kan projektet ikke gennemføres, medmindre betingelserne i direktivets artikel 6, stk. 4, for at fravige beskyttelsen af Natura 2000-området er opfyldt.

På baggrund af ordlyden af artikel 6, stk. 3, og retspraksis fra EU-Domstolen, kan fremgangsmåden efter bestemmelsen opdeles i tre trin. For det første skal myndigheden, hvis planen eller projektet ikke er direkte forbundet med eller nødvendig for forvaltningen af et Natura 2000-område, foretage en habitatscreening af, om planen eller projektet i sig selv eller i sammenhæng med andre projekter kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt. Hvis habitatscreeningen viser, at planen eller projektet kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal der for det andet foretages en nærmere konsekvensvurdering af planen eller projektet. Konsekvensvurderingen foretages med henblik på at vurdere, om planen eller projektet vil skade Natura 2000-områdets integritet. Der kan – som det sidste trin – gives tilladelse til planen eller projektet, hvis der på grundlag af konsekvensvurderingen opnås vished for, at planen eller projektet ikke vil skade Natura 2000-områdets integritet.

Der foreligger en betydelig praksis fra EU-Domstolen om kravene til undersøgelserne i forbindelse med fysiske anlægsprojekter i og tæt ved Natura 2000-områder. Det fremgår af EU-Domstolens dom i sag C-127/02 (Waddenzee), at kriteriet for at godkende en plan eller et projekt er, at det efter en konkret vurdering "uden rimelig tvivl" og "ud fra et videnskabeligt synspunkt" kan fastslås, at planen eller projektet ikke vil skade lokalitetens integritet.

Det er efter EU-Domstolens praksis en gyldighedsbetingelse for den omhandlede tilladelse – i dette tilfælde den foreslåede anlægslovs funktion som tilladelse til projektet –, at der er foretaget den fornødne vurdering (habitatscreening) og om nødvendigt konsekvensvurdering.

Habitatdirektivet giver dog mulighed for, at en plan eller et projekt, på trods af at virkningerne på Natura 2000-områderne vurderes negativt, kan tillades, hvis planen eller projektet gennemføres af "bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser, herunder af social eller økonomisk art, fordi der ikke findes nogen alternativ løsning", og myndigheden træffer alle nødvendige kompensationsforanstaltninger for at sikre, at den globale sammen-

hæng i Natura 2000-områder beskyttes, jf. habitatdirektivets artikel 6, stk. 4. Det fremgår af bestemmelsen, at medlemsstaterne skal underrette Europa-Kommissionen om, hvilke kompensationsforanstaltninger der træffes.

Hvis der er tale om en lokalitet med en prioriteret naturtype eller en prioriteret art, kan projektet eller planen alene tillades gennemført trods skadelige virkninger på Natura 2000-områder, hvis dette sker af "hensynet til menneskers sundhed og den offentlige sikkerhed eller væsentlige gavnlige virkninger på miljøet, eller – efter udtalelse fra Europa-Kommissionen – andre bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser".

Habitatdirektivet definerer ikke, hvad der skal forstås ved "bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser", og EU-Domstolen har endnu ikke givet klare retningslinjer for fortolkningen af formuleringen. Artikel 6, stk. 4, andet afsnit, nævner imidlertid, som anført, hensynet til menneskers sundhed og den offentlige sikkerhed eller væsentlige gavnlige virkninger på miljøet som eksempler på sådanne bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser.

Af Europa-Kommissionens vejledning vedrørende artikel 6, stk. 4 ("Forvaltning af Natura 2000-lokaliteter – Bestemmelserne i artikel 6 i habitatdirektivet 92/43/EØF" af 21. november 2018), fremgår bl.a., at det er rimeligt at antage, at der med formuleringen henvises til situationer, hvor de påtænkte planer eller projekter viser sig at være uundværlige bl.a. som led i foranstaltninger eller politikker, der tager sigte på at beskytte grundlæggende værdier for borgernes liv (helbred, sikkerhed, miljø) og som led i statens og samfundets grundlæggende politik.

For så vidt angår betingelsen om, at der skal træffes nødvendige "kompenserende foranstaltninger", skal dette forstås som beskyttelsesforanstaltninger, der er fastsat i et projekt med henblik på at kompensere for de negative virkninger af det pågældende projekt på et Natura 2000-område. Disse adskiller sig fra "afhjælpende foranstaltninger", som er foranstaltninger integreret i det pågældende projekt med henblik på at undgå eller reducere eventuelle skadelige virkninger af projektet for at sikre, at dette ikke skader Natura 2000-områdets integritet.

Efter habitatdirektivets artikel 12 og 13 skal medlemsstaterne derudover træffe de nødvendige foranstaltninger til at indføre en streng beskyttelsesordning i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er omfattet af bilag IV, litra a, og de plantearter, der er omfattet af bilag IV, litra b (under ét kaldet "bilag IV-arter"), med forbud mod bl.a. forsætlig forstyrrelse af disse arter og for så vidt angår dyrearter ligeledes beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder. Det betyder, at projekter ikke kan gennemføres, hvis de vil indebære en overtrædelse af forbuddet. Der skal gælde nationale bestemmelser, der foreskriver et forbud som omhandlet i artikel 12 og 13.

Habitatdirektivets artikel 12 og 13 kan fraviges under de betingelser, der fremgår af artikel 16, som er restriktive, og som indebærer forelæggelse for Europa-Kommissionen i en årlig rapport. En fravigelse kan bl.a. være begrundet i hensynet til den offentlige sundhed og sikkerhed eller af andre bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser, jf. artikel 16, stk. 1, litra c.

En tilsvarende beskyttelsesordning med fravigelsesbestemmelser gælder efter Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/147/EF af 30. november 2009 om beskyttelse af vilde fugle (fuglebeskyttelsesdirektivet).

Fuglebeskyttelsesdirektivet har bl.a. til formål at beskytte levestederne for fuglearter i EU, som er sjældne, truede eller følsomme overfor ændringer af levesteder. Det følger af artikel 1, at fuglebeskyttelsesdirektivet vedrører beskyttelse af alle de fuglearter, som i vild tilstand har deres naturlige ophold på EU-medlemsstaternes område, hvor EU-traktaten finder anvendelse. Direktivet gælder for fugle samt for deres æg, reder og levesteder.

Direktivets artikel 5 forpligter medlemsstaterne til at træffe de nødvendige foranstaltninger til at indføre en generel ordning til beskyttelse af fuglearter, som i vild tilstand har deres naturlige ophold på EU-medlemsstaternes område. Beskyttelsesordningen skal bl.a. omfatte forbud mod forsætligt at dræbe eller indfange fuglene, forsætligt at ødelægge eller beskadige deres reder og æg samt forsætligt at forstyrre fuglene navnlig i yngletiden, i det omfang, en sådan forstyrrelse har væsentlig betydning for beskyttelsen af fuglene.

Derudover indeholder fuglebeskyttelsesdirektivets artikel 9 en undtagelsesbestemmelse til beskyttelsesordningen i artikel 5, som svarer til undtagelsen efter artikel 6, stk. 4, i habitatdirektivet. Det følger således af fuglebeskyttelsesdirektivets artikel 9, at medlemsstaterne bl.a. af hensyn til den offentlige sundhed og sikkerhed kan fravige artikel 5, såfremt der ikke findes nogen anden tilfredsstillende løsning.

Forsvarsministeriet har foretaget habitatvurdering af det samlede projekt. Konklusionen på habitatvurderingen fremgår af miljøkonsekvensvurderingen og viser, at der ikke vil være en væsentlig påvirkning af Natura 2000-områder. Konklusionen baseres på to gennemførte habitatscreeninger. Det konkluderes endvidere, at det samlede projekt ikke vil beskadige eller ødelægge yngle og rasteområder for bilag IV-dyrearter, ligesom projektet ikke vil ødelægge bilag IV-plantearter. Der henvises til den nærmere beskrivelse i afsnit 6.2 og 11. Det betyder, at det samlede projekt omfattet af den foreslåede anlægslov vurderes at overholde habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, og artikel 12 og 13. Der gøres i forbindelse med det samlede projekt derfor ikke brug af undtagelserne i habitatdirektivets artikel 6, stk. 4, og artikel 16.

Herudover gennemfører lovforslagets kapitel 3 artikel 6, stk. 3 og 4, samt artikel 12, 13 og 16 i habitatdirektivet samt artikel 5 og 9 i fuglebeskyttelsesdirektivet med henblik på at sikre overholdelse af direktiverne i tilfælde af ændringer i anlægsprojektet efter § 1, stk. 4, efter den foreslåede anlægslovs ikrafttræden.

13. Regionale konsekvenser, herunder for landdistrikter

Lovforslaget forventes at føre til fastholdelse af et stort antal statslige arbejdspladser på Flyvestation Skrydstrup i Haderslev Kommune. Lovforslaget vurderes således at have væsentlige positive konsekvenser for omegnen af Flyvestation Skrydstrup.

Det vurderes, at driftsprojektet kan have væsentlige negative konsekvenser for udviklingen i omegnen af Flyvestation Skrydstrup, da driftsprojektet medfører en væsentlig ændring af støjbilledet, som kan gøre bosætning udvalgte steder i umiddelbar nærhed af flyvestationen uattraktiv. Det kan medføre, at de generelle udfordringer på boligmarkedet i landdistrikter og yderområder forstærkes for området. Det vurderes dog samtidig, at den foreslåede kom-

pensionsordning for støjgener har positive konsekvenser for de berørte beboere omkring flyvestationen, idet kompensationsordning bl.a. indeholder tilbud om støjsikring.

14. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Et udkast til lovforslaget har i perioden fra den 10. januar 2020 til den 8. februar 2020 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.

Advokatrådet, Akademikerne (AC), Amnesty International, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Danmarks Fiskeriforening, Danmarks Jægerforbund, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Vindmølleforening, Danmarks Sportsfiskerforbund, Dansk Botanisk Forening, Dansk Byggeri, Dansk Erhverv, Dansk Industri, Dansk Ornitologisk Forening, Dansk Skovforening, Danske Advokater, Danske Landskabsarkitekter, Danske Regioner, DANVA (Dansk Vand- og Spildevandsforening), Datatilsynet, Den Danske Dommerforening, FH (Fagbevægelsens Hovedorganisation), Flyvestation Skrydstrup Naboer, Friluftsrådet, Greenpeace Danmark, Haderslev Kommune, Institut for Menneskerettigheder, Justitia, KL, Kolding Kommune, Københavns Universitet, Landbrug og Fødevarer, Landdistrikternes Fællesråd, NOAH, Parcelhusejernes Landsforening, Region Syddanmark, Retspolitisk Forening, Rådet for Grøn Omstilling, Samtlige byretspræsidenter, Støjgruppen omkring Fighter Wing Skrydstrup, Syddansk Universitet, Tønder Kommune, Vestre Landsret, WWF Verdensnaturfonden, Østre Landsret, Aalborg Universitet og Aarhus Universitet.

15. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Lovforslaget vurderes at indebære mindreudgifter for Haderslev Kommune, idet opgaven med at føre tilsyn med flystøj og terminalstøj fra Forsvarets aktiviteter på Flyvestation Skrydstrup foreslås overdraget fra Haderslev Kommune til Miljøstyrelsen.	Udgifterne til anlægsprojektet forventes at andrage 1 mia. kr. Udgifterne afholdes inden for den samlede økonomiske ramme til kampflyanskaffelsen på 20 mia. kr. (2015-pl). Det skønnes, at nettoudgiften til støjkompensation, inkl. administration af ordningen, vil udgøre i størrelsesordenen 250 mio. kr., som afholdes over den 10-årige perio-

		<p>de, hvor tilbuddet om kompensation foreslås at gælde. Udgifterne afholdes inden for den økonomiske ramme til kampflyanskaffelsen på 20 mia. kr. (2015-pl).</p> <p>Lovforslaget indebærer desuden, at opgaven med at føre tilsyn med flystøj og terminalstøj fra Forsvarets aktiviteter på Flyvestation Skrydstrup overdrages fra Haderslev Kommune til Miljøstyrelsen. Det anslås, at udgifterne til opgaven andrager samlet 1,8 mio. kr. årligt, når opgaven er fuldt overdraget.</p>
<p>Implementeringskonsekvenser for stat, kommuner og regioner</p>	<p>Lovforslaget vurderes at indebære mindskede administrative omkostninger for Haderslev Kommune, idet opgaven med at føre tilsyn med flystøj og terminalstøj fra Forsvarets aktiviteter på Flyvestation Skrydstrup foreslås overdraget fra Haderslev Kommune til Miljøstyrelsen.</p>	<p>Lovforslaget indebærer, at der sker fravigelser af regler i den almindelige plan-, bygge-, natur- og miljølovgivning m.v., men at Forsvarsministeriet skal varetage hensynene i de pågældende bestemmelser. Dette vurderes at indebære øgede administrative omkostninger for Forsvarsministeriet.</p> <p>Den foreslåede kompensationsordning for støjbelastede borgere i området omkring Flyvestation Skrydstrup vil indebære øgede</p>

		<p>administrative omkostninger for Forsvarsministeriet, ekspropriationskommissionen og eventuelt en taksationskommission.</p> <p>Endelig vil lovforslaget indebære, at opgaven med at føre tilsyn med flystøj og terminalstøj fra Forsvarets aktiviteter på Flyvestation Skrydstrup overdrages fra Haderslev Kommune til Miljøstyrelsen, hvilket vil indebære øgede administrative omkostninger for Miljøstyrelsen.</p> <p>Udgifter forbundet med disse administrative konsekvenser afholdes inden for den økonomiske ramme til kampflyanskaffelsen på 20 mia. kr. (2015-pl).</p>
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Med lovforslaget vil retten skulle påse, at omkostningerne ved søgsmål om forhold vedrørende miljøet ikke er uoverkommeligt høje for de berørte parter. Dette vurderes at kunne indebære positive konsekvenser for bor-	Lovforslaget indebærer afskæring af klageadgang for afgørelser vedrørende anlægsprojektet efter en række love. Lovforslaget vurderes på den baggrund at kunne have negative administrative konsekvenser for de borgere, som efter

	<p>gerne</p> <p>Lovforslaget indeholder derudover en bemyndigelse til at fastsætte nærmere regler om kompensation for støjgener fra Flyvestation Skrydstrup. Lovforslaget vurderes i den henseende at have positive konsekvenser for borgere i området omkring Flyvestation Skrydstrup, som omfattes af kompensationsordningen.</p>	<p>de pågældende regler ville være klageberettiget, men som med lovforslaget får afskåret klageadgangen.</p> <p>Lovforslaget indebærer endvidere en tidsmæssig begrænsning af muligheden for at anlægge sag ved retten om afgørelser truffet i medfør af loven, hvilket vurderes at kunne indebære negative konsekvenser for borgerne.</p>
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	<p>Forsvarsministeriet har fået udarbejdet en miljøkonsekvensvurdering for projektet for at belyse de miljømæssige konsekvenser af henholdsvis anlægsprojektet og driftsprojektet.</p> <p>Miljøkonsekvensvurderingen, som indeholder en habitat-screening, har vist, at der i forbindelse med anlægsprojektet ikke vil være en væsentlig påvirkning af Natura 2000-områderne. Miljøkonsekvensvurderingen konkluderer endvidere, at anlægsprojektet ikke vil medføre nogen påvirkning af bilag IV-arters yngle- og rasteområder. Samtidig vurderes det, at</p>

		<p>anlægsarbejdet i øvrigt ikke vil påvirke områdets økologiske funktionalitet for bilag IV-arter, hvis sådanne arter mod forventning forekommer i området.</p> <p>Miljøkonsekvensvurdering indeholder en habitatscreening, som viser, at der i driftsfasen som i dag vil være en støjpåvirkning af Natura 2000-områder, men det vurderes, at projektet ikke vil medføre væsentlig påvirkning af udpegningsgrundlaget for de Natura 2000-områder, som ligger nærmest Flyvestation Skrydstrup. Det vurderes heller ikke, at der vil ske en ændring i bilag IV-arternes mulighed for at anvende området sammenlignet med i dag, og der vil dermed heller ikke fra driftsprojektet være en påvirkning af eventuelle yngle- og rasteområder.</p>
<p>Forholdet til EU-retten</p>	<p>F-35-projektet tjener alene et nationalt forsvarsformål, og projektet er derfor undtaget fra kravet om miljøvurdering efter § 3 i miljøvurderingsloven. Lovens § 3 implementerer artikel 3, stk. 8, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om vurdering af bestemte planers og programmers indvirkning på miljøet.</p> <p>Det er desuden besluttet at undtage det</p>	

	<p>samlede projekt fra miljøvurderingslovens § 4, stk. 1, da det vurderes, at en anvendelse af miljøvurderingslovens regler på projektet vil skade det nationale forsvarsformål. Lovens § 4, stk. 1, implementerer artikel 1, stk. 3, i VVM-direktivet.</p> <p>Forsvarsministeriet har imidlertid valgt at udarbejde en miljøkonsekvensvurdering af projektet. Det samlede projekt vurderes på baggrund af den gennemførte miljøkonsekvensvurdering at overholde kravene i habitatdirektivet samt fuglebeskyttelsesdirektivet.</p> <p>Derudover gennemfører lovforslagets kapitel 3 dele af habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet med henblik på at sikre overholdelse af direktiverne i tilfælde af ændringer i anlægsprojektet.</p>	
Går videre end minimumskrav i EU-regulering (sæt X)	Ja	Nej X

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

I den foreslåede § 1, stk. 1, fastslås det, at loven har til formål at fastlægge rammerne for et samlet projekt vedrørende udbygning og dele af driften af Flyvestation Skrydstrup, således at der sikres en optimal anvendelse af Danmarks kampflykapacitet under behørig iagttagelse af plan-, miljø- og naturbeskyttelsesmæssige hensyn.

Bestemmelsen fastsætter lovens overordnede formål og indebærer bl.a., at loven vil udgøre de planmæssige rammer for udbygningen af Flyvestation Skrydstrup.

Efter det foreslåede stk. 2 vil det samlede projekt efter stk. 1 bestå af et anlægsprojekt og et driftsprojekt.

Det følger af stk. 2, nr. 1, at anlægsprojektet vil indebære, at Flyvestation Skrydstrup udbygges i overensstemmelse med det kort, der fremgår af bilag 1, ved anlæggelsen af et bygningskompleks og infrastruktur til brug for kampflykapaciteten samt ved etablering af støjafskærmning.

Den foreslåede bestemmelse indebærer, at udbygningen af flyvestationen vil skulle ske i overensstemmelse med kortmaterialet i bilag 1, som fastlægger anlæggets placering og udformning.

I forbindelse med anlægsprojektet vil der ske nedrivning af bygninger samt anlæg af et nyt F-35-kompleks i flyvestationens sydvestlige hjørne. Komplekset vil bestå af en hovedbyg-

ning med nye stabs- og føringsfaciliteter samt undervisnings-, værksteds-, kontor-, og velfærdsfaciliteter, nye hangaretter og faciliteter til afvisningsberedskabet samt parkeringspladser. Der henvises til afsnit 2.4 for en nærmere beskrivelse af byggeriet. Endvidere vil der som en del af komplekset blive etableret støjafskærmning i form af bl.a. jordvolde. Derimod vil etablering af grundvandskølingsanlæg til brug for køling af bygningerne ikke være omfattet af anlægsprojektet. Bygge- og anlægsaktiviteterne relaterer sig direkte eller indirekte til den fremtidige drift af F-35-kampflyene.

Anlægsprojektet forventes at være endeligt afsluttet ved fuld indfasning af F-35-kampflyene i 2027.

Det følger af det foreslåede *stk. 2, nr. 2*, at det samlede projekt endvidere består af et driftsprojekt, som vedrører flystøj og terminalstøj fra Forsvarets aktiviteter på Flyvestation Skrydstrup. Driftsprojektet omfatter flystøj og terminalstøj i perioden før, under og efter anlægsprojektet.

Det driftsprojekt, der foreslås reguleret med dette lovforslag, omfatter flystøj og terminalstøj fra Forsvarets aktiviteter på Flyvestation Skrydstrup. Driftsprojektet omfatter således flystøj, som er støj fra startende og landende fly samt taxikørsel i forbindelse med start og landing, samt terminalstøj, som er støj fra samtlige støjkloder på flyvestationen med undtagelse af flystøj, støj fra flyvestationens skydebane, støj fra sprængninger i harmoniseringsbanen og støj fra brandøvelser. Flystøj og terminalstøj omfatter i forhold til driftsprojektet ligeledes lavfrekvent støj og infralyd samt vibrationer.

Driftsprojektet omfatter dermed ikke støj fra flyvestationens skydebane, støj fra sprængninger i harmoniseringsbanen og støj fra brandøvelser. Driftsprojektet omfatter endvidere ikke støj fra civile aktiviteter på flyvestationen, såsom støj fra private fly, der benytter flyvestationens landingsbaner. De nærmere rammer for disse former for støj vil skulle fastsættes i en miljøgodkendelse efter de almindelige regler herfor.

Driftsprojektet vil omfatte flystøj og terminalstøj fra Forsvarets aktiviteter på flyvestationen fra tidspunktet for lovens ikrafttrædelse. Driftsprojektet omfatter dermed driften af Flyvestation Skrydstrup før, under og efter anlægsprojektets gennemførelse. Reguleringen af driftsprojektet foreslås således at omfatte driften i den fase, hvor F-16-kampflyene udgør Danmarks kampflykapacitet, den efterfølgende fase, hvor F-16-kampflyene og F-35-kampflyene tilsammen udgør kampflykapaciteten, og den senere fase, hvor F-35-kampflyene alene udgør den samlede kampflykapacitet.

Med *stk. 3* foreslås det, at anlægsprojektet og driftsprojektet gennemføres inden for rammerne af de udførte vurderinger af projekternes indvirkning på miljøet, jf. dog det foreslåede *stk. 4*.

Udgangspunktet efter lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) (miljøvurderingsloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 1225 af 25. oktober 2018, er, at der for visse planer og programmer samt konkrete projekter skal gennemføres miljøvurderinger og herunder iagttages særlige procedurekrav, bl.a. om inddragelse af myndigheder og offentligheden.

Det følger dog af § 3 i miljøvurderingsloven, at reglerne ikke finder anvendelse på planer og programmer, der alene tjener et nationalt forsvarsformål. Miljøvurderingslovens § 3 imple-

menterer artikel 3, stk. 8, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv af 2001/42/EF af 27. juni 2001 om vurdering af bestemte planers og programmers indvirkning på miljøet (miljøvurderingsdirektivet).

Det følger desuden af § 4, stk. 1, i miljøvurderingsloven, at reglerne ikke finder anvendelse på projekter eller dele af projekter, som alene tjener et nationalt forsvarsformål eller alene tjener et civilt beredskabsformål, hvis forsvarsministeren vurderer, at dette vil skade disse formål. Miljøvurderingslovens § 4, stk. 1, implementerer artikel 1, stk. 3, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/92/EU af 13. december 2011 om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/52/EU af 16. april 2014 (VVM-direktivet).

Udbygningen af Flyvestation Skrydstrup med henblik på at sikre en optimal anvendelse af Danmarks kampflykapacitet er et projekt, der alene tjener et nationalt forsvarsformål. Derudover betyder særlige sikkerhedshensyn forbundet med etableringen af bygningskomplekset og infrastrukturen til brug for de nye F-35-kampfly, at en VVM-vurdering, herunder særligt kravene til offentliggørelse, vil kunne skade formålet med anlægsprojektet. Driftsprojektet, som vil omfatte flystøj og terminalstøj fra Forsvarets aktiviteter på flyvestationen, tjener ligeledes alene et nationalt forsvarsformål. På den baggrund har forsvarsministeren besluttet at undtage det samlede projekt fra kravet om VVM-vurdering.

Med henblik på at sikre, at reguleringen i videst muligt omfang fortsat opfylder hensynene bag VVM-direktivet, har Forsvarsministeriet imidlertid som led i det lovforberedende arbejde gennemført en miljøkonsekvensvurdering, der har været tilrettelagt som en VVM-lignende undersøgelse. Det er sket for at belyse projektets indvirkning på miljøet.

Proceduren for miljøkonsekvensvurderingen har desuden i størst muligt omfang fulgt proceduren for en sædvanlig VVM-procedure, herunder ved gennemførelse af offentlige høringer og offentliggørelse.

Forsvarsministeriet har endvidere – bl.a. for at opfylde EU-retlige forpligtelser i relation til beskyttelse af Natura 2000-områder og beskyttelse af de arter, der er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra a (bilag IV-arter) – gennemført habitatscreeninger af påvirkningen af Natura 2000-områder samt en vurdering af påvirkningen af yngle- eller rasteområder for bilag IV-arter ved det der udgør anlægsprojektet og driftsprojektet. Habitatscreeningerne og vurderingen af bilag IV-arter har fulgt den sædvanlige procedure herfor, som bl.a. fremgår af habitatbekendtgørelsen. Konklusionerne fra de gennemførte habitatscreeninger og vurderingen af påvirkning af bilag IV-arter er indarbejdede i miljøkonsekvensvurderingen. Det konkluderes samlet, at der ikke vil være en væsentlig påvirkning af Natura 2000-områder. Det konkluderes endvidere, at det samlede projekt ikke vil beskadige eller ødelægge yngle og rasteområder for bilag IV-dyrearter, ligesom projektet ikke vil ødelægge bilag IV-plantearter.

Der henvises til den nærmere beskrivelse i afsnit 6.2 og 11 i de almindelige bemærkninger.

Det påhviler efter bestemmelsen forsvarsministeren at sikre, at udførelsen af bygge- og anlægsarbejdet sker på en sådan måde, at indvirkningerne på miljøet, herunder påvirkninger af Natura 2000-områder og bilag IV-arter, holdes inden for rammerne af de forudsætninger, der ligger til grund for de udførte vurderinger af projektets indvirkninger på miljøet, herunder angivelsen af afhjælpende og kompenserende tiltag.

Der henvises i øvrigt til afsnit 6 og 11 i de almindelige bemærkninger.

Med *stk. 4* foreslås det, at forsvarsministeren kan meddele tilladelse til ændringer i anlægsprojektet efter *stk. 2, nr. 1*, forudsat, at kravene i kapitel 3 om habitat- og artsbeskyttelse er efterlevet.

Bestemmelsen indebærer, at forsvarsministeren vil kunne godkende ændringer i anlægsprojektet, uanset at disse ændringer ikke har været omfattet af det oprindelige anlægsprojekt, og uanset at ændringerne således ikke har været omfattet af den gennemførte miljøkonsekvensvurdering.

Sådanne ændringer vil skulle have en sammenhæng med det beskrevne anlægsprojekt og vil ikke kunne karakter af et helt nyt og selvstændigt anlægsprojekt. Derudover vil ændringerne skulle foretages indenfor eller i umiddelbar nærhed af det i bilag 1 angivne område for F-35-komplekset. Ændringer vil eksempelvis kunne omfatte tilpasninger af størrelsen eller placeringen af planlagte bygninger eller opførelse af ekstra hangaretter inden for eller i tilknytning til området for komplekset.

Ændringerne vil skulle have en tidsmæssig sammenhæng med anlægsprojektet, således at ændringer i projektet alene vil kunne godkendes, indtil F-35-kapaciteten er fuldt indfaset, hvilket forventeligt vil ske i 2027.

Hvis ændringen kan holdes inden for den samlede bevillingsmæssige ramme til gennemførelsen af anlægsprojektet, som hjemles i § 2, vil der endvidere ikke være behov for at indhente særskilt bevillingsmæssig hjemmel til ændringen. Kan ændringen derimod ikke holdes indenfor den bevillingsmæssige hjemmel i § 2, vil forsvarsministeren skulle indhente en supplerende bevillingsmæssig hjemmel.

Forsvarsministerens godkendelse af projektændringer forudsætter, at fremgangsmåden i det foreslåede kapitel 3 om arts- og habitatbeskyttelse er fulgt. Dette sikrer, at internationale og EU-retlige forpligtelser på naturbeskyttelsesområdet overholdes.

Det foreslås med *stk. 5*, at kapitel 2 og kapitel 5 finder tilsvarende anvendelse på ændringer af anlægsprojektet, som tillades efter *stk. 4*. Forslaget indebærer, at de af forsvarsministeren tilladte projektændringer også kan gennemføres uden anvendelse af den i kapitel 2 nævnte lovgivning, og at klageadgangen efter de i kapitel 5 nævnte love også er afskåret for afgørelser, som vedrører projektændringer.

Der skabes med bestemmelsen klarhed om, at eventuelle projektændringer vil blive reguleret af de samme regler, som efter anlægsloven gælder for den øvrige del af anlægsprojektet.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til §§ 9 og 10 samt afsnit 3.7 og 6 i de almindelige bemærkninger.

Til § 2

Med § 2 foreslås det, at forsvarsministeren bemyndiges til at udbygge Flyvestation Skrydsstrup, således at lovens formål efter § 1 opfyldes.

Bestemmelsen indebærer, at forsvarsministeren får den bevillingsmæssige hjemmel til at gennemføre anlægsprojektet efter § 1, stk. 2, nr. 1.

Anlægsprojektet vil skulle gennemføres i overensstemmelse med de rammer, der fremgår af den foreslåede § 1, stk. 2, nr. 1.

Der henvises i øvrigt til afsnit 8 i de almindelige bemærkninger.

Til § 3

Det foreslås med § 3, stk. 1, at ved gennemførelsen af anlægsprojektet efter § 1, stk. 2, nr. 1, finder §§ 3 og 20 i lov om naturbeskyttelse ikke anvendelse.

Bestemmelsen indebærer, at anlægsprojektet undtages fra forbuddet i § 3, stk. 1, i lov om naturbeskyttelse (naturbeskyttelsesloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 240 af 13. marts 2019, mod tilstandsændringer af naturlige søer, hvis areal er på over 100 m², og af vandløb eller dele af vandløb, der er udpeget som beskyttede. Bestemmelsen indebærer endvidere, at anlægsprojektet undtages fra forbuddet i § 3, stk. 2, mod tilstandsændringer af heder, moser og lignende, strandenge og strandsumpe samt ferske enge og biologiske overdrev, når sådanne naturtyper tilsammen eller i forbindelse med de søer, der er omfattet af § 3, stk. 1, er større end 2.500 m² i sammenhængende areal. Derudover undtages anlægsprojektet fra forbuddet i § 3, stk. 3, mod tilstandsændringer af moser og lignende, der er mindre end 2.500 m², når de ligger i forbindelse med en sø eller et vandløb, der er omfattet af beskyttelsen i § 3, stk. 1.

Bestemmelsen indebærer, som en konsekvens af fravigelsen fra naturbeskyttelseslovens § 3, at §§ 5-7 i naturbeskyttelsesloven om miljø- og fødevareministerens adgang til at fastsætte nærmere regler om beskyttelsen i § 3, og regler udstedt i medfør af de nævnte bestemmelser, ikke vil være relevante for anlægsprojektet.

Bestemmelsen indebærer også, at anlægsprojektet undtages fra kravet i naturbeskyttelseslovens § 20, stk. 1, om, at offentlige anlæg i det åbne land skal placeres og udformes således, at der i videst muligt omfang tages hensyn til de landskabelige værdier og de øvrige interesser, der er nævnt i naturbeskyttelseslovens § 1. Herudover indebærer bestemmelsen, at anlægsprojektet undtages fra § 20, stk. 2, i naturbeskyttelsesloven, hvorefter miljø- og fødevareministeren kan fastsætte regler om, at placeringen i og udformningen af nærmere angivne kategorier af offentlige anlæg skal godkendes af miljø- og fødevareministeren eller kommunalbestyrelsen. Som konsekvens vil de regler, der er udstedt eller udstedes i medfør af bestemmelsen, ligeledes ikke finde anvendelse.

Det foreslås med *stk. 2*, at hensynene bag de bestemmelser, der er nævnt i stk. 1, i stedet varetages af forsvarsministeren efter denne lov.

Bestemmelsen indebærer, at hensynene bag §§ 3 og 20 i naturbeskyttelsesloven som udgangspunkt vil finde anvendelse for projektet, men at forsvarsministeren overlades kompetencen til i nødvendigt omfang at foretage et skøn i forbindelse med bebyggelse i det åbne land til brug for gennemførelse af anlægsprojektet efter den foreslåede § 1, stk. 2, nr. 1. Forsvarsministeren vil dermed skulle afveje hensynene bag de pågældende bestemmelser i

naturbeskyttelsesloven overfor hensynet til realisering af anlægsprojektet, som udgør et vigtigt statsligt anlægsprojekt.

Det foreslås med *stk. 3*, at forsvarsministeren, hvis anlægsprojektets særlige karakter gør det påkrævet, kan fastsætte regler om, at nærmere bestemte regler udstedt i medfør af lov om naturbeskyttelse ikke finder anvendelse for anlægsprojektet.

Bestemmelsen indebærer, at forsvarsministeren vil blive bemyndiget til ved bekendtgørelse helt eller delvist at fravige regler udstedt i medfør af naturbeskyttelsesloven. Bemyndigelsen vil alene kunne anvendes, når projektets særlige karakter gør det påkrævet. Heri ligger et krav om, at en fravigelse af nærmere bestemte regler kun vil kunne ske, når det er afgørende ud fra hensynet til projektets fremdrift eller de særlige sikkerhedsmæssige krav til projektet. I det omfang der fraviges fra regler udstedt i medfør af naturbeskyttelsesloven, som gennemfører EU-regulering, vil det blive sikret, at bemyndigelsen i anlægsloven udnyttes i fuld overensstemmelse med de EU-retlige regler.

Den foreslåede bemyndigelse indebærer også, at der kan ske fravigelse af nærmere bestemte regler udstedt i medfør af naturbeskyttelsesloven på baggrund af eventuelt opståede ændringer i anlægsprojektet efter den foreslåede § 1, stk. 4.

Der henvises i øvrigt til afsnit 3.1 i de almindelige bemærkninger.

Til § 4

Det foreslås med § 4, *stk. 1*, at ved gennemførelse af anlægsprojektet efter den foreslåede § 1, stk. 2, nr. 1, finder reglerne om kommuneplanlægning og lokalplanlægning i kapitel 4, 5 og 6 samt § 35, stk. 1, i lov om planlægning ikke anvendelse.

Forslaget om at fravige reglerne om kommune- og lokalplanlægning er begrundet i hensynet til, at anlægsloven skal udgøre den retlige ramme for anlægsprojektet, og gennemførelsen af anlægsprojektet vil dermed ikke kræve fysisk planlægning efter lov om planlægning (planloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 287 af 16. april 2018 med senere ændringer. Det vil derfor heller ikke være påkrævet at vedtage nye planer eller ændre i eksisterende planlægning for at kunne gennemføre anlægsprojektet. Anlægsprojektet vil med den foreslåede ordning heller ikke kræve dispensation eller lignende fra den eksisterende planlægning, idet planerne ikke finder anvendelse i forbindelse med anlægsprojektets gennemførelse.

Bestemmelsen vil endvidere indebære, at der ikke efter planlovens § 35, stk. 1, skal indhentes landzonetilladelse til ændringen i anvendelsen af arealer eller til opførelse af de bygninger og andre anlæg, der er omfattet af lovforslaget, herunder til midlertidige anlæg og installationer.

Med *stk. 2* foreslås det, at hensynene bag de bestemmelser, der er nævnt i stk. 1, i stedet varetages af forsvarsministeren efter denne lov.

Bestemmelsen indebærer, at hensynene bag kapitel 4, 5 og 6 samt § 35, stk. 1, i planloven som udgangspunkt finder anvendelse for anlægsprojektet, men at forsvarsministeren overlades en kompetence til i nødvendigt omfang at foretage et skøn i forbindelse med bebyggelse m.v. til brug for gennemførelse af anlægsprojektet. Forsvarsministeren vil herved skulle afveje hensynet bag de pågældende bestemmelser i planloven og indholdet i konkrete

kommune- og lokalplaner, der er udstedt på baggrund af de pågældende bestemmelser, overfor hensynet til realisering af anlægsprojektet, som udgør et vigtigt statsligt anlægsprojekt.

Med *stk. 3* foreslås det, at kommuneplaner og lokalplaner efter lov om planlægning ikke fremadrettet må stride mod rammerne for driftsprojektet efter § 1, stk. 2, nr. 2, herunder regler, som fastsættes i medfør af § 7, stk. 5.

Bestemmelsen indebærer, at de kommunalbestyrelser, hvis kommuneplaner har betydning for arealanvendelsen omkring Flyvestation Skrydstrup, ikke må vedtage planer, som strider mod rammerne for det foreslåede driftsprojekt efter den foreslåede § 1, stk. 2, nr. 2, herunder regler udstedt i medfør af anlægslovens § 7, stk. 5.

Hensigten med bestemmelsen er at sikre, at den kommunale planlægning ikke strider mod lovens formål. Kommunalbestyrelserne forpligtes på den baggrund til i fornødent omfang at udlægge støjkonsekvensområder, således at de afspejler de støjgrænser, der vil blive fastsat i medfør af bemyndigelsesbestemmelsen i den foreslåede § 7, stk. 5.

For så vidt angår støjkonsekvensområder til planlægningsbrug fremgår det af Miljøstyrelsens vejledning nr. 5 fra 1994 om støj fra flyvepladser, s. 41, at nye boliger i områder med spredt bebyggelse i det åbne land som udgangspunkt ikke bør udlægges, hvor støjbelastningen (L_{DEN}) er over 55 dB eller maksimalværdien af det A-vægtede lydtrykniveau (L_{Amax}) er over 70 dB. Det fremgår endvidere af Miljøstyrelsens vejledning om støj fra flyvepladser, at i boligområder og rekreative områder med overnatning bør maksimalværdien for starter og landinger om natten (kl. 22.00-07.00) tilstræbes ikke at overskride 80 dB for flyvepladser. Det vurderes imidlertid, at formuleringerne "som udgangspunkt" og "det bør tilstræbes" giver mulighed for på baggrund af en konkret vurdering at udlægge områder til støjfølsom anvendelse, uanset at der i området sker overskridelse af L_{Amax} værdien om natten.

I den konkrete situation vil der alene være tale om overskridelser af den tilstræbte maksimalværdi i natperioden 10 dage om året, hvor der vil være behov for at træne med kampfly i mørke i natperioden og 10 dage om året, hvor der vil være behov for at træne med øvrige fly og helikoptere. Det vil ikke være de samme områder, der overflyves hver gang, således at der for store delområder vil være tale om færre end 20 gange, at maksimalniveauet overstiger 80 dB. Derudover vil overskridelserne primært finde sted i begyndelsen af natperioden fra kl. 22.00 til 24.00 som følge af, at enkelte kampfly i forbindelse med mørketræningen ikke vil kunne nå at lande inden kl. 22.00.

Der er tale om, at overskridelserne for de enkelte områder kun vil forekomme i kortere tidsrum og i et begrænset antal gange om året, og Forsvarsministeriet vurderer derfor, at kommunerne vil have mulighed for at udøve et konkret skøn i forhold til, om de områder, der alene berøres af maksimalværdi i natperioden, skal udlægges som støjkonsekvensområder eller ej.

Der henvises i øvrigt til afsnit 3.2 i de almindelige bemærkninger.

Til § 5

Det foreslås med § 5, *stk. 1*, at ved gennemførelse af anlægsprojektet efter § 1, stk. 2, nr. 1, finder § 16, stk. 1, og § 16 A i byggeloven ikke anvendelse.

Udbygningen af Flyvestation Skrydstrup er et stort og kompliceret byggeri, hvor helt særlige sikkerhedsforanstaltninger gør sig gældende. Blandt andet kræves det, at udvalgte bygningsdele og detaljer vedrørende byggeriet hemmeligholdes. De bygningsmæssige foranstaltninger vil således i et betydeligt omfang skulle hemmeligholdes af hensyn til rigets sikkerhed. For en nærmere beskrivelse af byggeriet henvises der til afsnit 2.4 i de almindelige bemærkninger.

Det foreslås på den baggrund, at det samlede anlægsarbejde i forbindelse med anlægsprojektet undtages fra krav om byggetilladelse efter § 16, stk. 1, i byggeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1178 af 23. september 2016 med senere ændringer, og ibrugtagningstilladelse efter byggelovens § 16 A.

Med *stk. 2* foreslås det, at hensynene bag de bestemmelser, der er nævnt i *stk. 1*, i stedet varetages af forsvarsministeren efter denne lov.

Bestemmelsen indebærer, at hensynene bag byggelovens § 16, stk. 1, og § 16 A som udgangspunkt finder anvendelse for projektet, men at forsvarsministeren overlades kompetencen til i nødvendigt omfang at foretage et skøn i forbindelse med bebyggelse til brug for gennemførelse af anlægsprojektet. Forsvarsministeren vil herved skulle afveje hensynene bag bestemmelserne i byggeloven overfor hensynet til realisering af projektet, som udgør et vigtigt statsligt anlægsprojekt.

Med *stk. 3* foreslås det, at forsvarsministeren, hvis anlægsprojektets særlige karakter gør det påkrævet, i konkrete tilfælde kan tillade fravigelse af nærmere bestemte regler udstedt i medfør af byggeloven.

Bemyndigelsen vil alene kunne anvendes, når projektets særlige karakter gør det påkrævet. Heri ligger et krav om, at en fravigelse af nærmere bestemte regler kun vil kunne ske, når det er afgørende ud fra hensynet til projektets fremdrift eller de særlige sikkerhedsmæssige krav til projektet.

Den foreslåede bestemmelse forventes anvendt til at tillade fravigelser af specifikke krav i bekendtgørelse nr. 1615 af 13. december 2017 af bygningsreglement 2018 (BR18).

Det forudsættes, at regler og krav, som følger af BR18, i videst muligt omfang søges efterlevet i forbindelse med udbygningen af Flyvestation Skrydstrup. Der vil imidlertid være en række områder, hvor særlige hensyn til bygningers indretning og funktion, eksempelvis operative og sikkerhedsmæssige hensyn, gør, at byggeriet ikke vil kunne ske i fuld overensstemmelse med kravene i BR18. Der vil eksempelvis være behov for at fravige krav til antal og placering af vinduer og flugtveje på grund af de særlige sikkerhedskrav til bygningerne. Derudover vil energikrav ikke kunne overholdes, idet der skal etableres store portarealer til F-35-kampflyene. I disse tilfælde vil forsvarsministeren efter den foreslåede bestemmelse således kunne tillade fravigelser herfra.

Den foreslåede bemyndigelse indebærer også, at der kan tages højde for behov for at tillade fravigelser af nærmere bestemte regler udstedt i medfør af byggeloven på baggrund af eventuelt tilladte ændringer i anlægsprojektet efter § 1, stk. 4.

Forsvarsministerens tilladelse til fravigelser af regler udstedt i medfør af byggeloven kan alene ske konkret i de enkelte tilfælde.

Der henvises i øvrigt til afsnit 3.3 i de almindelige bemærkninger.

Til § 6

Det foreslås med § 6, stk. 1, at ved gennemførelse af anlægsprojektet efter § 1, stk. 2, nr. 1, finder § 8, § 50, stk. 5-7, og § 71 i lov om forurenede jord ikke anvendelse.

Bestemmelsen vil indebære, at der ikke efter § 8 i lov om forurenede jord (jordforureningsloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 283 af 27. marts 2017 med senere ændringer, forud for bygge- og anlægsarbejdet skal indhentes tilladelse fra Haderslev Kommune til ændret anvendelse af arealer inden for flyvestationen eller til opgravning og håndtering af jord. Kommunen vil således ikke i den forbindelse kunne stille vilkår for anlægsarbejdets udførelse m.v.

Yderligere vil bestemmelsen bl.a. indebære en fravigelse af kravet i jordforureningslovens § 50, stk. 5, om, at opgravning og håndtering af jord først må iværksættes fire uger efter anmeldelse til kommunalbestyrelsen.

Endeligt vil bestemmelsen indebære en fravigelse af reglerne i § 71 i jordforureningsloven om standsning af arbejdet, hvis der i forbindelse med bygge- og jordarbejde konstateres forurening på arealer, der ikke er kortlagte, eller der konstateres forurening, der ikke er beskrevet på kortlagte arealer, samt den efterfølgende proces for genoptagelse af arbejdet.

Med stk. 2 foreslås det, at hensynene bag de bestemmelser, der er nævnt i stk. 1, i stedet varetages af forsvarsministeren efter denne lov.

Dermed vil forsvarsministeren skulle varetage de hensyn til at forebygge, fjerne og begrænse jordforurening, som ligger bag de undtagne bestemmelser i jordforureningsloven. Hensynene vil blive varetaget på baggrund af den gennemførte miljøkonsekvensvurdering, og forurenede jord vil blive håndteret, så der ikke er unødigt risiko for forurening af jord og grundvand, samtidigt med at det sikres, at der ikke sker unødige forsinkelser eller fordyrelser af projektet.

I forbindelse med anlægsprojektet vil overskudsjord fra byggeprojektet blive anvendt til støjafskærmning. Der vil også kunne tilføres ren jord udefra til etableringen af støjafskærmningen. Overskudsjorden fra byggeprojektet hidrører fra arealer, der delvist er kortlagt på vidensniveau 1, jf. afsnit 3.4.2 i de almindelige bemærkninger. Det vil alene være ren og lettere forurenede jord fra afgravning i området, der vil blive genanvendt. De lettere forurenede materialer vil blive indbygget og afdækket med miljønet samt minimum 0,5 m rene materialer. Jord, der er forurenede over Miljøstyrelsens afskæringskriterium, vil derimod ikke blive genanvendt, men bortkørt til godkendt modtageanlæg. Miljøstyrelsens afskæringskriterium bruges til at bestemme indsatsen i forbindelse med oprydningen af en forurening. Hvis afskæringskriteriet overskrides, skal jorden bl.a. kortlægges.

Det kan imidlertid ikke fuldstændigt udelukkes, at der ved oplæg af overskudsjorden i forbindelse med etablering af støjafskærmning kan være fare for nedsivning af stoffer fra jorden til grundvandet. Sådanne stoffer kan erfaringsvist eksempelvis være oliekomponenter,

hvis koncentrationerne i jorden er tilstrækkeligt høje. Der vil ske nærmere afklaring heraf i forbindelse med den særlige risikovurdering, som udarbejdes i forbindelse med projektet.

Det forudsættes, at forsvarsministeren forud for etableringen af støjafskærmningen sender den udarbejdede jordhåndteringsplan og risikovurderingen til kommunen og regionen med anmodning om en udtalelse med henblik på at sikre, at der ikke sker en unødigt påvirkning af jord og grundvand, som kan påvirke den offentlige indsats uhensigtsmæssigt. Det forudsættes endvidere, at forsvarsministeren vil tilvejebringe og meddele regionen sædvanlige oplysninger, som er nødvendige for regionens varetagelse af den offentlige indsats over for kortlagte arealer. Dette skal ses i lyset af, at den overordnede offentlige indsats på jordforureningsområdet fortsat vil skulle varetages af regionen.

Med *stk. 3* foreslås det, at forsvarsministeren, hvis anlægsprojektets særlige karakter gør det påkrævet, kan fastsætte regler om, at nærmere bestemte regler udstedt i medfør af lov om forurenede jord ikke finder anvendelse for anlægsprojektet.

Bestemmelsen indebærer, at forsvarsministeren vil blive bemyndiget til ved bekendtgørelse helt eller delvist at fravige regler udstedt i medfør af jordforureningsloven. Bemyndigelsen vil alene kunne anvendes, når projektets særlige karakter gør det påkrævet. Heri ligger et krav om, at en fravigelse af nærmere bestemte regler kun vil kunne ske, når det er afgørende ud fra hensynet til projektets fremdrift eller de særlige sikkerhedsmæssige krav til projektet. I det omfang der fraviges fra regler udstedt i medfør af jordforureningsloven, som gennemfører EU-regulering, vil det blive sikret, at bemyndigelsen i anlægsloven udnyttes i fuld overensstemmelse med de EU-retlige regler.

Den foreslåede bemyndigelse indebærer også, at der kan ske fravigelse af nærmere bestemte regler udstedt i medfør af jordforureningsloven på baggrund af eventuelt tilladte ændringer i anlægsprojektet efter den foreslåede § 1, stk. 4.

Der henvises i øvrigt til afsnit 3.4 i de almindelige bemærkninger.

Til § 7

Det foreslås med § 7, *stk. 1*, at ved gennemførelse af anlægsprojektet efter § 1, stk. 2, nr. 1, finder §§ 19 og 33 i lov om miljøbeskyttelse ikke anvendelse.

Bestemmelsen indebærer, at det midlertidige deponi af jord, som er foretaget i forbindelse med byggemodningen, og som vil skulle videreføres i anlægsfasen, ikke vil være omfattet af krav om tilladelse efter § 19 i lov om miljøbeskyttelse (miljøbeskyttelsesloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 1218 af 25. november 2019 med senere ændringer, i anlægsfasen.

Bestemmelsen indebærer desuden en fravigelse af kravet om miljøgodkendelse for anlægsprojektet efter miljøbeskyttelseslovens § 33. Flyvestation Skrydstrup er i dag omfattet af en miljøgodkendelse af 5. oktober 1999 for Flyvestation Skrydstrup/Vojens Lufthavn. Der vil imidlertid efter gældende ret skulle indhentes en fornyet miljøgodkendelse i forbindelse med den påtænkte udbygning og drift af flyvestationen. Det følger således af miljøbeskyttelseslovens § 33, stk. 1, 2. pkt., at listevirksomhed ikke må ændres eller udvides bygningsmæssigt eller driftsmæssigt på en måde som indebærer øget forurening, før udvidelsen eller ændringen er godkendt.

Bestemmelsen indebærer, at der ikke vil være krav om at søge Haderslev Kommune om en fornyet miljøgodkendelse i forbindelse med udbygningen af Flyvestation Skrydstrup.

I forbindelse med anlægsprojektet vil overskudsjord fra byggeprojektet blive anvendt til støjafskærmning. Der vil også kunne tilføres ren jord udefra til etableringen af støjafskærmningen. Overskudsjorden fra byggeprojektet hidrører fra arealer kortlagt på vidensniveau 1, jf. afsnit 3.4.2 i de almindelige bemærkninger. Det vil alene være ren og lettere forurenede jord fra afgravning i området, der vil blive genanvendt. De lettere forurenede materialer vil blive indbygget og afdækket med miljønet samt minimum 0,5 m rene materialer. Jord, der er forurenede over Miljøstyrelsens afskæringskriterium, vil derimod ikke blive genanvendt, men bortkørt til godkendt modtageanlæg.

Det kan imidlertid ikke fuldstændigt udelukkes, at der ved oplæg af overskudsjorden i forbindelse med etablering af støjafskærmning kan være risiko for nedsivning af stoffer fra jorden til grundvandet. Sådanne stoffer kan erfaringsmæssigt f.eks. være oliekomponenter, hvis koncentrationerne i jorden er tilstrækkeligt høje. Efter gældende ret vil det kræve, at der indhentes en miljøgodkendelse efter miljøbeskyttelseslovens § 33. Den foreslåede bestemmelse indebærer, at der heller ikke i relation til etablering af støjafskærmning vil skulle søges om en miljøgodkendelse i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 33.

Det foreslås med *stk. 2*, at fravigelsen af de bestemmelser, der er nævnt i *stk. 1*, i relation til oplægning af jord også omfatter nedsivning af stoffer, som måtte finde sted efter anlægsprojektets afslutning, hvis nedsivningen er en følge af oplægning af jord, der er sket i forbindelse med anlægsprojektet.

Den foreslåede fravigelse af forbuddet mod nedsivning af stoffer som følge af oplægning af jord i forbindelse med anlægsprojektet vil med det foreslåede *stk. 2* dermed også gælde efter anlægsprojektets afslutning. Dermed vil der ikke være krav om, at der skal indhentes tilladelse når anlægsprojektet afsluttes og overgår til drift.

Efter den foreslåede bestemmelse i *stk. 3* vil driftsprojektet efter § 1, *stk. 2*, nr. 2, ikke være omfattet af kravet om miljøgodkendelse efter § 33 i lov om miljøbeskyttelse.

Bestemmelsen indebærer – jf. afgrænsningen af driftsprojektet i den foreslåede § 1, *stk. 2*, nr. 2 – at flystøj og terminalstøj fra Forsvarets aktiviteter på Flyvestation Skrydstrup, herunder lavfrekvent støj og infralyd samt vibrationer, ikke vil være omfattet af krav om godkendelser efter miljøbeskyttelseslovens § 33.

Driftsprojektet omfatter således flystøj, som er støj fra startende og landende fly samt taxi-kørsel i forbindelse med start og landing, samt terminalstøj, som er støj fra samtlige støjkilder fra flyvestationen med undtagelse af flystøj, støj fra flyvestationens skydebane, støj fra sprængninger i harmoniseringsbanen og støj fra brandøvelser.

Driftsprojektet omfatter dermed ikke støj fra flyvestationens skydebane, støj fra sprængninger i harmoniseringsbanen og støj fra brandøvelser. Driftsprojektet omfatter endvidere ikke støj fra civile aktiviteter på flyvestationen, såsom støj fra private fly, der benytter flyvestationens landingsbaner. De nærmere rammer for disse former for støj vil være omfattet af de almindelige krav om miljøgodkendelse i overensstemmelse med de almindelige regler herfor. Dette sikrer, at en så stor del af driften af Flyvestation Skrydstrup som muligt omfattes af miljøbeskyttelseslovens almindelige regler om krav om miljøgodkendelse.

Bestemmelsen indebærer, at de dele af den gældende miljøgodkendelse for Flyvestation Skrydstrup, der relaterer sig til flystøj og terminalstøj fra Forsvarets aktiviteter, særligt vilkår 11-19 om støj, lavfrekvent støj, infralyd og vibrationer samt 37 og 38 om egenkontrol af støj, ikke finder anvendelse i forhold til driftsprojektet.

Det foreslås med *stk. 4*, at hensynene bag de bestemmelser, der er nævnt i *stk. 1* og *3*, i stedet varetages af forsvarsministeren efter denne lov.

Bestemmelsen i *stk. 4* vil indebære, at forsvarsministeren varetager hensynene bag §§ 19 og 33 i miljøbeskyttelsesloven i forbindelse med gennemførelse af anlægsprojektet. Forsvarsministeren vil herved skulle afveje hensynet bag tilladelsesordningerne i miljøbeskyttelsesloven overfor hensynet til realisering af projektet, som udgør et vigtigt statsligt anlægs- og driftsprojekt. Bestemmelsen vil endvidere indebære, at forsvarsministeren i forbindelse med driftsprojektet varetager hensynene bag § 33 i miljøbeskyttelsesloven ved fastsættelse af nærmere regler efter *stk. 5* om støj. Forsvarsministeren vil i den forbindelse skulle foretage den nødvendige afvejning mellem på den ene side hensynet til Forsvarets mulighed for at varetage sine opgaver, herunder bl.a. i relation til suverænitetshævdelse i luften, og på den anden side hensynet til de borgere, der måtte blive påvirket af støjen.

Efter den foreslåede bestemmelse i *stk. 5* fastsætter forsvarsministeren nærmere regler om driftsprojektet efter § 1, *stk. 2*, nr. 2. Forsvarsministeren kan i den forbindelse bl.a. fastsætte regler om flystøj, terminalstøj, afskæring af klageadgang og egenkontrol.

Bestemmelsen indebærer – sammenholdt med det foreslåede *stk. 3* – at de regler og den praksis vedrørende flystøj og terminalstøj fra Forsvarets aktiviteter på Flyvestation Skrydstrup, der normalt vil finde anvendelse, når der gives en miljøgodkendelse til en flyvestation, ikke vil finde anvendelse på flystøj og terminalstøj fra Forsvarets aktiviteter på Flyvestation Skrydstrup. Alle forhold vedrørende disse støjforhold reguleres i stedet udtømmende i den foreslåede § 7, *stk. 3* og *4*, og regler udstedt i medfør af *stk. 5*. Forsvarsministeren vil i den forbindelse kunne fastsætte begrænsninger for støjen eller for støj fra udvalgte aktiviteter.

De regler, der vil blive udstedt i medfør af den foreslåede bestemmelse, vil fastsætte grænseværdier, både i relation til den beregnede maksimalværdi og den beregnede støjbelastning for flystøj fra Forsvarets aktiviteter på flyvestationen. Reglerne vil desuden fastsætte grænseværdier for den beregnede terminalstøjsbelastningen og terminalstøjens beregnede maksimalværdi. Herudover vil der kunne fastsættes begrænsninger for lavfrekvent støj og infralyd samt vibrationer.

Det forudsættes, at der – som det også i det væsentligste er tilfældet efter gældende ret – ikke fastsættes begrænsninger for så vidt angår ambulanceflyvninger, flyvninger for Rigspolitichefen, eftersøgning- og redningsmissioner, miljø- og overvågningsflyvninger, flyvninger i forbindelse med suverænitetshævdelse, flyvninger i forbindelse med humanitære indsatser, flyvninger i forbindelse med internationale opgaver, flyvninger i forbindelse med intensive uddannelsesperioder med henblik på internationale opgaver, herunder i relation til opgaver for FN. Endvidere vil det kunne fastsættes, at særlige typer af støj, f.eks. støj fra skræmmeskud, ikke indgår i de begrænsninger, der fastsættes.

Der vil endvidere kunne fastsættes regler om egenkontrol og krav til, i hvilket omfang der skal gennemføres fornyede støjberegninger for flystøj og terminalstøj fra Forsvarets aktiviteter på Flyvestation Skrydstrup.

Reglerne vil både omfatte flystøj og terminalstøj fra Forsvarets aktiviteter i fasen, hvor F-16-kampfly udgør Danmarks kampflykapacitet, den efterfølgende fase, hvor F-16-kampfly og F-35-kampfly tilsammen udgør kampflykapaciteten, og den fase, hvor F-35-kampfly alene udgør den samlede kampflykapacitet.

Det forudsættes, at fastsættelsen af de beregnede grænseværdier for flystøj og terminalstøj vil tage udgangspunkt i resultaterne af de gennemførte beregninger for flystøj og terminalstøj i driftsprojektets forskellige faser, og at grænseværdierne vil ligge inden for de rammer, der er forudsat i forbindelse med den gennemførte miljøkonsekvensvurdering. Dette vil dog ikke gælde for lavfrekvent støj, infralyd, vibrationer.

Med *stk. 6* foreslås det, at forsvarsministeren, hvis anlægsprojektets særlige karakter gør det påkrævet, kan fastsætte regler om, at nærmere bestemte regler udstedt i medfør af miljøbeskyttelsesloven ikke finder anvendelse for anlægsprojektet.

Bestemmelsen indebærer, at forsvarsministeren vil blive bemyndiget til ved bekendtgørelse helt eller delvist at fravige regler udstedt i medfør af miljøbeskyttelsesloven. Bemyndigelsen vil alene kunne anvendes, hvis projektets særlige karakter gør det påkrævet. Heri ligger et krav om, at en fravigelse af nærmere bestemte regler kun vil kunne ske, når det er afgørende ud fra hensynet til projektets fremdrift eller de særlige sikkerhedsmæssige krav til projektet. I det omfang der fraviges fra regler udstedt i medfør af miljøbeskyttelsesloven, som gennemfører EU-regulering, vil det blive sikret, at bemyndigelsen i anlægsloven udnyttes i fuld overensstemmelse med de EU-retlige regler.

Forsvarsministeren forventes bl.a. at fastsætte regler om, at dele af bekendtgørelse nr. 844 af 23. juni 2017 om miljøregulering af visse aktiviteter (miljøaktivitetsbekendtgørelsen) og dele af bekendtgørelse nr. 1452 af 7. december 2015 om anmeldelse og dokumentation i forbindelse med flytning af jord (jordflytningsbekendtgørelsen) ikke finder anvendelse på anlægsprojektet.

Den foreslåede bemyndigelse indebærer også, at der kan ske fravigelse af nærmere bestemte regler udstedt i medfør af miljøbeskyttelsesloven på baggrund af eventuelt tilladte ændringer i anlægsprojektet efter den foreslåede § 1, stk. 4.

Der henvises i øvrigt til afsnit 3.6 i de almindelige bemærkninger.

Til § 8

Det foreslås med § 8, stk. 1, at Miljøstyrelsen fører tilsyn med overholdelse af regler fastsat i medfør af den foreslåede § 7, stk. 5.

Driftsprojektet vil efter den foreslåede § 7, stk. 3, ikke være omfattet af kravet om miljøgodkendelse efter § 33 i lov om miljøbeskyttelse (miljøbeskyttelsesloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 1218 af 25. november 2019 med senere ændringer. Dermed vil kommunalbestyrelsen ikke efter miljøbeskyttelsesloven have kompetence til at føre tilsyn med den udledning af støj, der vil ske fra Flyvestation Skrydstrup som led i driftsprojektet.

Med bestemmelsen skabes der i stedet hjemmel til, at Miljøstyrelsen kan føre tilsyn med overholdelsen af de regler om driftsprojektet, der fastsættes af forsvarsministeren efter § 7, stk. 5.

Det foreslås med *stk. 2*, at forsvarsministeren efter forhandling med miljøministeren kan fastsætte nærmere regler om udøvelsen af tilsynet efter stk. 1, herunder om afskæring af klageadgang.

Der forventes navnlig fastsat regler om, at Miljøstyrelsen kan anmode forsvarsministeren eller, såfremt bemyndigelsen i den foreslåede § 14 er udnyttet, en statslig myndighed, der udøver ministerens beføjelser efter anlægsloven, om at modtage for tilsynet relevante oplysninger om støj, herunder eksempelvis de seneste støjberegninger. Det kan endvidere bestemmes, at Miljøstyrelsen kan anmode forsvarsministeren eller den myndighed, som er tillagt forsvarsministerens beføjelser efter loven, om en udtalelse, ligesom der kan fastsættes regler om Miljøstyrelsens reaktionsmuligheder ved konstatering af forhold, der ikke lever op til de fastsatte støjbegrænsninger. Der vil endelig kunne fastsættes regler om offentliggørelse af konklusioner på tilsyn, herunder om, at visse oplysninger – af hensyn til den militære sikkerhed – ikke kan offentliggøres.

Det er forudsat, at tilsynet vil kunne udføres af egen drift eller efter klage.

Der henvises i øvrigt til afsnit 3.6 i de almindelige bemærkninger.

Til § 9

Det foreslås med *§ 9, stk. 1*, at vurderer forsvarsministeren, at en ændring i anlægsprojektet efter § 1, stk. 4, ikke i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter vil påvirke et Natura 2000-område væsentligt, kan tilladelse hertil meddeles uden iagttagelse af stk. 2-6.

Bestemmelsen fastsætter nærmere rammer for forsvarsministerens godkendelse af ændringer i anlægsprojektet efter den foreslåede § 1, stk. 4. Meddelelse af tilladelse til en projektændring uden iagttagelse af stk. 2-6 forudsætter således, at der foretages en habitatscreening med henblik på at sikre, at ændringen ikke i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter påvirker et Natura 2000-område væsentligt.

Et Natura 2000-område er et område, der i medfør af Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter med senere ændringer (habitatdirektivet) er udpeget med henblik på beskyttelse af et sammenhængende europæisk, økologisk net af særlige bevaringsområder. Disse områder omfatter både habitatområder og fuglebeskyttelsesområder, jf. Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/147/EF af 30. november 2009 om beskyttelse af vilde fugle med senere ændringer (fuglebeskyttelsesdirektivet).

Det foreslås med *stk. 2*, at vurderer forsvarsministeren, at en ændring efter § 1, stk. 4, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, foretages der en nærmere konsekvensvurdering af virkningerne af ændringen på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område.

Bestemmelsen indebærer, at såfremt den indledende habitatscreening viser, at det ikke kan udelukkes, at ændringerne vil kunne påvirke et Natura 2000-område væsentligt, vil der skulle foretages en nærmere konsekvensvurdering med henblik på at vurdere, om aktiviteten vil kunne skade Natura 2000-områdets integritet.

Vurderingen af, om ændringen vil kunne påvirke et Natura 2000-område væsentligt, vil bl.a. skulle ske på baggrund af praksis fra EU-Domstolen.

Det foreslås endvidere med *stk. 3* at viser konsekvensvurderingen efter *stk. 2*, at det ikke kan udelukkes, at ændringen vil skade Natura 2000-områdets integritet, kan forsvarsministeren ikke meddele tilladelse til ændringen, jf. dog *stk. 4* og *5*.

Vurderingen af, om ændringen vil kunne skade et Natura 2000-områdes integritet, vil bl.a. skulle ske på baggrund af praksis fra EU-Domstolen. Det indebærer, at det efter en konkret vurdering uden rimelig tvivl og ud fra et videnskabeligt synspunkt skal kunne fastslås, at ændringen ikke vil skade Natura 2000-områdets integritet.

Det følger modsætningsvist af bestemmelsen, at der som udgangspunkt kun vil kunne gives tilladelse til ændringen, hvis der på grundlag af konsekvensvurderingen efter *stk. 2* er opnået visshed for, at planen eller projektet ikke vil skade Natura 2000-områdets integritet. Afhjælpende foranstaltninger kan efter EU-Domstolens praksis tages i betragtning i forbindelse med konsekvensvurderingen. Afhjælpende foranstaltninger er foranstaltninger integreret i det pågældende projekt med henblik på at undgå eller reducere eventuelle skadelige virkninger af projektet for at sikre, at det ikke skader Natura 2000-områdets integritet.

Såfremt konsekvensvurderingen viser, at ændringen ikke skader Natura 2000-områdets integritet, f.eks. fordi der udføres tilstrækkelige afhjælpende foranstaltninger, vil ændringen således kunne gennemføres.

Derudover foreslås det med *stk. 4*, at uanset at en ændring vil kunne skade et Natura 2000-områdes integritet, jf. *stk. 3*, kan forsvarsministeren meddele tilladelse til ændringen, såfremt ændringen er bydende nødvendig af hensyn til væsentlige samfundsinteresser, herunder af social og økonomisk art, fordi der ikke findes nogen alternativ løsning. Meddelelse af tilladelsen forudsætter, at der er truffet alle nødvendige kompensationsforanstaltninger for at sikre, at den globale sammenhæng i Natura 2000 beskyttes.

Den foreslåede undtagelse vil skulle fortolkes i overensstemmelse med undtagelsesbestemmelsen i habitatdirektivets artikel 6, *stk. 4*, samt EU-Domstolens praksis på området. Det bemærkes i den forbindelse, at habitatdirektivet ikke definerer, hvad der skal forstås ved bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser, og EU-Domstolen har ikke givet klare retningslinjer for fortolkningen af formuleringen. Artikel 6, *stk. 4*, nævner imidlertid hensynet til den offentlige sikkerhed som eksempel på sådanne bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser. Det følger endvidere af Europa-Kommissionens vejledning vedrørende habitatdirektivets artikel 6, *stk. 4*, at det er rimeligt at antage, at der med formuleringen henvises til situationer, hvor aktiviteterne viser sig at være uundværlige, idet de tager sigte på at beskytte grundlæggende værdier for borgernes liv (helbred, sikkerhed, miljø) og som led i statens og samfundets grundlæggende politik.

Bestemmelsen i stk. 4, 2. pkt., vil indebære, at meddelelse af tilladelse alene vil kunne ske, hvis der er truffet alle nødvendige kompensationsforanstaltninger for at sikre, at den globale sammenhæng i Natura 2000 beskyttes.

Kompensationsforanstaltninger er i denne sammenhæng beskyttelsesforanstaltninger, der er fastsat med henblik på at kompensere for de negative virkninger, som ændringen vil have på et Natura 2000-område. Kompensationsforanstaltninger forstås således som ethvert tiltag, der etableres for at kompensere for den skadelige virkning en ændring måtte have, mens afhjælpende foranstaltninger, som nævnt i bemærkningerne til det foreslåede stk. 3, forstås som foranstaltninger, der hindrer, at påvirkningen sker.

Det foreslås endvidere med *stk. 5*, at hvis ændringen vil skade et Natura 2000-område, der indeholder prioriterede naturtyper eller dyre- eller plantearter, kan tilladelse efter stk. 4 dog kun meddeles, når der foreligger bydende nødvendige hensyn til menneskers sundhed og den offentlige sikkerhed eller væsentlige gavnlige virkninger på miljøet, eller, efter udtalelse fra Europa-Kommissionen, andre bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser.

Den foreslåede undtagelse vil skulle fortolkes i overensstemmelse med undtagelsesbestemmelsen i habitatdirektivets artikel 6, stk. 4, 2. pkt., samt EU-Domstolens praksis på området.

Prioriterede naturtyper defineres i habitatdirektivets artikel 1, litra d, som de naturtyper, der er i fare for at forsvinde på Fællesskabets område, og for hvis bevaring Fællesskabet har et særligt ansvar under hensyn til omfanget af andelen af deres naturlige udbredelse inden for det område. Prioriterede arter omfatter visse truede arter af fællesskabsbetødning, og for hvis bevaring Fællesskabet har et særligt ansvar under hensyn til omfanget af andelen af deres naturlige udbredelse inden for det område, der er nævnt i habitatdirektivets artikel 2, jf. definitionen i direktivets artikel 1, litra h. De prioriterede naturtyper og dyre- og plantearter, som er naturligt hjemmehørende i Danmark, fremgår af bilag 5 til bekendtgørelse nr. 1595 af 6. december 2018 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter (habitatbekendtgørelsen).

Bestemmelsen indebærer, at der som udgangspunkt alene vil kunne meddeles tilladelse til ændringer, som vil skade et Natura 2000-område, der indeholder prioriterede naturtyper eller dyre- eller plantearter, hvis der foreligger bydende nødvendige hensyn til menneskers sundhed og den offentlige sikkerhed. Der er således tale om en mere restriktiv undtagelsesbestemmelse end den foreslåede stk. 4.

Det foreslås med *stk. 6*, at forsvarsministeren underretter Europa-Kommissionen om trufne kompensationsforanstaltninger efter stk. 4, 2. pkt.

Kravet om underretning følger af habitatdirektivets artikel 6, stk. 4, og den foreslåede bestemmelse skal forstås i overensstemmelse med denne bestemmelse samt praksis i relation hertil.

Efter *stk. 7* finder bestemmelser i anden lovgivning, som fastsætter krav om vurdering af virkninger på Natura 2000-områder, ikke anvendelse på ændringer efter § 1, stk. 4.

Bestemmelsen indebærer, at vurderingen af virkninger på Natura 2000-områder skal foretages efter bestemmelserne i den foreslåede § 9, uanset at lignende vurderingskrav eksempelvis vil følge af habitatbekendtgørelsen eller planhabitatbekendtgørelsen.

Vurderingskrav efter habitatbekendtgørelsen vil kunne opstå i de tilfælde, hvor en ændring efter § 1, stk. 4, også vil kræve en tilladelse efter regler i eksempelvis naturbeskyttelsesloven, som ikke er fraveget med kapitel 2.

Der henvises i øvrigt til afsnit 6 og 12.2 i de almindelige bemærkninger.

Til § 10

Det foreslås med § 10, stk. 1, at forsvarsministeren ikke kan meddele tilladelse til ændringer efter § 1, stk. 4, såfremt aktiviteten kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra a, eller ødelægge de plantearter, som er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra b, i alle livsstadier.

Den foreslåede bestemmelse gennemfører delvist artikel 12 og 13 i Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter med senere ændringer (habitatdirektivet). Efter artikel 12 og 13 skal medlemsstaterne træffe de nødvendige foranstaltninger til at indføre en streng beskyttelsesordning i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er omfattet af bilag IV, litra a, og de plantearter, der er omfattet af bilag IV, litra b (under ét kaldet "bilag IV-arter"), med forbud mod bl.a. forsætlig forstyrrelse af disse arter og for så vidt angår dyrearter ligeledes beskadigelse eller ødelægning af yngle- eller rasteområder. Den foreslåede bestemmelse gennemfører desuden delvist artikel 5 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/147/EF af 30. november 2009 om beskyttelse af vilde fugle (fuglebeskyttelsesdirektivet), som forpligter medlemsstaterne til at træffe de nødvendige foranstaltninger til at indføre en generel ordning til beskyttelse af fuglearter, som i vild tilstand har deres naturlige ophold på EU-medlemsstaternes område. Den foreslåede bestemmelse vil skulle fortolkes i overensstemmelse med praksis efter disse bestemmelser.

Bestemmelsen svarer desuden i det væsentligste til § 10 i bekendtgørelse nr. 1595 af 6. december 2018 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter (habitatbekendtgørelsen) og § 7 i bekendtgørelse nr. 1383 af 26. november 2016 om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter (planhabitatbekendtgørelsen). Efter § 10 i habitatbekendtgørelsen kan der bl.a. ikke gives tilladelse, dispensation, eller godkendelse i medfør af de bestemmelser i anden lovgivning, der er oplistet i bekendtgørelsens § 7, hvis det ansøgte kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra a, eller hvis det kan ødelægge de plantearter, som er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra b, i alle livsstadier (under ét kaldet "bilag IV-arter"). De bilag IV-arter, der er naturligt hjemmehørende i Danmark, fremgår af bilag 3 til naturbeskyttelsesloven og bilag 7 til habitatbekendtgørelsen.

Dyre- og plantearter, der er optaget i habitatdirektivets bilag IV, udgør dyre- og plantearter af fællesskabsbetydning, der kræver streng beskyttelse.

Efter *stk. 2* kan forsvarsministeren, uanset forbuddet i *stk. 1*, meddele tilladelse til ændringen, hvis der ikke findes et tilfredsstillende alternativ, og hvis tilladelsen ikke hindrer, at den pågældende bestands bevaringsstatus opretholdes i dens naturlige udbredelsesområde. Tilladelse til ændringen skal have til formål at sikre hensyn til den offentlige sundhed og sikkerhed eller andre bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser, herunder af social og økonomisk art, og hensyn til væsentlige gavnlige virkninger på miljøet.

Den foreslåede undtagelse vil skulle fortolkes i overensstemmelse med undtagelsesbestemmelserne i habitatdirektivets artikel 16, hvorefter fravigelse bl.a. kan ske, hvis der ikke findes nogen anden brugbar løsning, og fravigelsen ikke hindrer opretholdelse af den pågældende bestands bevaringsstatus i dens naturlige udbredelsesområde, og af hensyn til den offentlige sundhed og sikkerhed eller af andre bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser, herunder af social og økonomisk art, og hensyn til væsentlige gavnlige virkninger på miljøet. Den foreslåede undtagelse vil desuden skulle fortolkes i overensstemmelse med den lignende fravigelsesmulighed i fuglebeskyttelsesdirektivets artikel 9, samt EU-domstolens praksis på området.

Det foreslås med *stk. 3*, at forsvarsministeren underretter Europa-Kommissionen om tilladelser efter *stk. 2*.

Kravet om underretning følger af habitatdirektivets artikel 16, *stk. 2*, samt fuglebeskyttelsesdirektivets artikel 9, *stk. 3*, og den foreslåede bestemmelse skal forstås i overensstemmelse med disse bestemmelser samt praksis i relation hertil.

Der henvises i øvrigt til afsnit 6 og 12.2 i de almindelige bemærkninger.

Til § 11

Det foreslås med *§ 11, stk. 1*, at forsvarsministeren fastsætter regler om, at ejere af boliger og institutioner, der udsættes for støjgener som følge af regler udstedt i medfør af *§ 7, stk. 5*, er berettigede til kompensation i form af enten dækning af omkostninger til støjisolering eller udbetaling af et fast beløb. Forsvarsministeren kan herunder fastsætte regler om kredsen af de berettigede, størrelsen og karakteren af kompensationen, udbetaling, afskæring af klageadgang og frister.

Bestemmelsen indebærer, at forsvarsministeren vil blive bemyndiget til at udstede en bekendtgørelse, der fastsætter de detaljerede regler om kompensation for støjgener.

Bekendtgørelsen vil nærmere fastsætte kredsen af ejere af boliger og institutioner, der er berettigede til kompensation. Det forudsættes, at der tilbydes kompensation til beboere og institutioner i nærmere fastsatte zoner, jf. politisk aftale af 15. november 2019.

Det forudsættes, at den enkelte ejer frit vil kunne vælge mellem udbetaling af et fast beløb eller dækning af omkostningerne til konkrete støjisoleringstiltag. For udlejede boliger samt institutioner vil der dog ikke kunne ske udbetaling af et fast beløb, men alene dækning af omkostninger til konkrete støjisoleringstiltag.

Vælger ejeren at få udbetalt et fast beløb, vil beløbets størrelse afhænge af, hvilken zone bygningen er placeret i. Der vil ikke være knyttet bindinger til beløbets anvendelse.

Vælger ejeren at få dækket omkostningerne til konkrete støjisoleringstiltag, forudsættes det, at der for beboelsesbygninger alene vil kunne søges om dækning af omkostninger til støjisolering af opholdsrum i form af stuer, soverum, værelser, kamre, køkkener og tilsvarende. Det vil være en forudsætning, at det pågældende opholdsrum er godkendt til beboelse. Der vil ikke kunne søges om dækning af omkostninger til støjisolering af badeværelser, bryggerser, inddækkede terrasser, kældre og tilsvarende samt til udestuer, der ikke er registreret som boligareal.

For institutioner vil der kunne søges om dækning af omkostninger til støjisolering af lokaler, der anvendes til længerevarende ophold.

Der vil ikke kunne søges om dækning af omkostninger til støjisolering for erhvervsjendomme i øvrigt.

Udbetaling af kompensation til virksomheder er betinget af, at støtten kan tildeles i overensstemmelse med EU's statsstøtteregele. Vurderes det, at kompensationen vil udgøre statsstøtte efter EUF-traktatens artikel 107, stk. 1, kan kompensation tildeles efter reglerne om de minimis-støtte (Europa-Kommissionens forordning (EU) nr. 1407/2013, Europa-Kommissionens forordning (EU) nr. 717/2014 eller Europa-Kommissionens forordning (EU) nr. 1408/2013).

Det forudsættes, at der fastlægges en procedure, hvor en støjkonsulent besigtiger den pågældende bygning og udarbejder en rapport med støjisoleringsbeskrivelse og prisoverslag, der udgør rammen for støjisoleringstiltagene. Udgifterne til støjkonsulentens arbejde vil skulle afholdes af Forsvarsministeriet. Det vil være ejerens ansvar at forestå selve entreprisen vedrørende støjisolering.

Endvidere forudsættes det, at sidste frist for fremsendelse af ansøgning om dækning af omkostninger vil være den 1. juni 2030. Sidste frist for fremsendelse af faktura til betaling vil være den 1. juni 2032. Herudover forudsættes det, at der ikke dækkes omkostninger til støjisolering af bygninger eller dele af bygninger, der påbegyndes opført efter den 1. juni 2020.

Herudover forudsættes det, at der fastsættes regler om, at der ikke vil blive ydet kompensation, hverken efter det foreslåede stk. 1 eller 2, såfremt bygningens eller ejendommens ejer har anlagt erstatningssag mod staten og ved endelig dom eller ved forlig har fået tildelt en erstatning som følge af støjgener. Såfremt der ved retssagens anlæggelse er ansøgt om kompensation, eller der ansøges herom, mens retssagen verserer, stilles behandlingen af ansøgningen om kompensation i bero, indtil endelig dom er afsagt, eller forlig er indgået.

Endelig indebærer bestemmelsen, at forsvarsministeren får den bevillingsmæssige hjemmel til at afholde de udgifter, der vil være forbundet med denne del af kompensationsordningen.

Det foreslås med *stk. 2*, at forsvarsministeren fastsætter regler om at ejere af boliger, der i særlig grad udsættes for støjgener som følge af regler udstedt i medfør af § 7, stk. 5, tilbydes overtagelse af deres bolig med tilhørende grund. Forsvarsministeren kan herunder fastsætte regler om kredsen af de berettigede, værdifastsættelsen af boliger, fremgangsmåden ved overtagelse og frister.

Bestemmelsen indebærer, at forsvarsministeren vil blive bemyndiget til at udstede en bekendtgørelse, der fastsætter de detaljerede regler om tilbud om overtagelse af boliger med tilhørende grunde. Det forudsættes, at der tilbydes overtagelse for boliger med tilhørende grunde i en nærmere fastsat zone, jf. politisk aftale af 15. november 2019. For boliger på landbrugsejendomme vil der, såfremt ejeren ønsker det, kunne ske overtagelse af den samlede ejendom inkl. landbrugsjord, produktionsdyr og -maskiner.

Tilbud om overtagelse forudsættes at ske til boligens og den tilhørende grunds værdi i handel og vandel, d.v.s. ud fra de forhold, som gør sig gældende på tidspunktet for ekspropriationskommissionens eller taksationskommissionens afgivelse af tilbud, idet der ses bort fra den værdinedgang eller værditilvækst, som måtte skyldes Forsvarets overgang til anvendelse af F-35-kampfly. Hvis der i medfør af det foreslåede stk. 1 er sket udbetaling, reduceres tilbuddet med det udbetalte beløb. Hvis der er sket støjisolering, reduceres tilbuddet med den værditilvækst, som den udførte støjisolering har medført.

Udbetaling af kompensation til virksomheder er betinget af, at støtten kan tildeles i overensstemmelse med EU's statsstøtteregler. Vurderes det, at kompensationen vil udgøre statsstøtte efter EUF-traktatens artikel 107, stk. 1, kan kompensation tildeles efter reglerne om de minimis-støtte (Europa-Kommissionens forordning (EU) nr. 1407/2013, Europa-Kommissionens forordning (EU) nr. 717/2014 eller Europa-Kommissionens forordning (EU) nr. 1408/2013).

Det vil endvidere i reglerne kunne fastsættes, at hvis Forsvarsministeriet efterfølgende sælger en bolig, der er overtaget, har en ny ejer og eventuelle efterfølgende ejere ikke ret til at kræve boligen overtaget eller til at få kompensation i øvrigt.

Det forudsættes, at sidste frist for fremsendelse af anmodning om overtagelse af ejendom vil være den 1. juni 2030.

Endelig indebærer bestemmelsen, at forsvarsministeren får den bevillingsmæssige hjemmel til at afholde de udgifter, der vil være forbundet med denne del af kompensationsordningen.

Det foreslås med *stk. 3*, at ekspropriationskommissionen, jf. § 6, stk. 1, i lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom, fastsætter prisen for overtagelse af boliger med tilhørende grunde efter de regler, der fastsættes i medfør af det foreslåede stk. 2. Ekspropriationskommissionens prisfastsættelse kan indbringes for en taksationskommission, jf. § 7, stk. 2, i lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom. § 7 a i lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom finder tilsvarende anvendelse.

Ekspropriationskommissionens tilbud vil således kunne indbringes for en taksationskommission med henblik på en uvildig prøvelse. Det vil være en taksationskommission, som ned sættes efter ekspropriationsproceslovens § 7, stk. 2, som prøver ekspropriationskommissionens tilbud. Der vil i den forbindelse blive fastsat regler om, at ekspropriationskommissionens tilbud bortfalder, hvis sagen indbringes for en taksationskommission. Det vil betyde, at ejeren af en ejendom alene skal forholde sig til taksationskommissionens tilbud. Der vil ikke være mulighed for at gå tilbage til ekspropriationskommissionens oprindelige tilbud.

Ejeren vil dog ikke være forpligtet til at acceptere tilbuddet, uanset at sagen er indbragt for ekspropriationskommissionen eller taksationskommissionen.

Med *stk. 4* foreslås det, at kompensation efter *stk. 1* ikke indgår ved vurderingen af, om en person har ret til ydelser fra det offentlige, og ikke medfører reduktion af sådanne ydelser.

Der henvises i øvrigt til afsnit 5 i de almindelige bemærkninger.

Til § 12

Det foreslås med § 12, *stk. 1*, at kommunalbestyrelsens, regionsrådets eller en statslig myndigheds afgørelse vedrørende anlægsprojektet efter § 1, *stk. 2*, nr. 1, som træffes efter lov om naturbeskyttelse, byggeloven, lov om jordforurening, lov om vandforsyning m.v., lov om miljøbeskyttelse samt regler udstedt i medfør af disse love, ikke kan påklages til anden administrativ myndighed, jf. dog *stk. 2*.

Bestemmelsen indebærer, at den administrative rekurs vil blive afskåret i relation til afgørelser vedrørende anlægsprojektet, som er truffet efter lov om naturbeskyttelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 240 af 13. marts 2019, byggeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1178 af 23. september 2016 med senere ændringer, lov om jordforurening, jf. lovbekendtgørelse nr. 282 af 27. marts 2017 med senere ændringer, lov om vandforsyning m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 118 af 22. februar 2018 med senere ændringer, lov om miljøbeskyttelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 1218 af 25. november 2019 med senere ændringer, samt regler udstedt i medfør af disse love. Afgørelser efter de nævnte bestemmelser vil således ikke kunne påklages til andre administrative myndigheder, herunder til administrative klageorganer og -nævn. Dette skal ses i lyset af anlægsprojektets tidsmæssige kritikalitet, hvor en langvarig klagesagsbehandling vil kunne indebære store forsinkelser i forhold til hele projektet med udbygning af Flyvestation Skrydstrup, således at F-35-kampflyene ikke vil kunne modtages til tiden.

Reguleringen af klageadgangen omfatter afgørelser, der vedrører anlægsprojektet, hvilket både omfatter afgørelser om aktiviteter, der direkte indgår i anlægsprojektet, samt afgørelser om aktiviteter, der ikke er omfattet af selve anlægsprojektet, men som er en forudsætning for anlægsprojektets gennemførelse. De sidstnævnte afgørelser vil eksempelvis omfatte tilladelser fra kommunalbestyrelsen efter § 20 i lov om vandforsyning m.v. til indvinding af grundvand til brug for grundvandskøling.

Det foreslås med *stk. 2*, at kommunalbestyrelsens, regionsrådets eller en statslig myndigheds afgørelse, som er omfattet af *stk. 1*, af forsvarsministeren kan påklages til den pågældende rekursinstans.

Bestemmelsen indebærer, at forsvarsministeren vil kunne påklage afgørelser vedrørende anlægsprojektet, som er truffet af kommunalbestyrelsen, regionsrådet eller statslige myndigheder efter lov om naturbeskyttelse, byggeloven, lov om jordforurening, lov om vandforsyning m.v., lov om miljøbeskyttelse samt regler udstedt i medfør heraf.

Forsvarsministeren vil kunne påklage afgørelserne til den administrative rekursinstans, herunder til administrative klageorganer og -nævn, som følger af klageordningen i den pågældende lov eller af den ulovbestemte rekursadgang.

Der henvises i øvrigt til afsnit 3 i de almindelige bemærkninger.

Til § 13

Det foreslås med § 13, stk. 1, at søgsmål om prøvelse af afgørelser eller beslutninger efter denne lov eller regler, der fastsættes i medfør af loven, skal være anlagt inden seks måneder efter, at afgørelsen eller beslutningen er meddelt adressaten eller offentliggjort.

Med den foreslåede søgsmålsfrist sikres det, at der efter en vis periode ikke ved domstolene kan rejses tvivl om rigtigheden af en afgørelse eller beslutning efter loven. Fristen gælder ethvert søgsmål mod myndighederne, der forudsætter en prøvelse af den pågældende afgørelse eller beslutning. Søgsmålsfristen regnes fra dagen, hvor afgørelsen eller beslutningen bekendtgøres eller er meddelt den pågældende, afhængig af, hvilket tidspunkt der ligger sidst.

Søgsmålsfristen kan ikke fraviges af den myndighed, der har truffet den pågældende afgørelse eller beslutning.

Det bemærkes, at bestemmelsen ikke omfatter eventuelle søgsmål om erstatning på baggrund af reglerne om den naboretlige tålegrænse.

Det foreslås med stk. 2, at ved søgsmål om forhold vedrørende miljøet, der er omfattet af denne lov, skal retten påse, at omkostningerne ved sagen ikke er uoverkommeligt høje for de berørte parter.

Forpligtelsen efter den foreslåede bestemmelse påhviler alle retsinstanser.

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med de gældende regler i retsplejeloven, jf. lovbeholdtgørelse nr. 938 af 10. september 2019. Her er udgangspunktet, at den tabende part erstatter de udgifter, som den vindende part har afholdt, forudsat at disse har været fornødne til sagens forsvarlige udførelse. Udgifter til bistand fra advokat m.v. erstattes med et passende beløb, og de øvrige udgifter erstattes fuldt ud. I medfør af retsplejelovens § 312, stk. 3, kan retten dog bestemme, at den tabende part ikke eller kun delvist skal erstatte modparten de påførte udgifter, hvis særlige grunde taler for det. Sådanne grunde vil kunne foreligge, hvis omkostningerne i modsat fald vurderes at ville være uoverkommeligt høje for den pågældende, hvor der i henhold til lovgivningen eller internationale forpligtelser m.v. er et krav om, at de tilgængelige retsmidler ikke må være uoverkommeligt dyre.

Samtidig skal bestemmelsen ses i sammenhæng med reglerne i retsplejelovens kapitel 31 om bl.a. retshjælp og fri proces.

Med bestemmelsen sikres overholdelse af kravet i konvention af 25. juni 1998 om adgang til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet (Århuskonventionen) om, at de tilgængelige retsmidler ikke må være uoverkommeligt dyre. Bestemmelsen skal derfor forstås i overensstemmelse med konventionen.

Det bemærkes, at bestemmelsen ikke omfatter eventuelle søgsmål om erstatning på baggrund af reglerne om den naboretlige tålegrænse.

Til § 14

Det foreslås med § 14, at forsvarsministeren kan bemyndige en statslig myndighed, der er oprettet under ministeren, eller, efter forhandling med vedkommende minister, andre statslige myndigheder til at udøve de beføjelser, der i denne lov er tillagt ministeren.

Med bestemmelsen vil forsvarsministeren i nærmere angivne tilfælde kunne overlade sine beføjelser til eksempelvis Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse eller Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse. Med bestemmelsen vil forsvarsministeren efter forhandling med ressortministeren endvidere kunne bemyndige en anden statslig myndighed, eksempelvis Miljøstyrelsen, til at udøve de beføjelser, som efter loven er tillagt ministeren.

Forsvarsministerens beføjelser til at fastsætte nærmere regler forventes ikke overladt til andre myndigheder.

Til § 15

Det foreslås med § 15, stk. 1, at loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelse i Lovtidende. Baggrunden er, at det af hensyn til projektets fremdrift er vigtigt, at loven træder i kraft så hurtigt som muligt.

Det foreslås med stk. 2, at afgørelser, herunder tilladelser og dispensationer, vedrørende byggemodningsarbejder med henblik på gennemførelse af anlægsprojektet efter § 1, stk. 2, nr. 1, som inden lovens ikrafttræden er truffet i medfør af bestemmelser i den lovgivning, der fraviges ved reglerne i lovens kapitel 2, ikke finder anvendelse på anlægsprojektet efter lovens ikrafttræden.

Forsvarsministeriet har forud for anlægslovens ikrafttræden foretaget byggemodning af det område, hvor F-35-komplekset skal anlægges. Som led i byggemodningsarbejderne er der bl.a. opnået tilladelser efter § 8 i lov om forurenede jord (jordforureningsloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 282 af 27. marts 2017 med senere ændringer, og § 19 i lov om miljøbeskyttelse (miljøbeskyttelsesloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 1218 af 25. november 2019 med senere ændringer, til at foretage opgravning og midlertidigt oplæg af jord på byggepladsen. Desuden er der i medfør af § 35 i planloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 287 af 16. april 2018 med senere ændringer, opnået landzonetilladelse til etablering af byggepladspavilloner.

Byggemodningsarbejder, herunder eksempelvis det midlertidige oplæg af jord og de etablerede byggepladspavilloner, der vil skulle videreføres efter lovens ikrafttræden, vil med den foreslåede ordning blive omfattet af bestemmelserne i det foreslåede kapitel 2. Det vil således være forsvarsministeren, der vil skulle varetage hensynene i de pågældende bestemmelser i henholdsvis lov om naturbeskyttelse (naturbeskyttelsesloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 240 af 13. marts 2019, planloven, bygge-loven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1178 af 23. september 2016 med senere ændringer, jordforureningsloven og miljøbeskyttelsesloven. Som konsekvens heraf indebærer den foreslåede bestemmelse, at de truffne afgørelser herunder indhentede tilladelser og dispensationer samt eventuelle vilkår fastsat i den forbindelse, ikke vil finde anvendelse på de pågældende aktiviteter efter lovens ikrafttrædelse.

Det kan ikke udelukkes, at afgørelserne, herunder om tilladelser og dispensationer, efter naturbeskyttelsesloven, planloven, bygge-loven, jordforureningsloven eller miljøbeskyttelses-

loven på tidspunktet for lovens ikrafttræden er påklaget til anden administrativ myndighed eller indbragt for domstolene. Det bemærkes i den forbindelse, at den foreslåede anlægslov ikke har til hensigt at gribe ind i eventuelle verserende sager, herunder klagesager, og kun har et fremadrettet sigte. Det vil således være op til det relevante klagenævn eller domstolen at tage stilling til, om og i givet fald i hvilket omfang sagerne kan og skal færdigbehandles.

Der henvises i øvrigt til afsnit 4 i de almindelige bemærkninger.

Til § 16

Det foreslås med § 16, nr. 1 og 2, at § 7 F i ligningsloven konsekvensændres som følge af det foreslåede nr. 3.

Det foreslås med nr. 3, at der i ligningslovens § 7 F, som omhandler elementer, der ikke medregnes ved opgørelse af den skattepligtige indkomst, som nyt nr. 12 indsættes, at bestemmelsen også omfatter kompensation i form af fast beløb og støjisolering ydet i forbindelse med støjgener fra Flyvestation Skrydstrup efter regler fastsat i medfør af § 11, stk. 1, i lov om udbygning og drift af Flyvestation Skrydstrup.

Offentlig støtte er efter gældende ret som udgangspunkt skattepligtig indkomst, medmindre der er særskilt hjemmel til skattefritagelse, f.eks. i ligningsloven. Der er efter gældende regler ikke fastsat regler om skattefritagelse af kompensation for støjgener fra F-35-kampflyene på Flyvestation Skrydstrup.

Hvorvidt beløb m.v. ydet efter den foreslåede kompensationsordning er skattepligtige eller skattefrie for modtageren, afhænger af en konkret vurdering. I de tilfælde, hvor der ikke er erstatningspligt, vil beløb m.v. ydet efter den foreslåede kompensationsordning som udgangspunkt være skattepligtige for modtageren. Det bemærkes, at Forsvarsministeriet vurderer, at der i forhold til støj fra F-35-kampflyene på Flyvestation Skrydstrup ikke er en generel juridisk forpligtelse til at yde erstatning.

Det foreslås, at der indsættes et nyt nr. 12 i ligningslovens § 7 F, hvorefter kompensation i form af beløb og støjisolering ydet i forbindelse med støjgener fra F-35-kampflyene på Flyvestation Skrydstrup efter regler fastsat i medfør af § 11, stk. 1, i lov om udbygning og drift af Flyvestation Skrydstrup, ikke skal medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst.

Forsvarsministeriet vil efter den foreslåede bestemmelse kunne udbetale et fast beløb eller dække omkostninger til støjisolering efter regler fastsat i medfør af den foreslåede § 11, stk. 1, skattefrit for modtageren, således som forudsat i den politiske aftale af 15. november 2019 om en kompensationsmodel for flystøjen fra F-35-kampflyene.

For institutioner indebærer skattefritagelsen, at den del af institutionens udgifter, som svarer til tilskud m.v., der er skattefrie, ikke kan fradrages ved indkomstopgørelsen eller medregnes ved opgørelsen af grundlaget for skattemæssige afskrivninger og medregnes ikke til anskaffelsessummen ved opgørelse af skattepligtig fortjeneste eller tab ved afståelse af fast ejendom jf. ligningslovens § 7 F, stk. 2.

Der henvises i øvrigt til afsnit 5 i de almindelige bemærkninger.